

XII

Mar

1711m

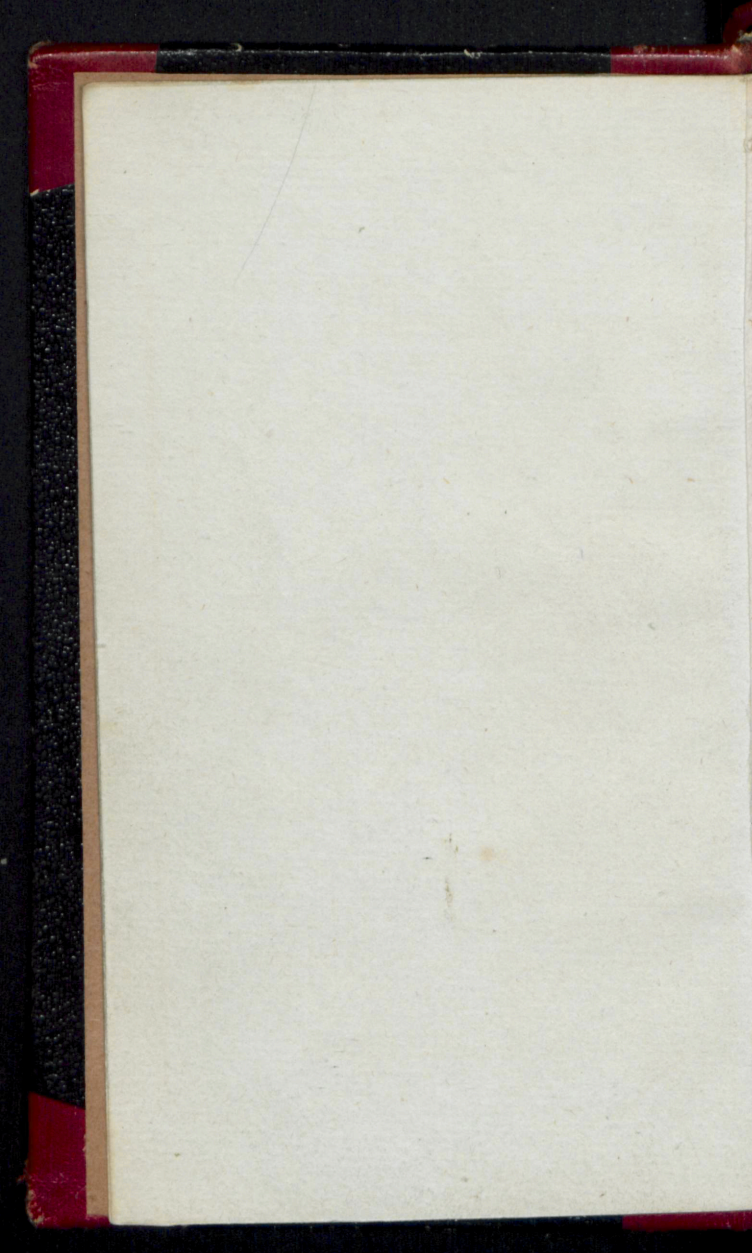
RM K. I.

689

RM K. I. 689.

(Híányz. a 195. laptól végig)
Xerox-másolattal a
végén kiegészítve.

689

KEZBEN VISELŐ
KÖNYV.

A' IO ES BODOG
KI-MULASNAK ME.
stersegeröl.

Melhyet,

Előber BEUST IOACHIM
Deakul irt:

Mofan penigh,

A' TEKINTETES ES

NAGYSAGOS GROF

ILLYESHAZI GAS-
PAR, THRENCSEN VA-
rának örökös ura, es azon Vár-
megyenek, Liptonak es Arvának
örökös fő ispánja, &c. ferel-

mes gyermekinek,

Az T. es NAGYSAGOS Groff
ILLYESHAZI GABORNAK

ES

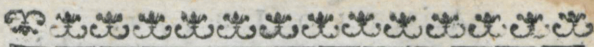
GYÖRGYNEK, &c.

Lelki keféletekre Magyar nyelvre
fordított, es ki-bocsattatott.

DEBRECENBEN

Nyomtatta FODORIK MENYHART
M. DC. XXXIX. Eftendőben.

AZ TEKINTETES ES NAGY-
SACOS GROF
ILLYES-HAZI GABOR ES
GYÖRGY UR-fiaknak, Threncsen
Váranak örökös Uranak, &c.

Az Mennyei Ur igazgato áldását, jó-beren-
csekkel bővölkedtető kegyelmet tista fiv-
ből kívánnya.

L A S K A I I A N O S.

T E K I N T E T E S es Nagy-
lagos UR-fiak. Ez világhi
nagyra-ment emberek, hog
magoknak ez életbē es hol-
tok után jó hirt-nevet be-
rezhessenek; minden ereje-
ket, értekeket, es mesterse-
geket arra fordították. An-
nyira bele-oltatott, avagy inkább benne fűletet
emberben a dicsőségnek kívánása. Szorgalma-
toskodnak, kincseket ugyan halmozzák; Vára-
fokat, Tartományokat, Országokat, holdoltat-
nak, pusztitnak; avagy a bekeségnek otalmazasa-
ban mesterkednek: csak mindazert, hogy hi-
reket-nevőket a földnek fok határára ki-terjeszt-
hessenek. Mely igyekezetet nem csudalok a Mel-
toságokban; kik fok jeles es nevezetes viselt
dolgokert, meg érdemlik a következőzendőktől

A J A N L O L E V E L.

à dicsiretes emlekezetet. Még az kalmarok, kereskedők, kézi-művesek, fánto-vető, és akarmi alá-valo rendek-is; noha minden veritékjeket egy cseppigh csak az magok hasnara költik; mindazáltal az ő nemekben valami dicsiretecskére ők-is ugyan vágyodnak. Ez életben penigh híren-neven kapdosni, nem okos emberhez illik: tudván, hogy az irigységh es rágalmazás el-válthatatlan uti-társá ez életnek. Ha dicsíretni akar; es elekedgyel dicsiretesen, es haly meg. Holtod után kezd nevedetni az emberek jó-akarattya; es, életednek véghe, kezdeti à te jó hirednek: mellyet ha életedben-is meg-köftoltál, kiváltkeppen-valo fokatlan dolognak tarthatod. Nagyobbat mondok: míg azokban, kik te veled egyűt éltek, egy lehen, soha tellyes dicsiret jól viselt dologaidnak holtod után se reméllyed. Kik minekutanna à koporsóban ballanak, talaltatnak, kik te rolad gyűlöségh es irigység-nelkül dicsiretesen emlekezzenek.

Allasd elő *Pythagorást* ez életben; mindgyárt lešnek kik semminek tartják. *Plato, Homerus, Aristoteles* Görög Országban: *Varro, Livius, Cicero, Tacitus* Oláh-országban tamadgyanak fel; nem csak nem dicsirik őket, hanem inkább gyalázzák, es mérgeesen mardossák, fínten mint kinek-kinek életében-is történt dolga.

De ez életben à nagyra-ment ember, minden fidalmat csak semminek tartson, es nag fennye meg-utallyon; *Augustusnak, Tiberiusnak*, es többeknek

A J A N L O L E V E L.

nek példájával: es holta után várja jeles dogai-
nak érdemlett dicsiretét. Megkel arról emle-
kezni; hogy egyebeknek minden tanatsok ar-
ra-valo, mit itellyenek magok hasnara követ-
kezni: Mas a nagyra-ment embereknek forfok.
Kiknek minden cselekedeteket derekasban a
jó hirre-nevre kel igazgatni, es azon lenni; hog
jóvendőben kívánatos emlékezetben elhesse-
nek. Mert mikeppen a Napnak sugari homályo-
fok haynalban, s annak utánna kezdenek neve-
kedni, es fényesen tündöklenni: ugy az jól viselt
dolgokat követő hir-nev, ez élet után az idővel
eggyűt nevedekten-nevededik. Dicsiretes a
Nagy emberben, ha az tisztességes emlékezetnek
kereseseben gerjede. Mert a külső cseleke-
detekben, mit várhatz ennél nagyobb? Az e-
zűst, arany, es egyéb gazdagfagok minden em-
berekkel közöltetethetnek: de a tisztességh es
abbol következő dicsiret, egyedül csak a neve-
zetes dolgokat viselő embereké. Nagy *Pom-
peus* írja *Vallerius*, hogy senki ő nálanál minden
egyeb dolgokat inkább semminek nem tartott;
de senki a dicsiretet sem kívánta inkább. A tiste-
séges nagy-vagyodás azért s-hir-nev, gerjede-
telle a melleságos embereket: az paraszt kössé-
nek hazug dicsiretét, avagy az kedvre-irók-
nak hizekedesét né kívánnyak. Inkáb a jeles,
es valóságos dolgoknak be-írása által igyeke-
zenek maradékjoknál jó emlékezetben lenni.

Ezt a tudományok, es a viselt dolgok ajande-
kozzák.

A J A N L O L E V E L.

kozzák. *Iulius* Csásár mind kettővel akart magának halhatatlanfágot ferezni: ki maga viselt dolgairól ekesen, tudosan, és jó rendelt könyveivel, ez feles világh előtt dicsiretes hirben-nevbén forogh. Cselekedetivel pinig annyira kívánt jó emlékezetet utanna hagyni; hogy midőn Spanyol Országban a Nagy *Sandor* képet fokaig szemlelte volna, nagy foházkodással ezt mondotta: *O csak emlékezetes dolgot sem cselekedtem en ennyi időmre, kiből Sandor ez világot meg boldoltatta!* Es Olasz-országbol Franciara akarván az havafo-kon haddal által menni, mikor az ő barátja páraftokat, és azoknak füstös kunnyoít nevetnek, monda: *En pedig inkább akarnék ezek között első lenni, hogy nem mint Romában második.* Meg-győztet *Iulius* ez világot; és nem csak Romában lett első, hanem ez hatalmas Római birodalmat is győzdelmesen fundaltad. Magy *Sandor* megh gyermek-korában gerjedezett a dicsiretre; ki látván az hir-mondokat ottan-ottan járni, és a győzdelmekről *Philep* Kiralt tudósítani, fel-foházkodik gyermek társai között, s-mond: *O! Semmit nem hágy-é immár az en Atyám enneken a mit meg boldoltathassak?* Hagyot *Sandor* hagyot; Afriat, Affricat, és Europeanak részeit, ne panáskodgyal: teneked tartatott az Görög *Monarchia*nak elkezdése. Ha ez indulatot a kegyességnek boros végülajára vonnod, aligh dicsirheted; de a jó hírnek-nevnek tisztességes kívánsága meg-engedi, Nagy dolgok illenek a nagy emberekhez. Egyebek

A J A N L O L E V E L.

gyebekaláb-valokból-is akartak emlékezetben maradni. Mint *Pericles*; ki keptelen nagy summat költvén *Athenas*, Várasának éppitesere, törvényben idezterék a Tanacstul, miért cselekedte volna azt? Ő csendesen felel: *Engedgyetek meg*, ugymond, *hogy ez éppületekre az en nevem mellétessek*, *-ez summam magam le tessem*. Nem helytelen kivanfagh: mellyel maradeki előtt forgandó jó hírét, fok kincsen-is keű volt fel-váltani. Nem imadta ez pénzt. *Trajanus* Csásár, ki egyebképpen dicsiretes fejedelem volt, ebben mayd módot sem tartott: mert mikor réghi avagy uy éppületeket csináltatna, avagy meg uyjittatna, akkor mely kicsiny éppületre-is fel-iratta nevet; a honnan nemelleyektől csufolás-keppen *salon-nöt funek-is* neveztetett. Ki hinne hogy valaki méűben, fővényben, fákbán, es kővekben kerélne dicsiretet? *Trajanus* cselekedte. *Augustus* Csásár hasonlókeppen: ki dicsekedett benne, hogy a mely Váras téglából csinált falokkal jutott vala kezében, márvány kűből épittette volna fel.

Mely dicsiret mindazáltal hova lett volna, most semmel láthatni, ha egyéb jeles dolgokkal meg nem erősitette volna. Azok ugyan nevetsegre méltók; kik életekbe semmi nevezetes dolgot ne viselven, binté halálok orajan forgalmatoskodnak felőle, micsoda hir-nev fogja őket követni? alkotmatlan tudakoskodás. Tudgyad, Az minemű életed volt, emlékezeted-is olyan lehen. Kicsint, nagyot, jot, gonost, va-

A J A N L O L E V E L.

lami érdemlettel; hidd el, nem igen hazud holtod után az hir-nev. Ez, csudalatos dologh az halalban; hogy sokakat, kik életekben homályban es mint-egy pad alatt heverték, à koporsóbá juttatot à tündöklő emlékezetre. Nemelyek öröksegekben, avagy halmozott kincsekben keresik holtok után à jó hirt-nevet. Es törődnék rayta, mi kövesse azokat? Nem tudgyátok? Hidgyetek el, soha annyit nem hagyhattok, kinnel többet nem kívánnak maradékitok: s-lassak azok mit cselekešnek velek, kik imide-amoda pazarolva eltekozzolják. Ne kételkedgyél benne, es ne tudokozzad, hova lešen holtod után à te kincsed: el az ferencse, à ki teneked adta volt, ismet másnak adgya; es penzeddel egyűt, remellett emlékezetedtől-is egyűt s-mind megfošt. Ne keress azért, azokban jó hirt-nevet.

Ezeknél-is bodogtalambak az Atyák! kik fiokban akarnak élni, es felőlők igen forgalmatoskodnak. Elő, ha jók, es ha vagyő az halalbá valami vigasztalás; nem halš tellyességgel megh, hanem azoknak ábrázattyokban, es cselekedetidnek követésében meg-ismernek tegedet barátid, es örvendeznek rayta. Ha rosszak, mit o-haytod, à kiket meg nem jobbithattal? engedd ez vilagnak es à ferencsenek meg-jobbítása alá, holdoltassak ők meg. Te mit forgalmatoskodnal azok felől, kik azon bánkodnak inkább hog ily kešőre halš megh? Örömesben indulhatz az halál útara, ha senkit nem hadtš utannad, ki te-

A J A N L O L E V E L.

tegedet jó híredben sertegeffen. Mert gyakorta a jó emlékezetű atyak az únnón fiokban halnak meg- es semmi kétség abban nem lehet, hogy sokan bodogbul multak volna ki ez viagból fiak nélkül. Senki azért dicsíretesb never jövendőre magának nem serezheth; mint a jól viselt dolgokból, es az írás-beli emlékezetből. De álhatakosb a könyvekben es írásokban helyezett hir-nev. Tudta ezt a megh-nevezett *Sandor*; ki Európából Afára haddal költözvén által, *Callisthenest* kére maga melle *Aristotelest*ül, ki dolgainak le-iroja, es hirenek-nevenek terjesztője lenne: noha ezt hirtelen haragjával meghátolá, es meg-öle, a ki által halhatatlanságot remell vala. Ez végre a nagyra-ment emberek, aligh hihető menyí költséget tettek az tudosok tartásában. *Hiero Sicilianak* Kiralllya, egy vers irónak binten *Athenasban* ezer kőből buzat küldött ajandekon: s-kerded miért? csak tizen-nyolcs versekért, *Augustus* Csásár mely adakozott a bölcssekhez; mondgyak meg ennyi sok historia es vers-ferző tudos emberek. *Sandor*, a vilaghi Allatok historiajanak le-írására, bizonyos hogy nyolcsvan talentomot adott *Aristotelesnek*. De ez mai napon mely kevesen követik ezeket! Ne csudald azért, ha senki nincsen, ki híredet-nevedet irásban maradékdra terjesse: mert mikenpen a tagok inak nélkül meg-erőtelenednek; ugy a tudományok fejtő-nélkül. Lesnek, kik dolgaidat hirdeffek, csak
à tu-

A J A N L O L E V E L.

tudományokat fősvényseggeddel ne engedgyed meg-lankadni. *Vespasianus* egyebkeppen igen fősveny volt, à tudományokat es azoknak követőit bő költséggel taplalta. Ezt követted; s-az halhatatlanfagh-is követtegedet.

Kivanni azért à jó hirt-nevet nem csak illik, sügseg-is inkább, kivaltkeppen az nagyra-ment embereknek. Az alacsomb rendek-is, kiknél à bőcsület draga, méltan kivanhatnak holtok után jó emlekezetben élni; nem pénzafon, nem minden embereknel; hanem az ő nemekben, es à joknal. De ez tífteffeges kivanfagh, à Mennői bodogh reménfeg-kivül-valokat-is illetheti, illetve-is eleitül fogva: vagy on mas halhatatlanfagh, melyet à kegyes-életnek Scholajan kivül senki nem tanulhat, senki nem remelhet. Ez vilagnak minden bölcsei, Országlo-fejedelmi; az hatalmasok, gazdagok, es akarmi rendek: semmi okossággal, erővel, es kincsel annak csak latasara sem juthatnak. Es, à kik azt csak keresni sem lattatnak; nyomorultak, igye-fogyottak, es az emberi Nemzetnek főpredeki bodogittatnak abból. Teliyeffeggel külömböző forsaladatik ez vilagi jó hirtül-nevtül; melyet fegyrel, hatalom, bölcseségh, es egyeb fényesen vifelt dolgok ajandekoznak. Mas uton adatik à Mennyei dicsőfegh. Mindazáltal nem bakaftom el azkettőt egy-mástul, mintha egyyüt nem lehetnenek. Ne iteld azt: csak meg külömböztem. David à Sidoknak masodik Kirallya, hatal-

masa

A J A N L Ó L E V E L.

mas, erős, hadakozó fejedelem, és az Istennek nevezetű berint-való kedves embere, mind kettővel ündöklök. Amaz híres-neves, vitez Mac-cabeusok, mind a kettővel örök emlékezetben vannak, és lesznek. Így nagy fokon jutottak a bodogságra, mind a két uton. De főkeppen a Mennyei halhatatlanságra kel mindennek fiatai: kiknek kívánságat ha ki egy szer siveben meggyökerezettette, többbe azt el nem vetti. Az pedig nem is ohaythattya, ki elméjét egyéb világi kívánságokkal megterhelvén, csak elmulandókat gondol. Te ne kövesséd. Tudgyad inkább, hogy ez életben mindenek bizonytalanok, az esetek véletlenek, és elkerülhetetlenek a veszelmek. A kik bodoknak itelnek; minden sem pillantásban nyakan függ a gyalázatos eset: a siralom, vég-nelkül-való felelem, gondok és sorongatások, kár-vallások, sürgő, testnek nyavalyai, a sívnek titkos és nyilván-való fájdalmi, és a lelki ismeretnek mardosai egyjével nappal kebelében hevernek; kikek nem könnyen megfámlalni, mint az tengernek fővenyit. Ezek között él az vilagon; itt vagyon a harc; itt tanalod meg az örök halhatatlanságot. Eleted, haborgások és sok faradságok miatt nyughatatlan: napjaid rövidék, hamar el-mulók, álhatatlanok, unalmasok. És ha kerded, mi vagyon hátra? ez vilagból-való somoru ki költözésed: a kit jó a vagy gonos életednek jutalma követ. Nincs azért semmi nagyobb mint jól élni; mint jól meghalni.

A J A N L O L E V E L.

halni. Iol el; ha vétkektől űres es jo cselekedetekkel tellyes életet kővertz. Iol-is hal; megh; ha egeesen megh nem hal; , lelkedben Istennel elvén.

Mind ezekben Nagysagtoknak űrvendezné illik. Es mivel ez vilaghi jo hir-nev kőzönsegesen hāromban adatik; ā dicsiretesen viselt dolgokban; ā nevezetes irāfokban; es az ponpās ēp-
pūletekben (noha ez utolso ālhatatlamb;) immar Nagysagtokra-is terjedhet az jo hir-nev. Ugy-vagyon időtők megh nem sēnvedi, hogy folyos es nehez dogokat visellyetek; de nagyra menēdō indulatotokat, úgy-mint ā jóságos cselekedeteknek virāgzo csemeteit megh az iregyek sem tegathatták. Az tőbbiről bizonyos remenseget adnak, Mētosagos Szūlēiteknek dicsiretes nevelések; s-magatoknak-is idō felett valo tudományotok. Ha penigh az Nagysagtok Mētosagos eredetiről kell emlekezne; így immar az egeš Magyar Nemzet mētān űrvendezhet Nagysagtoknak: lévén megh ez huzásvonás miatt megh-rongyosult hazāban kiker amaz hires-neves, *Palatinus* mētosaggal tūndōklő két Hāzbol, jōvendō remensegere, solgalattyara, es oralmara bizonyoson várhat. Vagyon Nagysagtokban oly indulat; mely az atyai fenyték alatt naponként uyjab-uyjab Sugarit mutogatván, tellyes remenseget ād az kőzönseges jonak elő-mozditalara. Es mikeppen az űve-kőttetett erō, hatalmasban munkalkodik.

Igy

A J A N L O L E V E L.

Igy ez két nevezetes Házbol fármazván Nagy-
 sagtok, nagyob hasónnal szolgálhat Nemzeté-
 nek jóvára. Ezt a Nagysagtok ferelmes attya-is,
 az Tekintetes es Nagysagos G R O F I L L Y E S-
 H A Z I G A S P A R Uram ó Nagysaga látván, né-
 ok-nélkül örvendezett ilyen fiakon. Kinek,
 ha holtá után dicsíretesen kívántatik élni, van-
 nak sok jeles cselekedeti, mellyek örök emle-
 kezettel tündököltethetik. De, mind ezek fe-
 lett Nagysagtokban nyert halhatatlan nevét. S-
 ez vitte reá; hogy az lstenhez vágyakodnak kő-
 zónsleges hasna után, ez könyvet az Nagysag-
 tok lelki éppűletire eppen meg-fordítsa. Tud-
 ni-illik, ferette ebben-is fiait; hogy ez sikamlo
 életnek bátorlagatúl el-vonván: a meg-mozdit-
 hatatlan Mennyei örömhez edesícsé ökek. Ok-
 tattya fiait: hogy vegyek eűekben, mely kicsin
 dologh legyen élni; es tudgyák meg, hogy az
 hosszú életben nincs semmi bodogsagh; egyeb-
 keppen igen bodogh volna a farvas, es varju, es
 amaz Arabiai *Phoenix* madar. Nincs nagyob me-
 stersegh, mint a B O D O G K I - M Ű L A S. Kevesen
 talaltattak mind a régi, s-mind az mi időnkben,
 kik az világi ferencses állapotot csendesen vi-
 selhettek volna. Es mivel lsten Nagysagtokat
 tündöklő sorsban heyhezette: fűgleges volt;
 hogy jó eleve mint-egy Zabolával, ez B O D O G
 K I - M Ű L A S R A tanító *regulakkal*, a felid életnek
 mint-egy igája alá vettetteűsenek.

Es ez, kitűl lehetett alkolmatosban, mint a ki
 Nagy-

A J A N L Ó L E V E L.

Nagysagtoknak az természetnek törvénye fe-
rint-is parancsolhat? Parancsolhatta volna mind
ezeket; de inkább akart oktatni: mellyet mindaz-
által fenytetek-is talaltok. Engemet à mi illet;
Nagysagtoknak ez uttal egyebet nem adhatok,
hanem hogy ez fordításnak nyomtatását igaz-
gattam: többit éppen az Nagysagtok szerelmes
Attya ajandekozza. Ezt fihöl kívánom: hogy à
Mennyei UR, az Ő sent Tisteletire álhatatoság-
ban; à magyar Nemzetnek hasnara, es méltosá-
gos Házának ekeffegere, sok éstendőkigh be-
keleghben, jó egeffegben, szerencses állapotban
Viragosztassá Nagysagtokat.

Irtam Ecedben, Pünkösöd napjan 1639.
éstendőben.

MELY

Kézben-viseelő Könyv.

MELY AZ IO ES BODOG
ki-mulasnak Mestersege-
geről tanit.

Indémestersegek
vág termeket által,
vagy emberi seren-
seggel es gyakorláf-
sal találatnak, az
mint lépé tanittya

Plutarchus. De egyedül az idvősse-
ges ki-mulasnak Mestersege à mellyet
csak az Sz. Leleknek segítsege által
tanulhatni meg, kinek világossága
nelkül semmi nincs az emberbē, hoz-
za járulván az Istē igejének gyakor-
latos olvasása, farrol való Elmelke-
desek, es az Istēhez- való buzgoságos
imadságok, mint ezeket az Istennek
hiv embere Moyses lépén meg-mu-

*Plutar-
chus de
Educa-
tione pu-
erorum.*

A

tattya *Psal. 90. 12.*

BODOG KI-MULASN'ÁK.

tattya könyörgésében, mondván:
Taníts meg Uram mioket elmelked-
ni arról, hogy meg-kellesek hal-
nunk, hogybölcs fível járhasunk.

- Sirattya az fent Ember az mi cse-
tünknek rövid voltat, azért, hogy az
viz-özön előtt az Patriarchák hofsu
Genef. 5. ideig cletenek, es kilentz fáz, főt csak
nem ezer estendőket ctenek. Az
viz-özön után pedig, az Istennek ha-
ragja miatt ingyen csak tized rébet-
is alig érték maradéki az Patriarchák
Gen. 25. cletenek. Abraham 175. estendeig
Gen. 35. clet. Isak 180. Jacob az király előtt ezt
mondotta: Az en farandokságim-
nak kevés es gonos napjai 130. esten-
dők. Az ő cletenek napjait pedig
mindenestül őve famlalvan 147. est-
Gen. 47. dőket tesnek. Vegre csak 70. s. 80.
estendőkre szabadtratek az ember cse-
tenek határa. *Psal. 90: 10.*

Erre nezne kiált fel Moyses ez ő
Psal. 90: Imadságában, mondvan: Kicsoda es-
merheti-meg hatalmat à te haragod-
nak, es ki fél az te haragogtul;
mint

MESTERSEGE.

mint ha mondaná, senki nem.
Emlékeztet azért minket az mi bű-
neinkről, valamennyiser életünknek
rövid voltát, annak hejában valósá-
gatos nyavalyaságát veendőnk ebünke-
ben, és azokat érezzük. Igen mel-
tan mondgya tehát Moyzes meg-fon-
tolhatatlannak lenni az Isten harag-
jának erejét az bűn ellen, melly által *Rom. 5.*
az halál be-jött ez vilagra. Mert nem *Sapient.*
Isten teremtetten az halált, mint az *1. Cor. 2. Co*
Bölcsességnek könyve első es maso-
dik resekiben tanitgya az vége fele,
hanem az ördögnek irigységeből, az
mi első bűneinknek-is egyyezese által
jött ez vilagra. Kiról Agoston *Doctor*
fepen fol: Oh ember az te jóvalla-
sod vité tegedet az halálban. Photi-
nus-is azt mondgya: Az halál juta-
lom, mellyet engedetlenységünkkel ta-
laltunk magunknak.

Ezert int Moyzes bennünket, ha
bölcs sivel akarunk járni, el-hitefsük
azt magunkkal, hogy meg kell hal-
nunk, az mint David-is egy kivált. *Psal. 39.*

keppen-valo Soltaraban így imatkozik mondvan: Uram jelencs-meg nekem cletemnek végét, es napjaimnak samat mi legyen az, hogy tudhassam hogy ki-kell mulnom. Ime egy arafnivá retted az en napjaimat, es az en időm csak semmi te előttd.

i. Paral.
cap. 30.

Syracid.
c. 17.

Hebr. 9.
Eccl. 14.
Psal. 31.
C. 89.

Az mi napjaink mint egy árnyek ez földön, es nincsen semmi kesedelem ő benne. Földből teremtetted Isten az embert, es ismet porrá teszi. Innen vagyon amaz regi es öröke-valo fővettség, hogy egybér minden embernek meg-kell halni. Minden- nek egybér meg-kell az halalt kostol- ni. Venek es Iffiak elegyesleg meg- halnak, es az kegyetlen halalt egy ember sem kerülheti-el, mint az Ly- ricus Poëta mondgya.

Amaz jambor es bölcs Harmadik Fridericus Fejedelem meg-kerdettet- ven egybér, miben kellesek Ember- nek tellyes cleteben faradozni leg-fő- keppen, ezt felelte: Az Istennek esmeretiben, es az bodog ki-mulaf-
nak

MESTERSEGE.

nak mestersegeben, melly mondas igen igaz-is, mint az fellyúl meg-nevezett kilentzvenedik Soltarbol feppen eneklette az Poëta ez verseben:
*Istent esmerni, es bodogul meg-halni,
 leg főb bölcseség.*

Ez értellemmel eggyez Szent Auguston-is, midőn így szól: Az mi életünknek farandoklagában semmiről egyebről ne elmelkedgyünk, hanem hogy itt sem öröкке lefűnk, es jól elven otfen kebitünk hely magunknak, az honnet soha el nem tavozúk. Szent Gergely-is így szól: Az bölcsnek tellyes élete legyen az halaltrol-
 valo elmelkedes; Ismet, Istenes dologban forgalmatoskodik, valaki életének végeről gondolkodik. Hogy pedig az bodog ki-mulafnak Mesterseget, kiről folni akarok, rendel, es az mint Isten kegyelme által lehet, értelmesben tanithassam es mutogathassam, el-ostom munkamat, mivel ez az Olvasonal kedves, es minden dolognak vilagositafara-is sokott

*tract. in
 Ioan. 31.*

*in Phæ-
 dro Pla-
 tonis.*

BODOGKI-MULASNAK
lenni, mint *Socrates* mondgya: es ez
kis könyvet három részre osztom:

Első részben neminemű *Regulákat*
szabok, mint kelleffek rendelnünk ez é-
letet, es vizsgálunk mint helyen azt el-
vegeznünk, hogy ez világi életből az ö-
rökké-valor a jól es bodogul mehefsünk
által.

Másodikban szollok ez világi életnek
nyomorusagirol, es az Mennyei életnek
örömiről.

Az harmadik es usolsó részben szol-
lok az Halalrol, mi legyen az, es hany-
féle. Es az vigasztalásokrol, s. az ha-
lalnak tellyes életünkben-valor rettegte-
tesiről, miképpen helyen azokkal főkep-
pen halalunk orajan az rettegtesek el-
lenelnünk.

Mind ez három részekben búkfe-
ges fent írásbeli bizonyysagokkal el-
nünk. Mivel az mi értelmünk es ma-
gyarazatink ez bizonyysagok nélkül
nem lehetnek hitelesek, az mint *Ori-
genes* mondotta.

Super
lerem.
homil. 1.

ELSŐ

ELSŐ RESZ.

MELY NEMINEMŰ RE-
gulaknak meg-tartásáról tanít,
hogy jól halhasson-meg az em-
ber, és ez életből mehesse az
örök életben.

Mivel, az mint Plato bizonyította,
az egész *Philosophia* semmi nem e-
gyéb, hanem elmelkedés avagy az
halálhoz való készület, és holott min-
den mestersegeknek bizonyos regu-
lai vannak, annakokaért az bodog kí-
mulásnak Mestersegeről, melly min-
den mestersegeknek mestersege, és
tudományoknak tudománya, nemi-
nemű regulákat adok sem eleiben,
mellyek arra tanítanak, mint kellefsek
minden keresztyen embernek életet
rendelni, hogy ez tisztátalan vi-
lágból jól és bodogul mehes-
sen az örök élet-
be.

Plato

ELSS REGULA.

Az Isten igejét szeressed, es az Urat
fellyed.

*Eccles.
6. 12.*

*Angu-
lin.*

*Fructus
verbi
Dei &
timoris
Domini.*

1. Pet. 5.

Gregor.

TE valaki vagy, mindgyart iffiu-
sagod kezdetitől fogva szeressed
az Istennek igejét, es az URAT fcl-
lyed, Salamonnak intese beriot, ki
igy bol: Meg-emlekezzel az te re-
remtődről iffiusagodnak idejében;
melly mondasrol Szent Ágoston ir-
van, azt mondgya: Arkozott min-
den, valaki zöldellő iffiusaganak bep-
illatozo viragat őrdőgnek adgya, vis.
sa-aggot utalatos vensegenek bűdös
seprejet penig Istennek. Ha te az I-
stennek igejét bereted, es Isteni fele-
lemben elb, gyűlölni fogod az ke-
velyseget, kit ha nem cselekekel, az
Isten ki az alazatosnak adgya az ő
kegyelmet, te ellened tamad. Mert
az mit az alazatos lelek berez, azt az
kevely elme el-rontya, mint Gergely
Doctor mondgya. Ez legyen teneked
első gondod, hogy Istenedet tiszta le-
lek-

lekkel keresse, így szól Bernard Do-
 ktor. Ez iget, es ez Isteni felelmet
 mindeneknek előtte keresse es ta-
 nulljad, mert bizonyos dolog, hogy
valami az Istennek igejéből tanítta-
tik, igazság, es valami abban igerte-
tik, bódogság. Mert az Isten csa-
ladság-nélkül való igazság, gonoszság-
nélkül való jószág, nyomorúság-nél-
kül-váló bódogság, azt mondgya
 Chrysostomus Doktor. Mert az ő be-
 séde tiszta, mint az meg próbáltatott
 ezüst, melly kettő meg-tisztítatik,
 mint Szent David szól. Az Istennek
 igeje az ő termeketit az jó erkölcsök-
 nek nevelésében jelenti-meg, melysé-
 get az jutalmaknak ígertiben, hara-
 gos tekintetit az bűntetéseknék ret-
 tetetességekben mutatgya-meg. Mert
 az parancsolatokban igaz, az igere-
 tekben meyseseges, rettenetes az fe-
 nyegesben, mint Szent Gergely
 mondgya. Az Istennek igeje vesző
 es bor, mellyel meg-vigasztaltatunk.
 Öröme es vigasága az mi főveinknek,

Bern.

Chrysost.

Psal. 12.

 Super
 Ezech.
 hom 6.
 Psal. 23.
 Ierem. 15

Pfal. 19 Ietkünknek vidámitója, hiúknaknek
Ephes. 6. fegyvere, mellyel az mi ellenfegünk-
Ioan. 5. nek minden tűzes nyilait meg-olt.
 hattyük, es örök életet nyerhetünk
Prov. 30. vele. Az Istennek igeje az ő beone
Pfal. 119. bizoknak fenyés sisakja, mint Salamon
Pfal. 119. mondgya. Melly igenek tudomanyat
 David-is igen jóvallyá az Iffiusagnak
 így bolvan: Mivel tarthatya az Iffiu
 tisztaságban az ő őfvenyit: az Isten
 befédinek megtartásával. Ugyan azon
 Soltaraban így bol: Az te iged egő fővetneke
 az en labaimnak, es az en utaimnak
 világozása. Az iffiusagnak gonofsagra
 haylando feslet termeseti megjobbitatik,
 ha életet az Istennek igeje szerint
 rendeli. Mert az, tökeletes Tanító
 Mestere az Iffiusagnak.

Az Atyák-is tartoznak vele, hog az ő
 magzatnyokat gyermeksegektől fogva az
 Isten igejenek halgatására soktassak,
 farra tanitassak hogy fellyek az Urat,
 es az bünt el-tavasztassak, az kevelyseget
 gyűlöllyek: mi-
 kep-

keppen Tobias az ő fiát tanította. *Tob. 1. 6.*
 Az Ur Isten-is így bolla Abraham- *4.*
 rol: Tudom, úgy mond, meg-paran- *Gen. 18.*
 csollja fiainak, es háza nepenek ő u-
 tauna, hogy az Urnak utain járjanak,
 es az igazságot s-iteletet ki-bolgaltat-
 sak. Ezechias-is így bol imadsága-
 ban: Az Atya, úgy mond, meg-je- *Esa. 38.*
 lenti az te igazságot az ő fiainak.

Annak felette ily Isteni felelem- *Prov. 1.*
 ben, melly minden bölcseségnek kez- *Psal. 3.*
 deti. Mert az Isten felőnek jól lefén *Ecc. 1.*
 dolga bölcségenek idejen, es halála- *Prov. 1.*
 nak orajan meg-aldattatik. Az ki go-
 nosul el, gonosul vegezi-el életet.
 Annakokért ily jól, hogy robbul ne *Ser. 24.*
 haly meg, azt mondgya Szent Ago-
 ston. Fellyetek az Urat minden ő
 Szenti, mert nincsen femmi fogyat. *Psal. 34.*
 kozása az Isten-felőknek. Szűz Ma- *Luc. 1.*
 ria-is így bol az ő cnekeben: Az ő
 irgalmasága az Isten-felőkön nem-
 zetségről nemzetségre terjed. Ki-
 csoda az az ember, ki feli az Urat
 tapittya azt az ő utara, mellyet va-
 laf-

Psal. 25. Istot maganak. Annak lelke sok jó-
 kal bővelkedik, es az ő magva örö-
 keve teszi ez földet. Az Urnak titkai
 vannak az őtet felőknel, es az ő ren-
 delest meg-jelenti nekik. Melly i-
 geről es Isteni-félelemről így bole-
Psal. 19. zen Szent David: Az Urnak törve-
 nye mocsok-nelkül-valo, meg-vigaf-
 tallya az lelkeket, hívseges bizony-
 sag, es bölcseséget ad az kisdedek-
 nek. Az Urnak parancsolati igazak,
 meg-vigasztallak az szívét: az Ur pa-
 rancsolattya világos, melly az seme-
 ket meg-vilegasttja. Az Ur felelme-
 tista, örökkön örökre meg-marad.
 Tökellestsek az Urnak törvényi, s.
 egyfő s-mind meg-igazittattak, ki-
 vanatosbak az arannyal, es edesbek
 az lepes méznel. Melly Soltarnak
 minden bűni méltok elmelkedésre.

Először, neveztetik az Ur törve-
 nye tisztának es tökellestnek, az em-
 beri törvényeknek meg külömböz-
 tetesere nevezve, mellyek gyakorta fo-
 gyatkozottak es tisztatalanok. Tovab-
 bá

bá mondatik erős bizonságnak, holott ellenben az emberi okoskodások mindenkor változók és sikamlók. A kisdedeket és egyigyűveket oktattya, adván bölcseséget azoknak, kiket ez világ bolondoknak és tudatlanoknak tart. Meg-örvendőzteti az ívvet tő. *1. Cor. 2.* keletes örömmel, és az lelki-ismertet meg-csendesíti.

Annak felette az Úr törvényi egyeneseknek-is neveztetnek, mert azokban semmi görbeség az nagy hamisság nem találtatik, mint ez gyakorta meg-találtatik az emberi törvényekben. Meg-világosittyak az fémeket, ellenben az emberi rendelesek merő sötétiséget adnak előnkben. Summa fírint, igazak és tökéletesek; valamiket Isten parancsolt minékünk, de az emberi törvényekben ezt így meg nem tapasztalhatni.

Feje azért az igaz bölcseségnek az Isten igejének fíreteti, és az Úr-nak felelme, mint Salamon mondgya: *Ecclesi.* Az Istent fellyed, és meg-tarcsád az *cap. ult.* ő pa-

Dent. 6.
10. 13.
Malac. 3.
 Ő parancsolatit. Az te Uradat Istenedet fellyed, es őtet tisztellyed. Es most o Istraël, mit kívánt tőled egyebet, az Ur, hanem hogy az te Uradat Istenedet fellyed, az ő utain járy, őtet szeressed, es ő neki folgaly tellyes szivedből:

Az Isten igejenek szeretett azért es az Isteni felelmet minden ember iffiuságatul fogva tanullya, mivel az mit ember kicsinosgeben tanul, több ideig tart elmejében, mint Horatius mondgya:

*Az melly illatot az uy edeny be-
 veszen, sokaig meg-tartya azt.*

1. Tim. 4.
 Es ez kegyességek minden dolgokban nagy haszna vagyon, igereti leven mind ez életben s-mind az következendőben, mint Szent Pál tanit.

*Az kegyes életnél nincs embernek
 kedvesb aratasa.*

Az Isten-felő ember semmi jó nélkül nem szükölködik.

Mindennel bővelkedik az kegyes élet

let, azt mondgya Strigelius. Kife-
baditgya Isten minden nyavalyakból
az Isten-felöt. Az emberek között
egyedül minden jószág az Isteni fele-
lem, mint Lactantius fol.

Lactant.

Mi hivatalunk, hogy ez életben
Isteneffen ellyünk. Mart az vegre je-
lent meg az Istennek es az mi Idve-
zítőknek kegyelme, oktatvan ben-
nünket, hogy az hitetlenseget, es ez
vilagi kívánságokat meg vetven, fe-
liden, igazan es bennül elhelsünk ez
jelen-valo életben, várván amaz bo-
dog remenseget, es az nagy Isten-
nek s-az mi meg-valtó Iesus Chri-
stusunknak dicsőséges meg-jelenése.
Mert minékünk, kik örökké akarunk
élni, az öröкке-valo Istennek akarat-
tyat kell tellyesítenünk, azt monda-
gya Cyprianus Doctor. Ha örökké
akarunk élni, bessen az Isten igéjét,
melly örökké meg-marad, így fol
Szent Agoston. Valakik az Urat be-
retik, meg-tartyak az ő beszédet, az
mondgya az bölcs.

Tit. 2.

In orat.
Domin.In Ioan.
Tr. 7.

Eccle. 2.

Sze-

BODOG KI-MULASNAK

Szerelsük azért es tarcsuk meg az Isten befédet, mellyel az ő igaz ismeretire vezertetünk, es rébelletünk az jo lelk i-ismeretben, es ez siralomnak völgyéből bodog ki-mulasunk adatik, mellyek bizonyara amaz nagy es allando jók, kiknél az embernek elméje es five nagyobbac nem gondolhat, es nem-is kívánhat. Melto azért azon faradozni, hogy az Urnak beféde bőségeffen lakozzek közöttünk.

Coloss 3

MASODIK REGULA.

IoZanon ély.

NAgy volt regen à Romaijak bujalkodása, mint Heliogabalus felől írjak, ki hat fáz Strutz madar fejeket, es Vitellius felől, ki külömb-külobmb-fele halakat ket ezerig tetettek Vendegi eleiben egy egy Vacsorian. Végezetre sokan más fele etkeknek gyönyörűseginel bujalkodtak, s-magokat mutogattak, mint ezt

az Historiak bizonyíttyak. Lásd
 meg Gelliust I. 5. c. 18. & I. 7. c. 16.
 Macrobiust I. 5. c. 8. & I. 19. c. 15. Pli-
 niust I. 9. c. 16. & 18. Svetoniust in
 Calig. c. 87. Senecat ad Lucill. Epist.
 90. es Aelianust I. 12. úgy-hogy iga-
 zan mondotta Chrysippus, hogy ne-
 melly étkeknek nemei nem az élet-
 nek búkségere, hanem az emberek
 rut torkolságára találtak. Ide tar-
 tozik az Lucanus Poeta mondása:

O tékozló tobzodás,

Ki soha kevéssel meg nem elegendel;

Es te, tengeren s földön kereset jok-

ban gyönyörködő negedség,

S. asztali pompas fenyeség!

*Tanulj atok meg melly kevéssel ele-
 gedgyek meg az természet.*

De mi el tavezta tük a tobzodást,
 mint időzítőnk int: Meg gondol. *Luc. 21.*
 lyatok, úgy mond, hogy a ti sívetek
 tobzodással meg hi ne nehezítetttek.
 Meg kel az testet bűcsülni, hogy il. *Coloss. 2.*
 lendő taplalat legyen, de nem kel in *fine*

B

terhel-

BODOG KIMULASNAK
térhelní feletteb való etellel.

Nē kel magúknak darvaknak nyá-
kait kívannunk, mikeppen egy ud-
vari Philoxenus nevű csalfa csele-
kedet, ki ástálhoz űltettetven, orrat
fokta vala funi az etkekre, hogy e-
gyebekben utalatos cselekedetivel
csőmőrt indítvan, csak ő maga e-
hesse meg az etkeket, mint Plutar-
chus írja. Illik hogy mékesse jara-
junk, nem tobzodásban es rebesge-
ben, nem ágyas hazakban bujalko-
dasban es merzteketlen kívánságok-
ban. Mert egyebkeppen sokan úgy
esnek ez vilagon, hogy pokolban e-
meztik azt meg, azt mondgya űent
Agoston. Meg ne rebesgűllyetek az
bortul, melyben bujáság vagyon.
Az holot űent Pal nem csak à rebes-
geget tiltgya, hanem kőzönfegesen
à bujalkodást, es à rebesgeknek O-
riásokhoz illendő rut életeket. Az
rebesgek az Úrnak dolgait megh-
nem tekintik, es az ő kezeinek mun-
kái

de Phi-
loxeno.

Rem. 13.

in Ps. 49
Eph. 5.

Esa. 5.

kait meg nem gondolják. Megem- Gal. 5.
lekezzünk róla, hogy az józan élet Ose. 4.
gyűmölcsze a Leleknek: holott ellen-
ben a bór és a részegség ellopják a fi-
vet. Az feletteb való torkoságot és
henyeletet nevetésges halotti verse-
ket írtak egy Neapoli ember felől:

*Ennekem mind életet s mind halált az
bor adott,*

*En jobbra az baynalt józanon nem
láthattam.*

*Csontaim-is az bort szomjúhozák,
hincz meg borral koporsómat,
Es egy pohár bort megivan, meny-
eleb jó uton járo.*

El távoztassák a részegesek, hogy
az ő gyalazattyokra-is hasonló ver-
sek ne írattassanak. A bor adattatott
gyönyörködtefűnkre, né gyalaza-
tunkra, és azért hogy nevelsűnk, nem
mi nevettefűnk, hogy testűnknek e-
gesszégere, nem betegségere legyen,
és hogy egressűnket vele meg job-
bítsuk, lelkűnkét el ne vesessűk, azt

Ad popu- mondgya Chrysostomus : Meg gon-
lul An- dollyuk , hogy Istennek Templomí
thioch. vagyunk , es az Urnak Lelke lakozik
hamil. 71 bennünk. Az rebesgekben nem la-
1. Cor. 3. kozik a Szent Lelek , es az Istennek
2. Cor. 6. Országát sem birhatnyak. Ha Epi-
1. Cor. 6. curus fia lebes , nem famlaltatol az I.
De ver- stennek fiai közé , azt mondgya Sz.
bo Apost Agoston : Rebeses folgat nem be-
Serm. 13. retz , te penig Isten folgaja leven re-
beges vagy , így fol azon bent Ago-
De Tem. ston : Az rebeses ember lelkes dög,
Ser. 233. mint Chrysostomus mondotta ; Mi-
De orat. keppen a füst el úzi az meheket , úgy
l. 2. a rebesseg el úzi az Szent Lelket , es
a lelki ajandekokat , mint Basilius D.
mondgya. Mikor az ember elmeje
az bortul meg vesztegettetik , hasonlo
az sekerekhez , kiknek nincsen veze-
Ad De- tője , mint erről fejen irt Isocrates.
monic. A rebesseg még az igaz embereket-
is az paraszafagra haytotta , mint az
Gen. 19. Loth példaja mutattyá : ki jollehet
nem fant-fandekkel , hanem leanyi-
nak

M E S T E R S E G E .

nak mestersegevel csaláttatek meg, *In illo*
mint Origenes írja. Egy summában, *19. cap.*
igen igaz ez vers: *hom. 6.*

A sok Poharok alatt sok vetkek feküsz-
nek.

Ez rebesegnek utalatos vetkeiről
â ki többet akar olvasni, mivel ennek
minden vetkeit nem fâmlalhattuk
elô , lassa meg Platot l. 1. & 7. &
Dialog. 5. & 6. de L L. & de Rep. l.
3. Senecat l. 3. nat. quæst. c. 20. & E-
pist. 84. & in Epist. ad Lucill. holot
azt mongya : A rebesegnek egy o-
rabeli bolondsaga , hoâsu ideig valo
unalmat berez. Ezen Seneca mond-
gya : A meg sokot rebesegnek bo-
londsagatul fârmazot vetkek , meg â
jozan emberekben is meg maradnak.
Bernhard Doctor is azt mondgya :
Az rebeseg nyajas ôrdög. O edes
mérég , mellyel a ki el , magával nê
bir , mellyel az ki bûnt telen , nem
cselekeâi azt , hanem ugyan maga
merô bûn. Eubulus is így hozza be

Bacchus savait: En csak három pohart szoktam az emberekre költetni, egyiket jo egessegnek poharat, másik feretnek poharat, de az harmadikat alomnak poharat, melyet az kik megh isznak, reszegen mennek hazokhoz. Negyedik poharam nem sokkal nagyobb, de gyalazattal tellyes, es ezt a rut kiáltozasnak pohara követi, &c. Ez melle fep mondaft is ad, ezt mondvan: Mert az kicsin edenyben töltöt sok bor, csak könnyű az földhez veri azt a ki ötöt meg isza. Lásd meg Athenæust.

L2.c.1.

Ecclesi.

33. sub

fine.

Ezech.

c. 16.

Valamit penigh a reszsegnek es tobzodasnak elcavoztatásáról parancsoltunk, azont ertsed minden vetkekről, s-leg főkeppen az hivolkodásról, mint a Bölcs mondgya. Ez volt álnoksága Sodomának az te Hugodnak, a kevelység, az kenyernek elegsege, es az hivolkodásnak bősege, ezt mondgya Isten az Propheta által. Ieronymus-is így int, igen okosan

köffen az hívőkodásnak el távoztata-
 sára, mondvan: Mindenkor fogla-
 tatosságban legy, hogy az ördög el *Ad Rom.
 sicuma*
 jöven, mindenkor valami jó cseleke-
 detben talállyon. A Poëta is az illet-
 len bérélemnek el távoztatásáról ezt
 írja.

*Ha az hívőkodást el távoztatod, meg-
 szűnnyek az gonosz szerelem
 nyilai:*

*Az szerelem enged az cselekedet-
 nek, es ha valamit cselekezzel,
 bátorságos leszel.*

Az hívőkodás neveli es gerjeszti
 az tisztátalan kívánságokat, mint meg-
 vagyon írva; Megh köveredet az I- *Deut. 32.*
 sraél nepe, es hatra rugot. Ismet: le *Exd. 32.*
 üle az nép hogy egyek, igyek es fel-
 kele hog jártek, mellyet így magya-
 raz Chrysostomus: Bátorsággal e- *Chrysost*
 venek es ivanak, annakokaert nem is
 hivenek. Sz. Ambrus is a torkaság-
 rol es testi gyönyörűsegekről szólva,
 azt mondgya: hogy az ilyen torko- *In Epist.*

ad Tim. 1. *cap.* 2. *cap.* 12. fagok az bűneknek aysai. Sz. Mathe-
 nal is nevezet herint mondatik az hi-
 volkodásról, hogy az őrdög az hazat
 űressen, avagy mint az Görög bőű
 tartya, hívokodasba talalta.

El körüllyed azért az refigeget,
 tobzodást es hívokodást, jozan legy
 es vigyazo, mert az te ellenseged az
 őrdög nem nyugtik, hanem mint az
 ordito Oroflan ugy jar körülven,
 hogy valakit el nyelhesse, mint Sz.
Ep. 1. c. 5. Peter az ő leveleiben mondgya. Ezt
 penig az őrdögnek hatalmat könnyē
 semmive teheted, ha az te bűneidet
 eyjel nappal fogod tapodni, azt mód-
domil. 22. gy a Chrysostomus.

HARMADIK REGULÁ.

Pœnitentia tartas.

AZ Pœnitentia tartas, mely kő-
 zónsegessē az Istenhez valo meg-
 tereśnek mondatik, az meg bñasztul
 neveztetik ekkeppen, es ez cletben
 minden

MESTERSEGE.

minden keresztény embertől meg kívánatik. Mert a kereszténynek nem egyebűnnen, hanem az régi vétkeknek el-hagyásából ismertetőek meg, mint Tertulianus írja. Nazianze- ad Scapula-
nus is azt mondgya: Az Isten sem-
miben inkább nem győnyörkedik,
mint az embernek meg jobbulásában
es idvésségeben, mert Isten nem kívánja védelemét az embernek, hanem hogy meg-terven idvezűllyen.
Mint az O es Uj Testamentomnak
következendő bizonyágiból meg-
tetűik,

2. Pet. 3.
& 1. Ti-
mot. 2.

Az O testamentumi bizonyágok
ezek.

Ezech.
is in fi-
ne &c.
33.

Elek en, nem akarom a bűnösnek
halalat, hanem hogy meg-terjen es
ellyen, a holot esűnkben kell ven-
nűnk, hogy ez helyen az Propheta a
bűnöstől Istenhez-valo meg-terest
kivan. Mert így áll: Az Istentelen-
nek hitetlensége nem fog annak ártani,
valamely napon meg-ter az ő go-

BODOG KI-MULASNAK
 noffagabol. Ismer: Nem fordító el az
 en orczamat ti túletek, mert en bent
 vagyok azt mondgya az Ur, es nem
 haragbom örökke. Mindazáltal is-
 merd meg az te álnoksagodot, mert
 à te Urad Istened ellen vétkeztél.
 Továbbá így áll: Törjete meg
 most à ti gonos utaitokrol, es jobbi-
 tsatok meg azokat. Es 31. réseben
 azon Propheta így áll: Törts meg
 engemet es meg terek, mert te vagy
 az en Uram Istenem, minekutanna
 en meg tertem, poenitentiát tartot-
 tam, es minekutanna nekem meg-je-
 lentetett, meg útem ágyékomat, meg
 pirulek, es el fegyenlé magamat, mi-
 vel hogy viseltem az en iffiusagom-
 nak gyalázattjat, törjete en hoz-
 zam tellyes sívetekekből, bőytelessel,
 siralommal es jaygarással, es metel-
 lyetek meg síveiteket, es né ruhátok-
 kat, es törjete meg à ti Uratokhoz
 Istentekhez, mert kegyelmes es ir-
 galmas, nagy túrhető es sok könyö-
 rűletelessé

Jer. 3. En
 18.

segű, es megh bányya az büntetést.
 Hadgya el az hitetlen az ő útát, es *Ioel. 2.*
 az álnok ferfiu az ő gondolatit, es
 terjen megh az Urhoz, es megh ke- *Esa. 55.*
 gyelmez neki. Terjetek megh en
 hozzám, en is megh írek ti hozzá-
 tok, azt mondgya à seregeknek U-
 ra. Keressetek az Urat, es eltek. Az *Zach. 1.*
 meg törőnt nád falat el nem törí, es
 meg nē oltya à füstölő csepűt. En,
 en törlöm el à te gonosságotat ennē *Amos 5.*
 magamért, s meg nem emlekezem
 à te bűneidről. Mint az kődot el
 törlöm à te álnokságidat, es mint à *Ef. 42.*
 felyhőt az te bűneidet. Tery meg
 en hozzám, mert en váltottalak meg *Esa. 43.*
 tegedet. Megh kegyelmezek az ő *44.*
 álnokságinak, es az ő bűnökről töb-
 bē meg nem emlekezem. Fel-eme- *Ier. 31.*
 li az Ur az el-eszteket, es meg erősi- *sub fine.*
 ti à kik meg nyomorittattak, az az: *Psal 149*
 Fel-emeli az Ur az el-eszteket az E-
 vangeliomi hit által, es semely válo-
 gatás nélkül meg könnyebbíti à poe-
 nitentia

BODOG KI-MULÁSNAK
nitentia-tartás es meg téres által.

Prov. 24

Továbbá, ha az igaz minden napon hertser esik el, mint Salamon írja, azt kerddhetoi, mikeppen mondathatik igaznak, ha el esik? Erre a kerdesre meg felel Ieronymus módvân: Nem vesiti az el az igaznak nevezetit, az ki poenitentia által kefe-delem nélkül fel kél. Te mindekor hadakozzál az ôrdôgh es bûneid ellen, a süntelen-válo poenitentiával, mert nem lehet gyôzôdelem a harcz előtt. Midôn penigh a gyôzôdelem harcz utan adatik, akkor adatik az Corona-is. Es ez az mit sent Ianos

Apoc. 2

mond: Meg emlekezzel róla honnan estel ki, es tarts poenitentiát. Legy hû mind halaligh, es neked adom az életnek Coronáját. Tegy meg te ellenkező Izraél, es nem hagyom haragomat ti reátok esni, mert sent vagyok en, es nem haragfom mind örôkke. Mindazáltal ismerd meg az te alnokságodat, mert a te Urad I-

rad Istened ellen vetkeztél.

Igaz Biro levén azért az Isten, i. *Ier. 3.*
 gaz szív-beli poenitentiát kíván, es
 naponkent fenyegetőzik-is: Ha *Psal. 78.*
 meg nem tértek, ki-vonta az ő törét,
 es az ő kez-iyját fel-vonta. El kebi-
 tette az halálnak nyilait.

Az Uly Testamentombeli bizon- *Math. 3.*
 sagok sem homályosbak à poeniten- *et 4.*
 tia tartásról, midőn így áll: Tarc- *Marc. 1.*
 satok poenitentiát. Mert midőn *et 6.*
 Christusnak az Galilæusok felől em- *Luc. 13.*
 lekeztek volna, kiknek áldozattyo-
 kat az önnön vérekkel elegyítette
 vala megh Pilátus, felelvén Iesus
 monda: Azt ítelitek, hogy ezek az
 Galilæusok bűnősbek voltak az több
 Galilæa-beliéknél, mivel hogy eze-
 ket bevedték: Mondom tinektek,
 nem, de ha poenitentiát nem tarto-
 tok, hasonlokeppen mind el-vesztek.
 Es hozzá teszi Christus: Azt vélite-
 ké, hogy à tizenennyolcz Galilæusok
 kikre az Siloa tornya esett, es megh
 öle ö-

- őket, bűnösök voltak Ierusalemnek minden lakosinál. Mondom tieknek, nem, de ha poenitentiát nem tartotok hasonlóképpen mind el-vesztek.
2. Cor. 5. Fel-öltöztessünk halhatatlansággal, hog' meztelen ne találtaffunk. Tartatok poenitentiát, es terjerek meg, hog' a ti bűneitek el törölteszenek, így állt fent Peter azoknak, kik az Christusst meg-fesítették vala. Sz. Pál is azt mondgya: Egész Iuda tartományában es az pogányok között hirdetem, hogy poenitentiát tartsanak es meg-terjenek az Istenhez. Az Istenes bánat hasznos poenitentiát
2. Cor. 7. nemz emberben az idveleltre. Az Ur engedelmesen cselekedik mi velünk,
2. Pet. 3. nem akarván hogy valaki el vessen, sőt inkább hogy poenitentiára terjenek.
- Act. 17. Akarja Isten hogy mindenek poenitentiát tartsanak, mint fent Pál tanit. Mert ebben jelent meg az Istennek es a mi Idvezítőnknek kegyelme

gyelme minden emberekhez, hogy el-hagyván az gonoszságot és ez világi gyönyörűséget, merreklelesen igazán és kegyesen éllyünk ez életben, mint ezen Szent Pál írja.

Hogy penigh annyival keisebb bí- *ad Tit. 2*
vel tarthassunk poenitentiát, indit-
son fel bennünket az Christusnak c-
des igereti, midőn így szól: Na- *Luc. 13.*
gyob öröm lelen az mennyegben
egy meg-terő bűnősen, hogy nem
mint kilentzven kilentz igazakon,
kik nem fűkölkednek poenitentiá
tartás nélkül. Szent Bernárd-is eke-
sen kiált így fel: O mely, és minemű
nagy az Istennek irgalmassága, ki az
meg-terő bűnősen örül, és úgy bereti
őtet, mint ha semmi bűnnel magat
megh nem mocskolta volna! A mi
gyakor bűneink, bűntelen való poe-
nitiát-is kívánnak. Ha azt mond-
gyuk, hogy nincsen bűn mi bennünk,
magunkat csalljuk meg. Ha penigh
vétkeinket meg-vallyuk, hiv és igaz
az Ur.

- Ur, megh bocsáttya bűneinket, es
1. Iob. 1. minden álnokságinkból megh-tisztít.
 Uram az ártatlan sem ártatlan te e-
Ex. 34. lőtted. Még ha mindent meg csele-
 kefünk-is, mindazáltal hasontalan
Luc. 17. foglák vagyunk.
1. Cor Te valaki vagy, ne halassad nap-
 4. rol napra az poenitentiát, melly nem
 áll a te akaratodban avagy erődben,
 hanem az Istennek jó volta vezérel
 tegedet arra, ne-is igéry magadnak
 sok estendőket, es ne bizzál ez élet-
 nek sikamlo es bizonytalan voltához,
 mint amà gazdag cselekefik vala
Luc. 12. mondván: Én lelkem, sok estendő-
 re való javaid vannak teneked, nyu-
 godgyal, egyél, igyál, gyönyörked-
Mat. 24 gyél, de azon eyjel meg-kérlek tite
 az ő lelkét. Igyekezzel inkább azon,
 hogy hív es okos foglalehes, ki
Marc. 13 mindenkor készen várhassad a te U-
 radnak jövetelit, holott nem tudod
 mikor lehen annak el-jövedele, est-
 veje, avagy eyfelkor, avagy kakas
 fikor,

Sokor, avagy reggel, hogy valami-
keppen az halálnak órája véletlenül
környékezven meg tegedet, mint az
madarásnak töriben esven, későlet-
lenül ne találta által. Hanem az Isten-
hez való igaz meg-terésben es poe-
nitentia tartásban kívánczozzál meg
oblattni, es te à meg válto Christu-
soddal lenni.

Luc. 21.

Philip. 2.

Utálatos vakfag volna, ha az em-
ber magának napot rendelne az ő
meg terefere ez rettenetes állapotok
közöt. Mit varakozol az időre, mely-
ben gyakorta à tenné gondolatidnak
sem lehetz Ura? à mikeppen sokan
hideg-lelesek miat ezektől el tavez-
tak, minekelőtte megh gyógyulna-
nak: Így sokan megh holtak, mineke-
lőtte meg tertek volna, azt mondgya
Basilius Doctor. Szent Gergel-is így
bol: Igen idegen az à hittől, valaki
meg terefet venségere halasztja, es fe-
lő, hogy irgalmassagot varvan, ite-
letben ne essék.

homilad
divites.

Ez az Istenhez való meg teres, va-
losagos

Iofagos kezület az halálhoz, mellyet
egész életünkben meg kel tartanunk.

Pfal. 95.

Ma, ha az Ur favat halljatok, megh
ne keményítsetek à ti biveiteket. Ez

Clemens

Alexan.

à so, ma, így bol *Clemens Alexandri-*
nus, naponkent öregbedik míg az i-
dő mának neveztetik, mind ez világ
vegeig, es mind à Ma, s-mind à tudo-
many világ vegeigh terjed, mellyen
az Istennek napjai el nem fogynak.
Ezeket mondgya Alexandrinus.

Ecclesi.

18.

nap

Mindenkor poenitentiat tarts, es
azt ne hallogassad, mint *Salamon* int,
hanem à tökeletes vallástétel es meg
teres által, ma, az az minden Istened-
del es felebaratoddal meg bekellyel.
Esmérd meg bűneidet, es vald meg a-
zokat az Istennek, es kerjed bűneid
bocsanattyat, életednek meg jobbi-
tasat igerven, mint *Manasses* cseleke-
det. Mond ezt Sz. Bernardal: O U-
ram gonossagban éltam, bocsásd meg
minden verkeimet, elég nekem az
megh igazulásra, ha te egyedül kő-
nyörűlsz raytam, úgy mint az kinek
egyedül

2. Reg. 2.

egyedül-is vetkeztem. Sz. Daviddal Psal. 32.
szóly így: Az en esetemet, Uram, ne-
ked meg jelentettem, es az en hamis-
ságomat te előtted el nem reytettem;
Meg valló teneked az envetkeimet, *ibidem.*
es meg bocsáttad az en hamiságom-
nak vetket. Tegy meg igaz hittel à
Christushoz, ki áldozat lett à mi bű-
neinkert, es nem csak az mienkert,
hanem mind ez feles világ bűneiért.
Es mondgyad: Istennek barannya, *1. Ioh. 2.*
ki el veszed ez vilagnak bűneit, irgal-
mazz nekē. O Uram Iesus miért bal-
lottal le à menyből: mit cselekedtel
ez vilagon: miért adtad magadat há-
lálra: hanem hogy az bűnösöket id-
vezitened, kik között en leg nagyob
vagyok. O jolefus, edessleges à te ne-
ved, gyönyörűleges à te neved, mely
az bűnöst meg erősíti, es neve à bo-
dog remésegnek. Mert micsoda à le-
sus, hanem idvezítő: Te magadert a-
zertlegy Iesusom ennekem, legy ked-
ves idvezítőm, vetkeztē en, vetkez-
tem, kiert el karhoztathatsz engemet,

de te nálád vagyon az, à mivel engé
 idvezíthet, minden remensegem,
 es tellyes bizodalmanak bizonyos
 volta à te dragalatos véredben hely-
 heztettetett ennekem, mely ki önte-
 tett mi erettünk es à mi bűneinkert.
 Te Uram nem akarod veszedelmet az
 bűnösnek, nem is gyönyörködél az
 el karhoztakban, sőt inkább hogy az
 holtak éljenek, te holtal megh eret-
 tek, es à te halalod meg ölte à bűnök-
 nek halalat. Kerlek teged Uram, ha
 azok à te halalod által elevenítették
 meg, hadd en is à te életed által élhes-
 sek. Annakutanna forgalmatos gon-
 dód legyen arra, hogy à poenitentia-
 tartas után előbbi bűneidnek utala-
 toslágarra ne tery, mint az eb az oka-
 dalra, es à diño à fertőre, mint Sz:
 2. Pet. 2. Peter int, mely mondaſt ő Salamontul
 in fine. Prov. 26 lattatik venni. Vigyazz azért, hog
 à poenitentia tartas után ismet megh
 ne sebesítse azt az őrdőgh, à mit az
 De tēp. Ur meg gyógyítot, azt mondgya Sz:
 Serm. 29 Agoston: Es noha ez vilagnak sepre-
 jen el-

jen eleven nem lehetz tellyességgel minden veteknelkül, mindazáltal fát *De Ec-*
 fandekekkel bűnben ne ély, mint azon *cles.dog-*
Sz. Agoston int. Bodog lelek az, mely *mat.cap.*
 latvan az vetket, nem enged annak, *53.*
 azt módgya *Bernard Doctor:* Ne adg *In libro*
 helyt az ördögnek, hanem ály elle- *de cōsci-*
 ne, es el tavorzik te túled. *entia.*

Meg tartis azt örökke, es soha rola *Eph. 4.*
 el ne feletkezzel, hogy à poenitentia *Iacob. 4.*
 tartasnak es az Istenhez valo meg tē-
 resnek ez életben kel megh lenni, ez
 élet után bé zároltatik à megh tere-
 nek kapuja azoknak, kik à nélkül
 multanak ki ez vilagbol, lehetetlen-
 is, hogy à kik poenitentiat nem akar-
 tak ez vilagon tartani, ot tehetnenek
 vallast Isten elöt à bűnről, az holot
 nincs többbe semmi helye à poeniten-
 tia tartasnak, mint *Theodoretus* föl. *sup. Psal.*
 It vagyon helye az irgalmaságnak, *6.*
 avagy kegyelemnek, amot penig e-
 gyedül csak az igazságnak. *Sz. Ago. August.*
ston is azt mondgya: Valaki az poe-
 nitentia tartasra engedet idejet el-

mulattya, hejabā esedezik az à Chri-
 stus ítélő beki előtt. Erre sokrak elő
Eccles. II hozni az *Salamon* mondatát, midőn
 így szól: Valamely felé dűl az le eset
 fa, akár délre, akár északra, or lehen
 maradafa. Mellyet *Ieronymus Doctör*
 magyarázván így szól: Az halaloak
 fel-vefe miatt le dőlven, binten mint
 az le eset fa, valahova eset örökke
 or maradz, akár kemenységben es
 kégyetlenségben, akár kegyesség-
 ben es irgalmasságban talállyon te-
 gedet az utolsó nap. Ezen *Iero-*
In Psal. *nymus* azt mondgya: Indlek tite-
 106. két az poenitentiára, míg ez életben
 vadrok, mert csak it jelenti meg Istē
 az ő irgalmasságát, amot penig nem
 könyörűlő, hanem igaz biro lehen.
Sub E- Mely tudományrol, tudni-illik, hogy
vang. ez élet után nincs többbe helye à poe-
Domin. nitentia tartasnak, lásd meg az en ma-
& festa gyarázatimat.
S. Dom. Addigh keresled azért az Urat,
 26. post. migh jelen vagyón. Mert bizonyos
Trinit. dolog az, hogy ez élet után az Isten-
Es. 4. 55. relenek
& 2. Cor

telenek kinnyainak soha vege nem le-
 sen mint *Sz. Agoston* tanit, midőn az *Cont. O³*
orig. lib.
pen. de
Civitate
Dei.
Origenes velekedesét hamisította, ki
 azt itelte, hogy még valaha az ördö-
 gök es az Istentelenek-is idvezül-
 nenek. Es ot hozza tefi *Agoston Do-*
ctor: hog az Urnak parancsolatihoz,
 míg az idő engedi, engedelmesek-
 nek kel lennünk, ha az örökke valo
 kinokat el akarjuk kerülni. Mert ugy
 mond, ez életben vagy on ideje az
 gyümölcsöző poenitentia tartasnak,
 minekutanna penigh az előknek es
 holtaknak birajatul meg mondatik a-
 maz, lövetek el, es tavozzatok el,
 &c. nagy kevelység volna azt mon-
 dani, hogy azok közzül senkie nem
 lenne az örökke valo gyöttelelem. E-
 zeket mondá *Sz. Agoston*: Ezen do-
 lognak *Sz. Gergely*-is illyen okat ad-
 gya: Mert, ugy mond, örökke vét-
 kezni kivannak az Istentelenek, kik
 ez életben soha megh nem fűnnek
 vetkezni, annakokaert ok-is igazsag-
 gal iteltetnek az veghetetlen kinokra

az haragos Birotul, ki nem csak cselekedeteket, hanem akarattyokat és fivéket-is visgallya az embereknek.

Nyilván valo amaz régi mondas: A keső pœnitentia tartas, ritkan tőkellertes; de ha tőkellertes, nem keső, mert annak, ki megh ez életben vagyon, soha nem keső az pœnitentia-tartas, mint *Cyprianus* írja. Noha az kesődelmes pœnitentia igen veszedelmes, mint az meg nevezet irasombā arrol follottam, az holot lasd meg.

Cont.

Demetr.

Tract. 1.

Domin:

26. post

Trinit.

Ide valo az *Sz. Agoston* mondas, midőn így föl: Az a pœnitentia, mellyet ember halala orajan akar tartani, félek rayta hogy meg ne halljó. *Sz. Bernard* hasonlokeppen azt módgya: Az ki kegyelmet igert az pœnitentia tartanak, nem igerte az előnek az holnapi napot.

Ez pœnitentianak hasznarol, melyről most follunk, így ír *Cyrellus*: Tudgyuk hogy az bűnösöket nem halgattya megh az Isten, de akkor meg halgattatnak, midőn az ő bűnekből megternek

ternek, előbbi eseteket könyhullatással el törlik, es tellyes sívből meg tagadgyak magokat, az mik az előtt voltanak. Mert azzal az halálbol elletre vitetnek, bal kez felől job kezre, hamislagbol igazsagra. Ha a poenitentianak könyhullását vettyúk bé síveinkben, kesseg nélkül bő aratásá sármazik az kegyelemnek, azt módgya *Arnobius*. Ide tartozik a SZ. *Agoston* mondása is: Valahol, ugymond, ^{graduū} *nincsen az nyavalyanak meg vallása, grad. 7. in fine.* *nincsen ot az orvoslas-is.* Ugyan SZ. *Agoston* másut azt mondgya: Az ki tagadgya hogy nincsen vétke, nem azt cselekeksi hogy ne legyen bűne, hanem hogy annak bocsanattyat ne vehesse.

Tudgyuk hogy az megh terőknek meg adatik az kegyelem: azt mondgya *Prosper*. Azokat penigh, kik az gonoszságban hevernek, es az megh cselekedet vétkeket naponkent újjabbakkal saporittyak, semmikeppé Isten meg nem halgattya: hanem el-

Esa. c. I. veti es meg utallya azoknak könyör-
gefeket, mint à *Propheta* által foll :
Midőn kezeiteket ki terjesztenditek,
el forditom semeimet ti túletek, es
mikor meg sokasitvatok-is könyör-
gesteket, meg nem halgatom azokat.
Cyrill. Mert rakvak az ti kezeitek vérrel.

Meg emlekezzel rola, hogy te e-
lődben életnek es halálnak útja ada-
Ierem. 2. tot, mint *Ieremias Propheta* által mód-
gya az Ur. Mert kettő az út, egyik
sörös, mely életnek uttya ; az másik
tagas, mely kárhozatnak es halálnak
uttya, mely sörös es tagas utrol ma-
ga-is Christus Urük az ő tanítványit
Math. 7. es minket int, midőn így foll : Men-
nyetek be à sörös kapun, mert feles
igen az tagas kapu, mely vifen à ve-
sedelemre, es sokan-is mennek azon
bé. A sörös kapu pedig keskeny út,
mely az örök életre vifen, de kevesen
talallyak azt meg.

Te azért, valaki Istenhez megh-
térrel, es tökeletessen poenitentiát
tartottal bűneidről, tudgyad, hogy
azon

azon az űoros uton vagy, mellyen az
 halalbol életre mehetz. Ha pedig
 poenitentiát nem tartottal, nem is i-
 gykezel tartani, sőt inkább vétkeid-
 ben akarz heverni, tudgyad, hogy à
 bűnnök után allasz, es amaz feles u-
 ton vagy, mely vissen tegedet az ve-
 se-delemre. Mikeppen à kiseded gyer-
 mek vesedelem által fűletik az ő an-
 nyanak űoros meheből ez vilagnak
 tagas mezőjere; Így az meg terti em-
 ber à halálnak űoros kapujan megyen
 által ez siralmas életből az ő örökke
 valo örömekre, mellyek ő túle el nem
 veretnek. Mely hasonlatosságot ma-
 ga Christus ád mi előnkben. Ha pe- *Ioh. 16.*
 nig az meg nem terti ember életének
 utolso orajaigh az feles uton marad
 meg, nem álhat meg az iteletben, ha- *Psal. 1.*
 nem el vet az ő uttya, pokolba me-
 gyen, az honnan semmi szabadulasa
 nem lehen, mint à Lazar es Gazdag
 példaja meg mutattya, midőn Ábra- *Luc. 16.*
 ham így felel à Gazdagnak: Ti kő-
 zetteitek es mi közöttünk nagy mely-
 seg vet;

BODOG KI-MULASNAK
 seg vetteret, hogy azok, kik innét ti
 hozzatok akarnak menni, ne mehes-
 senek, sem ti túletek mi hozzánk ne jö-
 hessenek,

Könnnyű pokolban menni,
 De onnet meg térni, es ismet ki jöni,
 Az immar lehetetlen, azt mondgya
 az Poéta.

Ismet:

Könnnyű az pokolnak tagas kapujan bé
 De onnet ki jöni lehetetlen, (lepni,

Pokolba mennék azért az poeni-
 tentia tartatlanok, balvanyozók, hit-
 tül fakattak, káromkodók, az Isten
 igejenak meg utaloí es kergetoí, kik-
 ról Sz. Pál bő szóval tésen emlekeze-
 tet, Sz. Iános hasonlokeppen. Es, hog
 egy szóval meg mondgyam, minden
 hitetlenek pokolba mennék. Mert

1. Cor. 6.

Gal 5.

Apoc

21.

Iohan. 3.

Augst.

minden valaki à Fiuban nem hisen,
 immar meg iteltet. Es noha az hi-
 vek, kik à Christusnak ki ontot vcre-
 vel meg valcattak, az poklot tellyes-
 seggel né tudgyak, mint egyyüt Sz.
 Augst. *Augst. mondgya: mindazáltal hog
 pokol*

pokol legyen, hisi a keresztényi val-
 las az *Apostoli Credo* szerint. De hol,
 es minemű helyen legyen, te azt fel-
 letteb ne tudakozzad, hanem tud-
 gyad, hogy az pokolnak kinnyait a-
 zoknak nagy volta szerint, senki meg
 nem mondhattya avagy megh nem
 gődolhattya. Mert sokkal somorub-
 bak es rettenetesbek azok, hogy nem
 mint valaki megh gondolhatna a-
 vagy meg mondhatna, mint ezen *Sz.*
Agoston mondgya. Tanuld megh a-
 zert, hogy jobb azt tudakozni, mi-
 keppen kerülhesse el poklot, mint *De tripl.*
Chrysostomus igazā mondotta. Egye-
 dül csak a Christusban valo hittel es
 poenitentiával tavoztathatod penig
 el a poklot, jo bayt vivan, jo hited es *habit. c.*
 jo lelki ismereted leven. *Nilus Pis.*
 pek így sol: Minden dolgaidban e-
 gő fővetneked legyen te neked az jo
 lelki ismeret. Mert az megh mutat-
 tya neked ez életben, micsodak le-
 gyenek a jo cselekedetek, es micsod-
 dak az gonofok. Kihez hasonlo az
 mit

De tripl.
habit. c.

Chrysost

1. Tim. 1.

In libr.

praecept.

BODOG KI-MULASNAK.

mit *Thalassius* ir, midőn így szól: Az jó lelki ismeret igaz tanító mester, melynek a ki enged, megh tantorító botrankozás nélkül elhet ez világon.

A mint hogy pedig nagy vigasztalás a jó lelki ismeret, mint az *Poëta* mondgya:

Ez legyen erős köfalod,
Hogy semmiben magadhoz gyanus ne
legy, es orczád semmi vetekert ne
pirullyon,

Es jób-is az mint szól: Nem fedd meg engem az en fivem; Így semmi büntetés nincsen nagyobb az gonos
Isidorus. lelki ismeretnél, mint *Isidorus* mōdgya: Mely gonos lelki ismeretet az Poganyok ez versekkel magyaráznak:

Miert iteled azokat meg menekedni.
Kiknek fivék az kegyetlen cselekedetek
miat furdaltatnak,
Es az tükös ostorral alattomba való
suytolásokkal csapdostatnak?
Ez büntetés pedig rettenetes, es sokkal
kegyetlemb azokkal,

Mellye-

Mellyeket Ceditius, avagy Rhadamä-
tus találtak,

Tudni-illik, az ki eyjel nappal kebelebe
viseli az bizonyfagot.

Ismet:

A ki gonoszul cselekedik, mégh magának
sem tessék,

Es ez az első büntetés, hogy az bűnös
maga vadollya magát,

Am bator az hamis birotul halálra ne
íteltessék is.

Ismet:

Ezek azok kik reszketnek, es minden
villamasra el-halnak,

Midön menydörögh, azonnal holt-ele-
venekke lesnek.

Plutarchus is azt mondgya: A Plutarchus
gonoszság es az vétkek magokból csi-
nálnak magoknak hohert. Seneca is: Seneca,

Az meg cselekedet gonoszság, senkit
a büntetéstül es felelemtül meg nem
ment.

Hogy azért jó bizodalommal le-
hesz, cly poenitentia-tartásban, s-jár
a foros uton, mely az cletre viden.

Ha

Hapenig meg kétseges vagy benne,
 ha a foros uton jarb-e avagy az ragas
 2/sal. 139 uton, így imadkozzal Sz. Daviddal:
 Kísírtis meg engem Istenem, es lassad
 az en lelkemet, visgaly meg engem,
 es iteld meg az en gondolatimat, ha
 alnokságnak utan járok-e, es vigy en-
 gem az örökke valo útra. Az Chri-
 stus bebede legyen utad az menyör-
 ságra. Mert egyedül csak Christus
 az út, igazság es élet, mint ő maga
 Ioh. 14. mondgya.

NEGYEDIK REGULA.

*Az Ur Vacsorajaval gya-
 korta ély.*

TE, Ki az igaz megh tēres es pœ-
 nitentia.tartas alral Isteneddel
 meg bekeltel, gyakorta kell cłned az
 Ur vacsorajaval, ezert, hogy el hid-
 gyed es megh gondollyad, hogy az
 Christus maga halalaval tōrlōtte el
 bűneidet, es az Atya Isten ő érette
 akarja el fedezni vétkeidet, es azokat
 teneked

téneked ki igaz poenitentiat tartot-
tal, vetkül nem tulaydonittya. Az *Psal. 32.*
Isten ajanlya mi nekünk az ő szerel-
met, mert ha még mikor bűnösök va-
lank, az Christus megh holt mi éret-
tünk, sokkal inkább minékutanna az ő
vére által megh-igazítottunk, megh
tartatunk az haragtul ő általa. Mert
ha, midőn ellenfegek valank meg-be-
keltettünk Istennel az ő Fianak hala-
la által, immár meg-bekeltetteten, *Rom. 5.*
sokkal inkább megh-igazítottunk az ál-
tal, ki által most megh-bekeltettünk.
Ez bűn bocsanatot, es az meg-bekel-
lest igen megh kel gondolni es hinni
az Ur Vacsorajanak veteleben, tud-
ni-illik, hogy ez Vacsoraban hirdet-
tetik bűnünk bocsanattya, ez Va-
csorának szavai ferint.

Ez kiváltskeppen valo hittel kell
mindenkor az Ur Vacsorajanak ve-
teleben élnünk, es hittel kell hozza-
tamaszkodnunk, mint egy erős pal-
czával, mellyet *Iacob Patriarcha vi- Gen 32.*
sel vala, mikor az Iordan vízen által
ment volna.

D

Arrol

Arrol-is meg kell emlékezni, hogy ez Christus testének es vérenek vetele, (mellyet nem csak hittel vessünk, hanem testi szajunkkal-is) az mi fel-tamadasunknak jele, mint az *Nicxabeli* Gyülekezet bizonyítja, melyben 318 Püspökök valának jelen, Christus születése után 325. esztendőben. Mert ez eledel nem a meghemésztés avagy más testé való változás által léten, hanem az mi testünknek halandóságát az ő természetive változtattya, az az, halhatatlanságra, életre es dicsőségre, mint *Iustinus Martyr* mondgya.

Apolog.
2.

Ez Vacsorának vetele azért több hasznai között emlékeztessen bennünket, az mi testünknek fel-tamadasáról. Mert miképpen az a Christus teste nem maradt az halálban: Ugy a mi testünk sem marad ott, mint ezt a Credoban-is vallyuk, midőn azt mondgyuk: hiszem az testnek fel-tamadasát. Mert nem lehetfejes, hogy a mi testünk fel ne tamadgyon, holot

az mi

az mi Urunk Iesus Christusunknak
 testével es vérevel tápláltattak, mint
 Irenaeus mondgya. Mikeppen Chri- *Cont. Val-*
 stus által el verettetven az bűn, meg *lentinian.*
 adatik az igazság: Ugy is meg az ő *lib. 4. c.*
 halála által megh jó az élet, az mint *34.*
 Bernard Doctor szól. Es mivelhogy a *In serm.*
 Christus szenvedése es fel-tamadása, *ad molit.*
 leg főb orolom es orvosság az mi bű- *Templi,*
 neink ellen, mint ezen Sz. Bernard *cap. ii.*
 mondgya: méltó hogy az Urnak *Sup. Cae-*
 sentseges Vacsorájával élven, gon- *tic. sermo*
 dolkozzunk az ő jó tetemenyiről, *22.*
 mellyeket minékünk kin-sz. szenvedése
 es halála által szerzet, es gyakorta jó
 kefélettel járuljunk ahhoz, meg is-
 mervén es vallást teven bűneinkről,
 hogy azokat magunkban el titkol-
 van, amaz áruló Iudással ne egyűk az
 Ur kenyerét az Ur ellen, mint Sz. *In Ioana*
 Agoston szól. *Tract.*

Igyekezünk annakokajert azon,
 hogy az Christus testének es vére-
 nek Sacramentomat meg ne vessük.
 a mikor alkalmatossá adatik arra, ha

nincs az alkolmatosság, elég annak
vetelere somjuhozó hit és buzgó a-
karat, *Sz. Agostonnak* íme mondása
szerint: Hidgy, és immar ettel. Ez
Sacramentommal, az mint mondam,
gyakorta kel elned, az halálnak ke-
gyetlen abrazattya, és az te bűneid-
nek íbonyu tekinteti ellen, mely min-
denkor te előtted vagy, azt mond-
gya *Sz. David*. Vegezetre az pokol,
Pfal. 51. és az örök kárhozat ellen egy ezzel,
mellyek akkor lesnek rettenetesbek,
mikor az Satan mindenféle vetkei-
det femed eleiben hannyá, és azokat
folyósítja, főkeppen pedig akkor,
mikor amaz el választás felől való ve-
sedelmes gondolatot juttattya esed-
ben, mellyet pokol kesértetinek ne-
veznek, ezért, hogy à ki azt megh-
győzi, az, mind poklot, halált és
bűnt meg győz, tudni illik, ha az ha-
lamban életet, az bűnben igazságot, à
pokolban bodogságot hiszen lenni.

Mind ezek ellen à rettenetességek
ellen te à Christusnak halálát veszed,
melyre

melyre ha semeidet függesztet, tied
 leßen à győződelem es az élet, mint
 ezt à réz kigyónak kepe sèpen megh
 mutattya, mikor az kigyóktul meg
 mardostatot emberek nem hartzol-
 tak az eleven kigyókkal, kiktől meg
 sebesítették vala, hanem csak arra à
 réz kigyóra neztek, es mindgyárt *Num. 21.*
 megh-gyógyultak. Így te-is, ha az
 meg holt Christusra, (ki halálával el
 rontotta az halált, es fel-tamadásával
 az életet meg uyjitotta, mint az Á-
 nyaszentegyház enekli,) elmedneek
 semeit fel emeled, életet találó, es
 mind ezek à te búneidneek rettenté-
 si-is neked semmit nem árthatnak.
 Mert egyedül csak à Christus az ha-
 lálnak elő abrazattya az halál ellen,
 mint *Luther M.* ekeffen mondotta. *In sua*
 Tudgyad azért, es bizodalommal *Conc. de*
 hidgyed, hogy az Isten az halálon *morte.*
 es bűnön győződelmet adott tene-
 ked, az mi Urunk Iesus Christus ál-
 tal, es ez veghetetlen jó tetemenyert,
 mellyet veled közöl ez Vacsorában,

L. Cor. 15. neki halakat adgy, mint *Sz. Pál* tanit.

A regiek ez Vacsorat ekessen neveztek úti-költségnek; Mert az miképpen senki veszedelmes utra úti-költségh-nelkül nem sokot induloi: így ez nyomorúságnak völgyéből, ellenfeg, fegyver és tűz által kellenven a mennyei hazában menni, meltan erősítik es gyamolittjuk siveinket ez Ur Vacsorájának vetelevel, mert ha ez Vacsorának bizodalommal-valo vetelevel megh-erősítettven költözünk ki ez vilagbol, bé-jutunk a Sz. Varasban, mint egy aranyas öltözetben mindenestül fel-öltöztetve, azt mondgya *Chrysostomus*.

*In 1. ad
Cor. c.
10.*

Latod azért hogy nagy oka vagy, miért kellesek az Ur Vacsorájával gyakorta clni, mert azzal ritkan clni veszedelmes botrankozást szerz, s az emberekben testi bátorságot nemz, kiknek az ördög kifeytőzhetetlen tőreket hány eleikben, mint ezt *Cyrellus* meg-írta.

*In Ioh. 1.
§. c. 13.*

ötödik

8T8DIK REGULA.

Könyörögj Istennek hogy bodog ki-mu-
lasod legyen ez vilagbol.

AZ Emberi nemzetnek nagyob-
b része ritkan gondolkodvan az ha-
lálrol, Isteni felelem-nelkül el, hivol-
kodik, es Epicurusnak iméz enekét
enekli: Egyel, igyal, játssz, mert
holtod után nincs semmi gyönyörű-
ség. A Christustul Sz. Mathenál es
Sz. Lukácsnál az Tanítványoknak es
minekünk előnkben adatott imad-
sággal is ritkan könyörög buzgosa-
gossan, noha mindazáltal fűntelen kí-
vántatik ez életben hogy könyörög-
jünk, mint Sz. Pal parancsollya, es
Idvezítőnk maga is tanít, mondvan:
Szükség hogy fűntelen imadkozza-
tok, es meg ne lankadgyatok. Ne a-
kadalyoztassál megh mindenkor i-
madkozni, mert az sok es gyakorta
valo könyörges kedves dolog Isten e-
lőtt, mint Ambrus D. mondotta: az
ki penig nem könyörög, es az Istent

Matth. 6
Luc. 11.

1. Theß. 5.

Luc. 18.

Ecclesi.
ast. 10.

nem dicseri, s-Istenevel nem befelget, es ezekben nem gyönyörködik, holt ember az, es élet s okosság nélkül való, azt mondgya *Chrysostomus*. Sz. *Agoston*-is így szól: Az igaznak imádsága, a menyorságnak kolcsa. Fel megyen az imádság, es alá fál az irgalmasság. Minekokaért fűntelen könyörögjünk. *Daniel* háromszor imadkozot napjában. Es Sz. *David* azt mondgya: Hetűer mondottam Uram teneked dicsiretet minden napon. Az holot ez ige, hétűer, sok izben való könyörgesert veretik, amaz mondas ferint: Hetűer esik el napjában az igaz. Kiről Sz. *Agoston* azt mondgya: Hogy het napok alatt minden dolgok veghez vitettetnek.

Prov. 24 *Clemens Alexandrinus*-is ezen mondasrol így szól: Honnet meg tetfik, hogy nem csak bizonyos helyben, sem arra rendelt Templomokban, avagy csak innep napokon, hanem tellyes életében, mindenűt, bar csak egyedül legyen-is az Istenes ember tisztel.

tisztelheti Istenét. Christus azt parancsolja, hogy aytoink bézarolkatva, kamarainkban imadkozzunk.

*Math. 6.
Cap. 9.*

Mellyet *Ambrus D. Cainrol* és *Abel* ről folvan így magyaráz: Meny be, ugymond, az te ágyas hazadban; mellyen érted nem az te ágyas hazadat, kiben vagy, hanem azt az ágyas hazat, mely te benned vagyon, kiben a te gondolatid be-rekesztettek, és kiben erzekenséged lakoznak, ez imadságnak haza mindenűt veled vagyon, és mindenűt reytékben áll, kinek itelő Biraja az Istennél több senki nincsen. Ezeket mondgya Sz.

Ambrus. Te magadban imadkozzal, hogy az Istennek Temploma lehess.

Mert ott halgat meg az Isten, az hol lakozik, így föl Sz. *Agoston*. Azon legyünk, hogy könyörgés közben halljunk meg, mint ezt *Plato* is pa-

*De vera
invoca-
tione c.*

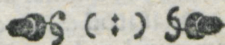
333.
rancsolja, mondvan: Szükség könyörgésben meghalni. Az Sz. *Lelek* így tanít minket halalunk orájan könyörgeni: Te benned biztam U-

BODOG KIMULASNAK
 ram meg ne begyenyitelsem örökke,
 à te igallagod ferint szabadits megli
 engem. Te kezedben ajánlom az en
 lelkemet, meg-valtottal engem igaz-
 ságnak Istene. Mely igekkel az ha-
 talmas es bölcs ötödik Karoly Császár,
 (kinek birodalma alatt nem csak min-
 den szabados tudományok, hanem
 meg à kezi mestersegek-is viragoz-
 tak, es mindenikben nevezetes tudos
 emberek voltak) halála előtt egy ke-
 vessel imatkozott es csendesseo meg
 holt Christus búleteseinek 1558. ideje-
 nek 59. estejében, mint az ő cse-
 teről *Zenocarus* írja.

Holot azért ily nagy Fejedelem
 ez Sz. Lelek favait megh tanulta, es
 azokat ugy elmejében tartotta, hogy
 halála orajan is azokról meg-emleke-
 zet es imatkozhatot; mennyivel in-
 kab akarkinek-is közzülünk ez ige-
 ket punctról punctra, az mint fok-
 tak bölani; le kel írunk, meg tanul-
 nunk, es elmenkben bé-vennünk, hog
 azokkal halalunk orajan igaz hittel,
 hasnos.

hátfelől imádkozhassunk : Hogy
azert az halálról, es ez nyomorúsá-
gos életből való ki költözésről való-
ba gődolkodhassal, mentől keveseb-
bet minden heten, Szombat napon,
ezzel avagy hasonló imádsággal kő-
könyörőgy, napkelet fele nevezve,
s keresven régi hazádat, tudni illik
à Paradicsomot, mellyet Isten az E-
den földön plantalt, mint *Hilarius* int. *De Spir.*

Mikeppen pedig azok, kik jó izűn *S. c. 27.*
akarnak ez életben alunni, puha á-
gyat főtak magoknak kešiteni : így
à kik ez életből bodogul ki-mulni, es
az Christusban csendessen akarnak
el nyugodni, őntelen való buzgó i-
madkozásban kel azoknak lenni, hog
ki-mulvan ez nyomorúságos életből,
hidgyenek az Isten befedének, es ab-
ban mint egy bodogságnak par-
najan nyughassanak, es à ha-
lálból életre jussanak. *Iohan. 5.*

SZOMBATNAPI KÖ-

nyörges.

Ez életből való bodog ki-mulasért.

HAlakatadok teneked örökre való Isten, minden jó tetemenyidert, hogy engemet nem csak az el-múlt ejjel, hanem ez egész heten-is, és életemnek minden idejében megh-oltalmaztal az ördögnek minden intselkedesitül, hogy meg környekezven engemet elne vessen. Es könyörgek buzgó imadással a te ki-mondhatatlan irgalmasságodnak, adgyad ennekem az te kegyelmedet, hogy ez mai napnak világossággal és egyéb teremtetett alattal gonosfú ne élljek, és ne essem oly vétkeken, kik az Lelek ellen hartzolnak, és a lelki-ismeretet meg-sebesítik, és megh-nehezítik. De igazgass engem kegyelmessen a te Sz. Lelkessel, és taníts meg engemet arra, hogy megh kel halnom, hogy bölcs lehessék. Bocsd meg minden vétkeimet, melyeket kicsinfegettül-fogva mind ez szempillantásig, tudva avagy tudatlanul, gondolatimmal és az jonak el-hagyásával, sommal és cselekedetemmel a te akaratod ellen cselekedtem, és kerem minden bűneimnek bocsanat-

csanattyat, valamellyeket en tellyes életben cselekedtem, adgyad ennekem à te irgalmadat, hogy à te felelmedben naprol-napra kefithessém magamat ez életből való ki-mulafra, holot semmi bizonyosb nincsen az halálnal, es semmi bizontalanb à ki-mulafnak orajanal, hog teneked en Istenemnek vitezkedhessém jo vitezseget, megh-tartvan az hitet es à jo lelki-ismeretet, varvan vidamsaggal az en kimulafomnak napjat, es à te Fiadnak az en megh valto Iesus Christusomnak idvessleges meg jeleneset. Tavoztasd el en tûlem az mit megh-rutitott à romlot termeset, es tarts megh nalam az mit megh-uyjitott en bennem az te kegyelmed. Engedd meg azt-is ennekem, hogy bizvan à te igeretidben vigan es jo sivel kefûlhessek az en öröкке való mennyei hazámban által menni. Az te Sz. Lelkedet egg è élet emen, de kiválteppen halalomnak orajan ne vedd el en tûlem, sôt inkab adgy kegyelmet ennekem, hogy annak legitlege által ki-menekedven minden nehez kefertetimből, győzôdelmessen uralkodhassam, eresven magamban az ő jelen-letet, es hathatofagat, hogy az en sívemnek ereje meg-fogyatkozvan, es erzekenségit meg-erôtelenedven, az nagy gyötrelmek mi-

mek miat, mellyek az termefetet megh
rontyak, es az okossagot meg-fertik, ka-
romkodasra, Istentelen es a keresztényi
vallashoz illetlé befedekre ne vetemed-
gyem. Hanem igazgassad elmemet es
nyelvemet a te Sz. Lelkessel mind u-
tolso oramig, es el közelitven az en ki-
mulasomnak oraja, akkor vedd kezed-
ben lelkemet. O Sz. Háromság, es ó-
rök eggyesség, az te segitsegedtől ele-
temben es halalomban ne fosz megh en-
gemet, AMEN.

Hogy ha mind ezek közzül sem
eresz te magadban valamit, oly imad-
saggal könyörögy, melyben Isten e-
lőt a te nyavalyassagodrol esfedezzel,
hogy ő Sz. Lelkevel orvosollya meg
erőtelensegedet. Mert holot senki
sem tökellertes közzülünk, soha meg
nem kel az imadsagtul bűnnünk. I-
gyekezzünk azért bűntelen fohásko-
dasokkal es gyakorlatos könyörge-
sekkel. Mert ezek az mi Mennyei
fegyverink, mellyekkel erőssen meg
alhatunk. Ezek lelki erősségink, es
Istenes nyilaink, mellyek be-fedez-
nek, mint *Cyprianus* koll. Nem vas
nyilak-

Cyprian

nyílakkal, hanem imádságokkal be-
 restetik a győzdelem, mint *Origenes*
 mondja, miképpen az imádkozó
*Moysef*nek példája fien meg-mutat-
 tya, ki midőn kezeit fel-emelne, győ-
 zódelmes vala az *Israél*, mikor pedig
 kezeit le bocsátotta, megh-győzetik
 vala *Amalechtúl*. Egy summában,
 minden te dolgaidban meg-emlekez-
 zel utolsó vegeedről, es nem verkezél.

Exod. 17.

7. in fia

ne.

Ez meg-mondot sok írtések után,
 Testamentom-deteleről-is gődol-
 kodgyal, hogy valami okot ne hagy
 maradékdra holtod után a veséke-
 desre es perlekedesre, kikre nezendő
 a te örögseged. Mert kívannya az I-
 sten, hogy az mi dolgainkat halalunk
 előt jo rendben hadgyuk, mint az E-
 zechias Kiraly historiaja meg-mutat-
 tya. Így tőn rendelest *Abraham is* c.
 leteben minden javairol az ő gyer-
 meki kőzött. Sz. *David* hasonlokep-
 pen. *Tobias is* Testamentom helyet
 megh-parancsollya fienak mit csele-
 kedgyek; mely Testamentom-detel-
 ről,

4. Reg.

c. 20.

Gen. 25.

3. Reg. c.

2.

Tab. 4.

Parte 1. ról, lásd meg az mit a Vasárnapi E-
circa se- vangeliomok magyarazattyában ir-
ptē ver- tam.
ba Chri-
sti in
cruce.

A Testamentom-tetelben penigh
okos legyen a Testamentomos, hogy
abban oly rendelest tegyen, mely az
közönséges igazságnak írot törve-
nyivel, es hazaja szokásával egyyez-
zen, mert senki azt nem cselekedhe-
ti, hogy az ő Testamentomabol az
törvények ki rekeszessenek, mint

*In L. ne- Pomponius mondgya. Mely dologra
mo potest peldat is hoznak elő, az holot Lucius
de legat. Titius illyen illyen igekkel tett vala*

1. Testamentomot: En *Lucius Titius* az
*In L. Co- En Testamentomomat minden tör-
dicill. S*
final. de veny-tudok nélkül tettem, követven
legat. 2. inkább elmemet, hogy nem mint az

pompaknak nyavalyas forgalmatof-
sagat. Es ha valamit illetlenül, avagy
tudatlanul cselekesem-is, illendő tör-
vény gyanant kel azt be venni, úgy
mint esén levő embernek akarattyat.
Ez *L. Totius* azt írelte, hog ő ez igek-
nek formajaval bölcsen tette Testa-
mento-

mentomat. De à jelen valo sokasag, ez iget halvan, *sorgalmatossaggal*, ezt monda: Hallyad ez bolond Testamentomost. Bolondok azért affele Testamentomosok, kik csak az magok fejetül akarnak Testamentomot tenni. Mert el akarvan à pörlekedest kerülni, az önnön károkkal gerjesztik azt, mivel illetlenül tettek Testamentomot, úgy hogy igaz à mit az Poëta mondott:

Lattjuk hogy nemely sebek orvosoltat.

van megrosszulnak,

Kiket job lett volna nem illetni.

Talalkoznak nemeltyek, kik à Testamentom-tetelt gyűlölik az halaltul valo felelem miat, azt itelve, hogy az Testamentom-tetel után azonnal megh hálnak, noha annak rendelese miat sem előb sem utolb senki megh nem hal, hanem csak egyedül Isten à te cletednek es napjaidnak hosszasaga, mint *Meyse* mondgya. Mert az *Deut. 30. in fine.*

Testamentom-tetel után sok hiveknek cletek meg hosszabbittatot, mint

E

meg

4. Reg.
20.

meg-mutattya az *Ezechias* Kiralynak emlekezetes példaja, kiről azt olvasuk, midőn az *Propheta* által meghondatot vala neki, hogy dolgait elrendelne, mert meg kellene halni, orczajával a falhoz fordulván, keservessen sírt, es az ő életet könyörgéssel tizenöt éftendőkkal meg hosszabbította.

Ezek, Istenes Olvasó, mellyekről ez könyvnek első részében jó példakal akartam intelt tenni, es bölani, kívanom-is, hogy ez regulak mindeneknek használhassanak az örök életnek elvetelére. Mert mi hasznod volna abból, ha *Platon*al es *Aristoteles*nel hasznortudosb volna-is, ha *Pericles*nel, *Demosthenes*nel es *Ciceron*al ekesebben böllo, es *Bartolus*nal s *Baldus*nal értelmesb volna-is? hozzáteszem azt-is, ha ez vilagnak minden gazdagágával birnal-is, kerlek mit hasznalna teneked, ha lelkednek hozzá ez vilagnak tengeren eltörned? Bizony jobb lett volna ez világra

Matth.
13. & 16.

lagra nem tőlettetned. Tudgyad, azért lett kerestyenne, hogy többet forgalmatoskodgyal az halhatatlan lelekért, hogy sem mint az halando-
testert, mint S^t. Agoston mondgya.

*De temp
Serm.
216.*

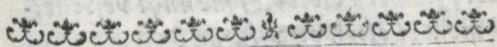
Ha az Christust jól tudod, elég, ha aző

kivül semmit nem tudsz-is,

Ha az Christust nem tudod, semmi, ha azon kívül mindent tudsz-is.

Tanuld meg azért ez földön azokat, mellyeknek tudománya megh
maradhasson az egekben, mint Iero-
nymus D. mondgya.

*In suis
regulis.*

MASODIK RESZ.

EZ VILAGI NYOMORU-
ságokról és az örök életnek örö-
méről.

V Alami az Ember, tellyességgel nyavalya és nyomorúság, mint Herodotus a bölcs Solonnak Cræsushoz tett befeledeből sok bizonyítékokkal ki hozza. Homerus is allattya, hogy

az ember minden állatoknál nyomortab. Midőn az embert nevezed, minden nyomorúságot neves, mint *Plinius* írja. *Chrysostomus* azt mondgya: Minden nyomorúság felett legnehezebb az, hogy minden állatnak egy kiváltsággal való nyavalyája legyen, az emberben pedig minden nyavalyák vannak. *Euripides*-is. Az ember cseleete bizonyára nem cselet, hanem nyomorúság. Kiroli így kiált fel *Lucretius*:

O nyavalyás, és vak emberek,
Melysömoru életet, és mennyi veszedelmekkel éltek ez világon,

Akar minemű élet legyen-is az!

Es igazán mondotta az *Poéta*:

Az embereknek minden dolgok igen veskonyfinoron fűgnek,

Es hirtelenséggel, még az kik allandoknak lattatnak-is le-rohannak.

Mint ezt *Saulnak*, *Pharahnak*, *Iulius Császárnak*, *Pompejusnak* és egyebeknek példái meggh mutattyak. Az ember ez világon olyan mint a bu-borek,

borek, es el-mulando pára. Mert minden test fenn, es minden ő dicső- *Iac. 4.*
 sege mint az mezei virag, mely reg- *& 1.*
 gel viragozvan estvere meg-hirvad *Pet. I. in*
 es le-esik. Romlando ez élet es si- *fine.*
 kamlo, mely mennel inkább neveke-
 dik, annal inkább közelit az halálhoz,
 azt mondgya *Sz. Agoston.* Nagy jo-
 sag azért, megh utalni ez világi dol-
 gokat, es tudni, hogy minden embe- *In Genes*
 ri dolgok csak arnyek es álom, es *homil. 8.*
 mind az, valami ezeknel alab valo le-
 het, azt mondgya *Chrysostomus.* Min-
 den ember hívtag, ki úgy jár mint az
 arnyék, gyűyt, es nem tudgya kiknek
Psal. 39.
 keresi azokat.

Ekesen írta ezt *Nazianzenus*, *De mise-*
 mondvan: Az ember életében ke- *ria vita*
 serűség igen sok, de edesség keves *humang.*
 vagyon. Ugyan ezen *Nazianz.* egy
Cæsarius nevű attyafianak temetése-
 kor így fölöt: Midőn nem volnank,
 fűlettettünk, fűlettetven meg oflat-
 tatunk, nevekődő es meg hívado vi-
 rag az ember, olyanok az ő napjai

Psal. 103.

mint a' szena, álm, füst, por, pára,
reggeli harmat, kíról Sz. David e-
kessen es bölcsen elmelkedett. Az
rosa ábrázolója a' mi életünknek,
mint ezt Ausonius meg mutattya ez
versekben:

A mely hofszu egy nap, csak oly hofszu
az rosanak ideje,

Kinek zöldellő viragzást az venysegh
azonnal meg-hirvástya.

Lattuk Nap-keletkor az rosanak ki-
nyilást, (tyuk.

Ugyan annak estvere el-hirvadásat lat-
De jó dolog, hogy noha keves ideig tart,
Mindazáltal jövődőbē ismet meg uyjul.
Te isfiu szedgyed az rosát mig uy es vi-
ragozó,

Es megemlekezzel rola, hogy a' te időd-
is akkeppen mulik el.

Ez vers-is így bol felőle:

Lattam en hogy reggel szepen viragzot
az rosa,

Es ismet lattā hogy estvere el hirvadott.

A' kiket az Ur szeret, meg-sanyar-
gattya, es azért vetett minket min-
den fele

denféle nyomorúságok alá, azért ver-
 retetünk ő tőle, hogy ez vilaggal *1. Cor. 11.*
 együtt el ne kárhozzunk. Ne ítel-
 lyük azt, hogy az nyavalyák es nyo-
 morúságok vak szerencsere történne-
 nek mi raytunk, miképpen az *Evan-*
der annya iteli vala, ki az ő fiát ig vi-
 gasztalta, mondvan: Igy hozta à be- *l. 1. Fast.*
 rencse, mint *Ovidius* írja. De tud-
 gyuk, hogy minden nyomorúságok *Ier. 3. G.*
 es nyavalyák Isten akarattyalólak. *Amos 3.*
 nek. A mint *Ioseph* meg-vallja, hogy
 ő Isten akarattyalól vitetett Egyi-
 ptomba.

Mindazáltal à nyomorúságok mi-
 att, kikkel ostromoztatunk, nem vét el
 minket az Isten, hanem hogy elmel-
 kedgyünk az mi útainkrol, es az I-
 stenhez meg-terjünk, mint à tekozlo *Thren 3.*
 fia az ehsegtől es nyomorúságtól le
 nyomattatvan, meg ismeri magát, es
 az ő Attyához meg-ter. Mindé vila- *Luc. 19.*
 gi keferősegeket es nyomorúságokat
 azért csendessen benvedgyünk, ho-
 lot à túres benvedes hűkfejes mine- *Ebr. 10.*
 künk.

künk. Senki magának azt ne igerje,
 à mit az Evangelium nem iger. Nem
 iger pedig nekünk ez életben à Sz. i-
 ras egyebet benvedeseknel foronga-
 tafoknal, insegeknel, banatink neve-
 kedesinel, es az kisirteteknek sokafa-
 ganal, ezekhez kebitsük főkeppen
 magunkat, hogy keűletlenek leven
 meg ne fogyatkozzunk, mint Sz. A-
 goston tanit. Ha reűesűlni akarunk az
 örömekben, sűksűges, hogy annake-
 lőtte meg kostollyuk à somoruszgo-
 kat azt mondgya Photinus.

Sup. Psal
 39.

Photinus

Mindenkor csudalkoztak ez vila-
 gi minden bölcsek az mi életűnknek
 nyomorusagin, miért vettettek az
 emberek ennyi sok nyomorusagok a-
 la, holott mindenek az emberekert
 teremtettek, az emberek visont az
 Istenert, mint à Stoicusok mondottak,
 mindazáltal is nincs oly nyomoru-
 sag, mellyet à nyavalyas emberi ter-
 metet nem benvedne, mint Cicero
 disputallya.

In Tu-
 scul q.

Noha pedig ez nyomorusagoknak
 nemel-

nemellyek külömb külömb okait adtak, de kiváltsképpen három okoknak tulajdonítottak őket, tudni illik, az eskősnék, az elme tevelygesének, és az akarat romlottságának. Mert ennél tovább nem mehettek. Annakokért az kik a romlandóság és sokféle változások alá vettetett dolgoknak elmejeknek vaklaga miatt erős okait fel nem találhattak, vegre nemineműtúrhetetlenségektől viseltetven, ilyé fokot kenferítették mondani: Iob lett volna az embernek nem sülettetni, avagy ha sületet, hamar meghalni. Mikeppen *Seneca* is felkiált: Ő magok nyavalyáját nem értő emberek, kik az halált a természetnek bеп találmányát nem dicserik, a mely, akár bodogságot ferezzen, akár az nyomorúságot el távoztassa, akár az vészegnek erőtelenséget és unatkozást meg-röviditse, akár az iffiúságot, fíntén mikor jot remelhetne, viragaban megh foytsa, akár az gyermekséget míg erőssé idejére juthat

*In consol.
lat. ad
Martian.*

el vegye, de az halál ugyan minde-
neknek utolsó vegek, sokaknak or-
vosság, nemellyeknek kívánságok-
nak bé tellyesedése, és senkivel job-
ban nem cselekedik, mint azokkal,
kikhez hivatlan sokot el-jöni! Min-
den világi örömek mulandók, alha-
tatlanok és sikamlók, úgy hogy a ne-
vetes siralommal elegyítették meg,
mint *Salamon* mondgya.

Prov. 14.

Ezek, és hasonló elmelkedések úgy
vagyon valaminek lattatnak lenni,
de mivel a halálnak és ez világi nyo-
morúságoknak okait meg nem ma-
gyarazzak, sem az Istennel való jó-
vendő élettről semmi emlékezeret né-
zetnek, annakokaert ez okokrol min-
deneknek előtte meg kel inteni, és az
Istennek igejéből meg kel tanítani
az embereket, micsodak legyenek o-
kai az halálnak, és minden nyomoru-
ságoknak.

Oka pedig az halálnak és az nyo-
morúságoknak, az mi első Atyaink-
nak vetke, mint az Isten fája bizo-
nyítja

nyitotta. A te orczadnak veritekevel
 egyed à te kenyeredet míg à földben *Gen. 3.*
 tērs, melyből vetettel, mert por vag,
 es porra kell lenned, mikeppen *Sz.*
Pál is mondgya: Egy ember által *Rom. 5.*
 jöt be à bűn ez vilagra, es à bűn által
 az halál. Az holot *Sz. Pál* az hálá-
 lon az emberi nemzetnek minden e-
 gyeb nyomorúságit es nyavalyait ér-
 ti. *Adam* es *Eva* az magok eseti mi-
 at jutottak à veg-nelkül való nyomor-
 uságokra, mellyeket az eges embe-
 ri nemzetseg ez mai napig kenferit-
 tetik szenvedni, mint imez vers mód-
 gyá *Eva* rol:

Mivel az Ásszonyi-allat az meg-tiltot
almabol ett,

Az alma által hozot-is mi reánk
minden nyomorúságot.

Nehez az *Adam* igaja az ő mara-
 dekinak eges fűleteseiktől fogva, *Syrac. c.*
 mindaddig, míg à földben meg tē- *40.*
 nek azt mondgya à bölcs. Ez élet
 nem allando élet, hanem halando, *Sup. Ps.*
 mint *Bernhard D. fol.* Ez élet az mi *91. Serna*
 testünk- *17. 1*

In Psal.
112.

Iob. 14.

testünkben csak árnyéka es ábrázat-
tya, s-nem valósága az életnek. Csak
mint egy ábrázatban jár az ember, es
az halálnak árnyékában forogh, azt
mondgya *Ambrus D. Sz. Iob-is* ez
nyomorúságokról szól, midőn azt
mondgya: Az asszonyiallattul fűle-
tet ember rövid életű, es nyomoru-
ságokkal bővelkedik. Mely mondaft
Bernhard D. magyarazvan így szól:
Mely igaz legyen ez beszéd, nem az
beszédnek hanem az vereségek taní-
tottak meg minket. Az ember ugy-
mond, asszonyi-allattul fűlettetett, ki-
nel nincs semmi alab való. Es hogy
à testi erzenésegeknek gyönyörűse-
givel, mellyeket à tapasztalható dol-
gokból veszen, magának valamit ne
hízelkedgyek, mindgyart fűletese-
nek idejen halála felől-is rettenetessé
meg-intetik, mondvan: Rövid cle-
tű. Hogy penig azt à keves időt-is,
mely fűletese es halála közöt enged-
tetett, sabadosnak ne itellye, az, ugy
mond, tellyes sok testi es lelki nyo-
morusa-

morusagokkal, nyavalyakkal alusik,
 nyavalyakkal vigyaz, akar hova for-
 ditsa-is magát az ember. Ezeket *In serm.*
 mondá Sz. Bernhard; ki ismet így *de Cœna*
 szól: Közönseges az emberi nemzet- *D.*
 ben, ez háromféle nyomorusagh, *In serm.*
 mely vagyon az halálnak arnyekabá, *de advē-*
 az testnek gyarlosagaban, es az kiser- *tu D.*
 tetnek helyen. Ha forgalmatoson
 meg-gondollyuk, ez háromféle go-
 nosokbá nyavalyasul heverünk. Mert
 könnyen meg csalattatunk, az jó cse-
 lekedetre gyöngék, es az kiser-tetek
 ellen erötelenek vagyunk. Ha a jó
 es gonosz közöt akarunk választ-
 tenni, meg csalatunk: ha jot igye-
 kezünk cselekedni, megh-fogyatko-
 zunk: Es ha a gonosznak ellene aka-
 runk allani, megh győzetünk es le-
 nyomattatunk. Ezek Sz. Bernhard
 szavai. Minden elő ember tellyes *Psal. 39.*
 hivatag. Utallyuk meg azért ez he-
 jaban valo életet, es siessünk az bo-
 dogfagos sent életre, es arra sivel le-
 lekkel igyekezzünk, s-ne mondgyuk
 edef.

edese nek ez életet, mellyel itt élünk. Mert azok okták azt mondani, kik az igaz vilagosságnak edesseget nem tudgyak, azt mondgya *Origenes*. Ha ez vilagiakban gyönyörködünk, miért kivannyuk a menyorságot? Ne szeressük ez vilagot, sem azokat mellyek ő benne vannak. Kivannyunk inkább *Sz. Agostonnal*, ki így imarkozott: Kerlek engedd meg Uram, legyenek ennekem mindenek kezerűsegek, hogy egyedül csak te lehess lelkemnek edessege, mert te vagy az meg bocsúlhetetlen edesség, mellyel minden kezerűsegek megh edesíttetnek. Az Ur leben minékünk örök vilagosságunk, mint *Esaiás Prophetá* mondgya.

*Esa. 60.
in fine.*

Ez élet nyomorúságos élet, romlando, bizontalan, faratságos, tífztalan, minden gonozságnak asszonya, a kevelysegek Kiralyneja, nyavalyakkal es tevelygefekekkel tellyes, mellyet nem életnek hanem halálnak kel mondanunk, kiben minden sempí-

Sempillantásban a sok fele változó-
 sok, es külömb-küldömb fele halalok
 által meg-halunk, mint azon Sz. A- *Demé-
dit. c. 21.*
 goston mondgya. Sok Istenes embe- *2. Pet. 2.*
 rek latvan ez rettenetes isonyu go-
 nozságokat, mint az igaz *Loth. is*, an-
 nyira gyötrettetnék, hogy igen ke-
 ssek az halakra. Mint amaz sok nyel-
 veket-tudo *Hieronimus Aloander*,
 meg akarvan Romában halni, Chri-
 stus búletese után 1542. estendőben,
 ez ő halotti verseben bizonyította,
 mellyet halála előtt egy keves idővel
 ő maga szerzet vala magának görögül
 ilyenekpen:

Erőmezt meghalok, mert megh. nyugó.

Som azoknak látásatul,

*Mellyeket latnom nehezebb volt az ha-
 lalnal.*

Ez életbeli nyomorúságok nem
 vetnek veget valamely nyavalyának,
 hanem inkább másra nyitnak útac.

Es az mint *Martialis* mondgya: *Martial.*

*A gondos es egymástul függő faratsa-
 gok ugyan lesik az embert,*

Es az

*Es az örömöök nem el-cavoznak, hanem
futván el ropúlnek ő tüle.*

Mert egy nyomoruság sincsen egyedül. Nem-is elegebik meg vele à szerencse hogy csak egybér artson, azt mondgya à *Poëta*. *Seneca*-is így
Seneca. szól: Eggyik nyomoruságnak vege, az másiknak kezdeti. *Pindarus*-is: Az Isten, ugymond, egy jó helyeben
*Pindar*⁹ kétféle gonoszt öltogat az embernek. A' borongato vegetlen gondok, sok dolgoknak forgalmatos varása, az halálnak, es annak el közelítő orajának féltelme, mindenkor az embereken vagyon, mindazon, az ki méltóságban vagyon, mind azon, az ki à földens-porba hever, azon, az ki barfont es Coronat visel, es azon à ki temerdek vászonba jár, mint az bölcs
Ecclesi.
ast. 40. mondgya.

Az nyavalyák es nyomoruságok minden rendbeli emberekben megtaláltnak, kiváltsképpen penigh az hazásokban, mint az *Iacob* példája meg-mutattya (hogy az sok példak közzül

közzül csak egyet említek) ki si-
rattya feleségének *Rachel*nek halálát,
sirattya leányának *Dinanak* erőszakkal
való meg-keplőstetést, fiainak *Simon-*
nak és *Levinek* kegyetlen gyilkolá-
gát, *Rubennek* és *Iudanak* undok pa-
ráznaságát, *Iosephnek* minden fiától
való Istentelen eladását; *Attya* vak-
ságával, *Simonnak* fogtságával, *Lea-*
nak halálával, *Iosephnek* eladásával,
Beniaminnak árvaságával gyötrette-
tik; vegre a búkség és az ehseg miat
meg nyomorittatván, *Ægyiptomba*
búdosik, mint az ő egész historia az à *cap. 28.*
Teremtésről írt könyvben meg mu- *u/q. ad*
tattya. *cap. 50.*

Az férfiak az önnön feleségeiktől
gyakorta ördögi bosszúságokkal illet-
tetnek, mint az *Iob* feleségének pel-
daja bizonyítja, ki férjének rettenet-
es nyomorúságiban így szólott vala:
Még is meg tartod-e te tőkeletelle-
gedet? Atkozd meg az Istent, és
haly meg, Kinek felelven *Iob* mondá: *Iob. 2.*
Ugy szól mint egy a bolondok köz-

BODOG KIMULASNAK
 zúl, ha à jot Istentúl el vettük, à nyomorúságot-is el benvedgyúk. Mely
 affonyi-allat nem Uranak vigasztalo-
 ja, hanem az ördögnek volt segítője,
De Sym- bala Ap. lib 1. Tob. 2. mint ő rola *Sz. Agoston* írja. Ezent
 bizonyította a *Tobias* feleségének es
 baratinak-is historiaja.

Hasonlokeppen *Michol* à *Saul* lea-
 nya meg-neveté es meg utalá bivebē
Davidot az ő férjet, ki midőn az *Ur*
 ladaja előtt tánczolta, es gyorsból
 csinált ruhába öltözven haza ment
 volna, *Michol* nagy gunyolással mon-
 da: Bezzegh díkes vala ma az *Israël*
Királya! Ki az ő fogainak leányi e-
 lőtt fel-fosztózot vala, mint binte va-
 lamely bolond fel fokot fosztózni. Ki-
 nek felelven *David* így sola: Az *Ur*
 előtt miveltem azt, ki valástot enge-
 met inkább hogy sem à te atyadat, es
 minden ő háza nepet, megh-paran-
 csolván nekem, hogy az *Ur*nak nepe
 előtt fő Hadnádgya lennek *Israelben*,
 vigadok az *Ur* előtt, es alab való le-
 gyek ennel is à mint vagyok, es ala-
 zatos

M E S T E R S E G É .

zatos leszek az én bemeim előtt, és az
szolgálat leányokkal, kikről szólottal ,
dicsőretek leszek. Mely feleletekből
tanuljak meg az Istenes férfiak, mint
kellek Isteni felelemmel semminek
ítelni és meg hamisítani feleletek-
nek bőséges csufolatokat.

Vannak több sokféle nyomorúsá-
gok is mind a földbeli emberek között
ez életben, kiker ha valaki mind elő
akarna fiamlálni, fienten annyit tennie,
mintha minden vízeknek fővenyit
akarná meg-fiamlálni. Mivel pedig
ezek a nyomorúságok, akarmintemük
voltak-is, midőn az ember ki-mulik
ez világból, meg halnak, de az em-
ber meg nem hal, (mert a keresztényen
embernek csak nyomorúsági halnak
megh, s-nem maga az ember) és ez
világi szenvedések nem hasonlítat-
hatnak a jövődő dicsőséghez, mely *Rom. 8.*
mi eretünk ki-jelentetik : Annako-
kaert ez mennyei örömről és dicső-
segről most-is szóllok valamit, noha
a dicsőségnek és jövődő öröкке va-
F 2 loság-

Iosagnak oly tulaydonlaga vagyon,
 hogy soval ki nem mondattathatik.
 Mert az a dicsőség minemű leben,
 1. Cor. 2. sem nem látta, fül nem hallotta, sem
 embernek five megh nem gondolta.
 bomil. 15. Az honnan ekeffen mondotta *Mac-*
arius: Ha, ugymond, valaki *Adam* te-
 remtetetül fogva, mind világ vege-
 zetig harczolt volna az ördög ellen,
 es minden keferűsegeket, minden bu-
 kat es kinokat fenvedet volna-is,
 midazaltal semmi nagy dolgot nem
 cselekedet volna az örök életnek di-
 csőségehez kepest, mellyet ő el ve-
 sen, es a kiben Christussal örökre u-
 ralkodik. Mely dicsőséget noha mi,
 az mint soktak follani, csak nem-is
 illethetünk, es bizonyos, hogy meg
 az Angyalok közzül-is, senki nem
 folhat erről elegsegeskeppen, nem
 hog az emberek közzül találkoznak
 valaki: mindazaltal arról az bodog
 állapotrol, mely ez élet után minden
 hiveknek megh igertetett, nem kel
 kárhoztatni, sőt inkább dicsírni kel,
 ha ar-

ha arról gyakorlatossággal es figyel-
metesen gondolkodunk, es ez elmel-
kedesben mind addig elő megyünk,
az meddig elmeink letetsegenek es
gyarlosaganak az fent irasbol es az i-
gaz ertelmű Sz. Atyának ertelme-
ből meg-engedtetik. Mert a miken-
pen azok, kik eyjel járnak várjak az
haynalt es a virrattát: ugy az hivek
ez vilagnak sűrű letetsegeben járvā,
várjak amaz bodog vilagosságot, ki-
ről Sz. David foll, midőn azt mond-
gya: A te vilagossagodba megh lat-
tyuk a villagosságot, tudni-illik, az
Christust, ki igaz vilagosság az mi c-
lerünknek. *Psal. 36.* *Ioban, 1.*

Vayha penig oly buzgosággal se-
retnők az meg maradando mennyei
életet, mint az el mulandot ferettyük
mikeppen Szent Agoston kivannya.
Vayha meg-tartanók az Sz. Pal tu-
domanyat, mellyet ő Philippi-beliek-
hez es Timotheusnak ir, kiben megh
vallya, hogy az ő futasat el vegezte,
hitit megh-tartotta. Fussunk azért
F 3 mi is *Philip. 3.* *2. Tim. 4.*

2. Cor 9.
sub fine.

mi-is Sz. Pallal, az mennyei hivatal-
nak czellyához. Ugy fűsünk, hogy
az jutalmat el nyerjük, es az megh-
rodhadhatatlan coronat el-vehessük.
Fűsünk, ugymond *Bernhard D.* nem
labainkkal, hanem Istenes indulatok-
kal, vagyakozásokkal, es fohaszkodá-
sokkal, mivel nem csak az Angyalok,
hanem az Angyaloknak teremtoje
vár bennünket. Vár minket az Atya
ugy mint örökös fiait, hogy helyhez-
teszen minket az ő javaiban. Vár az
Istennek Fia, mint atyafiait es örö-
kös tarsait, hogy az ő fűletesenek
gyűmölcsöt, es vérenek árrat aldo-
zatul bemutassa az Istennek. Vár
minket az Sz. Lelek. Mert ő az be-
retet es kegyesség, melyben örök-
tűl fogva el választattunk, mely va-
lastatt ketség-nelkűl bé-is tellyesít.
Annakokaert mivel minket az egész
Mennyei udvar vár es ohajt, ohaj-
tsuk mi-is azt mennel nagyobb kíván-
sággal lehet, es hadgyuk el ez világi
gyönyörűsegeket, s. kebitsük magun-
kat az

kat az mennyei örömré, es gyakorta meg-gondollyuk, à földi es mennyei örömök közöt való nagy külömbséget. Ezek Sz. Bernard kavaai.

Ez életben az hivek csak meg-kostollyak az örök életet, mint Sz. Peter az Thabor hegyen. Es Sz. Pal, ki *Mat. 17.* az harmadik égig ragattatvan, ki-be-*2. Cor. 12.* felhetetlen titkokat látott vala. De à mas életben nem csak megh-kostol-lyuk, hanem voltakeppen megh-lat-tyuk es elünk az örömekkel, mellyeket az előtt nem lattunk.

Azok az örömek penig az uy ég-ben lattatnak meg, kiról így ír à *Pro- E/4. 68.* pheta: Ime en teremtek uy egeket, es uy földet, nem lesznek emlekezetben az elebbiek, örülnek es örvendeznek mind örökké azokban, mellyeket en teremtettem. Nem hallat-*Apoc. 21.* tik többé siralomnak es kiáltásnak kava. De el töröl Isten minden köny-hullatást az ő hiveinek femekről. Leben uy Ierusalem, melyben az I-sten vilagoskodik. El-mulnak à régi-
F 4 ek, es

ek, es mindenek megh uyjittatnak.
 Mely öröкке valo bodog házára ne-
 zett Sz. David, midőn azt mondotta:
 Psal. 84. Bodogok Uram kik à te házadban la-
 kozoak, es örökkön öröкке dicsirnek
 2. Pet. 3. tegedet. Ez meg uyjult es meg-ti-
 tittatot eget várjuk mi-is, melyben
 Eze. 39. igazsag lakozik. Melyben az Ur ád
 uy bivet es uy lelket, es el-vebi az mi
 testünk ből à kő bivet. Es, hogy egy
 In Ps. 73 foval meg mondgyam, melyben az
 mi remensegünk akkor valóság leßen
 E/s. 64 mint Sz. Agoston mondgya. Melyben
 es leßen örömek, kiket sem nem látot,
 1. Cor. 12. fül nem hallot, es embernek bive meg
 Jerem. 31 nem gondolt. Az hol kicsintül fog-
 Psal. 24. va nagyig mindenek megh isme-
 1. Pet. 5. rik az Istent. Az hol à Christus,
 1. Cor. 15. ki à dicsőseggnek sejedelme, meg-ko-
 1. Theß. 4. ronazza dicsőseggel az hiveket, es
 Isten leßen mindenekben minden,
 mi-is mindenkor az Urral leßünk. Az
 Psal. 106 Urral jarunk az előknek földében.
 2. Cor. 5. Hit által jarunk most, es nem semmel
 valo

való latas által, ot fémmei való latas,
 es nem hit által járunk, hogy az I-
 stennek tekinteti előt jelen legyünk,
 es őtet valósággal megh-lattyuk, *1. Ioh. 5.*
 az az, meg ismerjük az ő belső ter-
 metet, es Isteni felseget s-dicsőse-
 get megh lattyuk sinről sinre. O
 mely vigasagos az à nap, mel-
 lyen az Istent tökeletessen megh
 lattyuk! O minden örömet megh
 győző öröm, kiene nincsen-is töb ö-
 röm! Nagyob jutalmink lesnek ott,
 hogy nem mint itt avagy cseleked-
 hetünk, avagy benyvedhetünk, mint
Cyprianus mondgya. Es azok az örö. *1. 4. e. 6.*
 mek nem idő berint, hanem örökke
 valok lesnek, es el nem vetetnek mi
 tülünk mint *Christus* bizonyította. *Ioh. 14.*
 Es *co 16.*
 mivel à sivnek örömenel nincs na-
 gyob öröm; Annakokaert siv-beli
 örömmel örülnek es örvendeznek az
 hivek mind örökke, mert ez öröm
Esa. 65.
 leszen az Sz. Lélekben, mely öröm
Rom. 14.
 mindenkor zöldelven es viragozva,
 mindenkor gyönyörűseges, vigas-
 gos, es

BODOG KI-MULASNAK

gos, es dicsőseges lehen, à bodog lel-
keket minden unalom nélkül meg e-
legíti, ez amaz bekefegh es vigafagh
mely az Istenben vagyon, refe es
kezdele az öröкке valo örömnnek, es
egyber s mind tökelletes vigasztalas,
mellyel minket à sent Lélek halálunk
Hieron: orajan tart es meg elevenit, mint Le-
ronymus mondgya.

Sz. Pal meg kostolván ez mēnyei
Philip. 1. örömeket, nagy kívánsággal kíván
meg oltatni, es az Christussal len-
ni. De te azt mondod: En ez örö-
meket nem lattam. Hallyad kerlek,
De ver. ho Apost mit felel teneked ez gunyolásra Sz.
serm 34. Agoston, mikor így bol: Ha teneked
lib. 19 ez örömeket meg mutathatnam, hog
homiliar azokat testi feneiddel lathatnad,
homil. 32 nem kernelek teged ala valo ember,
hogy el hinned. A te lelkedet nem
latod, ketelkedele azért felőle: Aző
lelked lehen à Christus itilő feki előt-
Esa. 58. is, mely most te benned vagyon. Bé-
tölti Isten à lelket fenyesseggel, es az
testet napnak világossággal, mely
fenyes-

fenyességek ki-mondhatatlan vilá-
gosságát csudallják a Szent Atyák,
midőn azt kerdik: Minemű lehen a
lelkeknek fenyelege, holot a testek-
is az napnak fenyelegevel világosít-
tatnak meg? Lásd meg *Sz. Agostont*,
es *Bernard Doctort*. Bodogok az kik
nem látták, es hittek. Hidgy azért
ketelkedes nélkül, es az Istennek di-
csőséget bizonyyal meg latod. Mert
az Isten, ki ez örömeket igerte a va-
lastottaknak, fogadást es Decreto-
mat megh nem változtattya. Mert
nem olyan az Isten mint az ember,
hogy hazudgyon, avagy mint az em-
bernek fia, hogy meg változzek. Hiv
az, az ki igerte, meg nem csal tege-
det, csak kecségbe ne essel, hanem
várjad az igiretet. Mert nem tud
meg csalni az Igazságh. Te ne legy
hazug, hogy mást mondanál, es mást
cselekednél. Tarts meg te az hitet, ő-
is meg tartya fogadást. Ha penig te
hitedet meg nem tartod, magad csa-
lod meg magadat, nem az, a ki ige-

*De ver-
bo Ap.*

Jer. 36.

Meditat

de veter.

c. 16.

Ioh. 20.

Ioh. 11.

Malach.

3.

Num. 23

In Epis.

Ioh. tract.

4.

retet

retet tett, azt mondgya *Sz. Agoston.*
Isa. 14. A mit az Ur el vegezet, kicsoda vál-
Ezec. 12. toztattya meg? En vagyok az Ur, a
Matt. 24 ki valamit mondok, meg leszen. Az
Marc. 13 ég es a föld el-mulnak, de az Urnak
Luc. 21. befede el nem mulik, hanem örökke
Isa. 40. meg marad.

Ez jelen valo életnek örömi, noha
 nagyoknak es sokaknak lattatnak,
 mindazáltal a jövendőhez kepest ki-
In Matt.
cap. 15. csinyek es kevesek, azt mondgya *Ie-*
 I. *ronymus.* Mert az örök életben nagy
 es kiváltsképpen valo öröm leszen, az
 Istennek es az ő binének latafa, mely
 Isten binének latafa nagyobb örömet
 es gyönyörűséget ferez, hogy nem
Psal 80. mint minden őve gyűjtött teremtet
or 39. allatok, mint *Sz. David* mondgya:
 Mutasd megh Uram minekünk az te
 orczaadat, es meg szabadittatunk.

II. A második öröm ez leszen, hogy
 ot meg lattjuk, miképpen magasztal-
 ta fellyeb az Istennek Fia az mi ter-
 metünket minden Angyalokkal es
 egyéb teremtet allatoknal, es mikép-
 pen vet.

pen vette fel az ő semelyenek egy-
gyeslegetben, es minket attyafiaiva
tett, ezért, hogy az ő testéből es
csontyából valok vagyunk. Mely ő-
rómmel az Anyaszent-egyház bé né-
telhetik, azt mondgya *Ieronymus*. Ez *Hieron.*
vilagon az örömek közze-is unal-
mak szoktak ferkezni, mert, az mint
szokták mondani, meg az edes-is ke-
serűségre fordul. De az örök életben
soha meg nem elegendhetünk az örök-
ke való örömekkel, hanem az Isten
ugyan megh reszeget minket az ő ha-
zanak kőversegevel, es az ő gyönyör-
űségének folyó vizeivel itat megh *Psal. 36.*
minket, az ő igazságanak es idvessé-
gének kőntőseben öltőztet fel min-
ker. *Esa. 61.*

III.

Harminadik öröm Isten, edeslleges
társalkodásunk es gyönyörűséges nya-
jasságunk a Szent Atyakkal, Patriar-
chakkal, Prophetakkal, Apostolok-
kal, Martyrokkal, es az Angyalokkal. *Heb. 12.*
Járultatok a Sion hegyéhez, es az élő
Istennek varasához, az mennyei Je-
rusa-

BODOG KI-MULASNAK
 rufalemhöz, és az sok ezer Angyal-
 loknak sokaságához. Mely Patriar-
 chak, Prophetak, Apostolok és Mar-
 tyrok úgy befelnek mi velünk, mint
 ha mindeniknek ajakáról meznei e-
 deslebb befedek származnanak.

IV. Negyedik öröm leſen, a mi lelki
 ismeretünknek bizonyſág-terele,
 2. Cor. 1. mely csak a ſzent Leleknek hathatósá-
 Chryſoſt. ga, mint *Chryſoſtomus* ſól.

V. Utólſo öröm leſen, az uy égnek és
 földnek gyönyörűſeges alkotmányá-
 Eſa. 65. nak látáſa, mint a Prophetá bizonyít-
 tya. Mely uy égben és uy földön
 minden jó leſen, és ott nem leſen
 ſemmi gonóſ. Leſen ott minden, va-
 lamit akarſ, és ſemmi nem leſen, va-
 lamit nem akarſ. Ez ajandekkel ru-
 haztatunk ott fel, hogy Iſten ellen
 többbe ne vetkezhetsünk. Itt az tör-
 venyt bé nem tölthettyük, de az mas
 életben az Iſtent tellyes erőnkéből ſe-
 rettyük, és inkább hogy ſem mint ma-
 gunkat, avagy akar mit ez világon.
 Nem leſen ott gyűlöſég, és ellenke-
 zes, ha-

zes, hanem örökös bekefeg, es az I-
 stennek tellyes ismereti. Az Isten- *1. Cor. 13.*
 nek binet meg lattyuk, mellyet ez c-
 letben nem lathatunk, mint ezt maga
 az Isten az ő hiv solgájanak Moy- *Exod. 33.*
 sesnek ezen igekkel bizonyította. Az
 en orczamat nem lathatod, de azt
 cselekefem, hogy el-mulvan te elöt-
 ted, hatul megh lató engemet. Az
 örök cletben, mely az Istennel valo
 eggyesülés, mint *Naxianzenus* mon-
 dotta, megh lattyuk az Istent, a mint *1. Ioh. 8.*
 ő magában vagyon, mikeppen fel-
 lyeb is meg mondottam. Meg adgya
 ő magát minékünk, mint meg igerte,
 hogy az ő binenek latsában örven-
 dezhesünk, nem-is valami egyeb
 gyönyörködte minket, mert semmi
 annal job nincsen, mint az ki azokat
 teremtetete, az mellyek gyönyörköd-
 tetnek, mint *Sz. Agoston* mondgya. *Sup. Ps.*
 Ez cletben a Scorpiok között lako- *75.*
 zunk. A mi ellenségek az ördögh *Ezech 2*
 körülótrunk jár mint az ordito oró- *1. Pet. 5.*
 lany, keresven hogy valakit el-nyel-
 hessen.

Iohan. 8.

hessen. Gyilkos az, es eleitül fogva nem allot meg az igazsagban, mint Christus bizonyittya. Ugyan ez, nagyobb gyűlöfeggel gyűlöli ma-is az emberi nemzetseget, hogy nem mint *Cain Abelt*, tudvan, hogy keves ideje vagyon ő neki. Ez élet nyomorúsagnak vólgye, de a mas vilag mindē örömnék helye, mely mennyei öröm az teremtetten embernek leg főb java, es utolso vege leven, bizonyara ez amaz erős alhatatos es meg maradando jo, mely bodogokká teszi az embereket.

Cicero.

Mert (hogy *Ciceroval* bollyunk) semmi azok közötti megh nem agg, semmi megh nem alusik, semmi el nem esik, valamellyek a bodog életben helyheztesettek.

Rom. 8.

Minden teremtetten allat ohajt, hog a folgalat alol fel szabadullyon. Egyedül az ember nem kivan megh szabadulni a büntül. O bodogtalan emberek, kik ez nehez dolgok alatt-is magokat esekben nem vesik! De ő bodogok

dogok azok, kik ez mennyei rév:
helyre mindē erejekkel igyekeznek!

A Sz. Agoston Anya Monica, mī-
dōn ez bodog őrmeket meg csettete
volna, el almelkōdvan es à Sz. Lelek-
tūl elnejeiben el ragattatvan, mond-
gyak hogy így kiáltot fel: Repūl-
lyūnk ki, repūllyūnk ki ez világi nyo-
morúságokból az őrókke való men-
nyei őrómba. Illyen kívánságunk le-
gyen minékūnk-is ez életből à men-
nyei életre való ki-költőzésre, az hol
soha vege nem lehen az őrómnak, ug
hogy valahol es valamikor kívanta-
tik őrómmal mehefsūnk az halálra.

*Es ez el-mulando világi őrmeket meg
utalhabssuk,*

*A mennyei megh maradando őrómet
penig várhabssunk.*

A mely eget azért fōktak így ne-
vezni, hogy csillagokkal megh czif-
fraztatott es ekesítettet, avagy, hogy
mindeneket be-fedez, mint imez
vers mondgya:

G

Minde-

BODOG KI-MULASNAK

*Mindeneket nagy kereksegevel be-
Innen is nevezetik égnek. (fedez:*

Bajos harczunk vagyon nekünk
ez életben az fősenységgel, semte-
len bujasággal, haraggal, nagra va-
gyodással, és irigységgel. Meg győz-
ven az fősenységet, a bujaság jó e-
lő, azt is meg ölven, követi a nagyra
vagyodás, azon is hatalmat veven, el
jű az haragh, mely el-rontya az eg-
gyesleget, és így ez kigyónak eggik
fejet el-vagyan többek nevekédnek
helyette. Az más életben penig az
meg dicsőült testben mind azoknak
vege leßen, mint *Chrysoftomus* mond-
gya. Mindenek tellyes bekefegben
leßen, az nép a bekefegnek sēpsege-
ben űl. Ez bekefegét Christus nyer-
te minekünk, azért bűntettetett ő
meg, hogy nekünk bekefegünk len-
ne. Ez lstennek bekefegé fellyűl hal-
ladgya minden mi értelműnker. Ab-
ban a bodogságos dicsőfegben (kiről
David foháskodva ezt mondgya va-
la; *Jobb Uram ennekem egy nap a te*
torna-

In Matt.

hom. 25.

Esa. 31.

Iohan. 14

et 16.

Esa. 53.

Philip. 4

tornaczkodba, ezer napoknal, kiken
 a feretseg meg nem búnik,) semmi
 emlékezeti nem lehen az nyomoru-
 sagnak es faydalomnak, mert el-mul-
 tak a régiek, es az örökös bekeleg-
 nek vilagollaga vilagoskodik, mint
 Beda mondgya. Bernhard Doctor. is ig
 szól: Jol lehen az en dolgom, ha ez
 bekeleget el vessem. Ez életben gyű-
 lölik egymast az emberek, ugy hogy
 meg az atyafiak között is ritka az eg-
 gyesség. Az jövőendő életben pedig
 mindenek baratsagban élnek, mert
 semmi ellenkezes nem sér oda, mint
 Sz. Agoston írja. Ott minden emberi
 hatalomnak lép egyyessége lehen, az
 akaratok nem vonatnak két felé mint
 egy kötéssel, Plato mondasa berint.
 Kiról így ír Alcinus:

In Cant.
 homil. 13.

Cont. Ju-
 das cap
 21.

Alcinus

Meg búnik az fohazkodas, siralom fé-
 lelem es minden harag,

Csalardsag, banat, es alnoksag, vissza-
 vonas, es irigység.

Senki ott búkolködő, senki huzo. vono
 nem lehen,

G 2

Hanem

BODOG KIMULASNAK

Hanem à *Szentek dicsősege az Christus*
mindeneknek elegeges beke-sege lesz.

Ez életben betegségek alá vetet-
 tünk, kik annyira el arattanak, hogy
 az Orvosok mestersegét fellyúl hal-
 ladgyak. Mert el vestettük jó eges-
 segünket, mivel az mi Teremtőnk

De ver- meg bantottuk, mint *Szent Agoston*
bo Apost mondgya. Az hiveknek jóvendő é-
Serm. 4. letekben penig semmi betegség nem

In suis azon *Sz. Agoston* mondgya. Es *Sz.*
homil. *Bernhard-is.* Mert az Ur megh gyo-
hom. 18. gyittya à töredelmes fiveket, es ő kő-
Medit. tőzi be azoknak faydalmokat. Senki
cap. 9. nem gyógyithat meg tegedet, hanem
Pf. 147. egyedül csak en, azt mondgya az Ur

Ier. 30. à Propheta által. Illyen örökös eges-
 segünk lehen az örök életben. A ki
 ez életben görbe avagy fanta volt,
 nem lehen görbe sem fanta az más é-
 letben.

Nem lesnek ot siketek, nemák, re-
 begők, vakok, faydalmas semük, gut-
 ta-ütöttek, korszagosok, horgasok,
 cson-

csónkák, fél begűek es hasonló emberek, hanem mindnyajan eppek lesznek a tökéletes természetben, mint *Sz. Agoston*, es *Prosper* írjak, mert akkor mindenek meg uyjulnak. Mindenek rutlag nélkül lesznek, kiket a Teremtőnek gondviselele igazgat, hogy semmi illetlenseg ne essék, mint *Sz. Agoston* mondgya. *Cyrellus*-is. Egy mást-is meg ismerjük, valámint *Adám* meg ismerta vala *Eva*t midőn hozzája vitetett volna, mondvan: Ez testem testem, es ez csont en csontom. *Szent Peter* az ő halando testebē meg ismerte *Moysest* es *Illyest* az *Thabor* hegyen. Mennyivel inkább megh ismerjük mi az halhatatlan testben az szenteket. *Maria* es az *Apostolok* meg ismertek az *Christust* fel tamadása után, kiről *Szent István*-is bizonyfagott. Az mikeppen *Christussal* sok szentek tamadvan fel sokaknak megh jelentenek a *Szent Varasban*; Ugy minden szentek a más életben meg jelennek, es meg ismertetnek az valas-

*De Civit**Deid. 22**De vit.**contemp**lib. 11.**Esa. 43.**Apoc. 21**2. Cor. 5.**Ad Lau**rent. c.**89. 91.**In loā. 1.**12. c. 58.**Gen. 2.**Math. 47**Ioh. 20.**et ult.**Act. 7.*

Gen. 25

35.

I. ep. c. 4

Luc. 16.

I. Cor. 13.

August.

tottaktul, mint a Patriarchák-is el-
 mettetven az ő attyokkal, a más élet-
 ben meg ismertek az ő elejeket és ű-
 lejőket: úgy mi-is ugyan azokat meg
 ismerjük. Szerettyük ez vilagon az
 mi ismerőinket és barátinkat, mely
 bizonyos ismerettség-nélkül nem le-
 het. Szinten úgy szerettyük tehát a-
 zokat a más életben is, nagy szeretet-
 tel. Melyben az ki lakozik, Istenben
 lakozik, és az Isten ő benne, mert az
 Isten tellyes szeretet, mint *Szent Iános*
 mondgya. A *Gazdag* meg ismerte
Lazart az *Abraham* kebelebe, men-
 nyivel inkább a Szentek meg ismerik
Abrahamot és a több valaktottakat az
 egekben. *Szent Pál* azt mondgya:
 Most reá-érint vegyon bennem az
 ismeret, akkor pedig meg ismerem,
 úgy a mint meg ismerttettem. Hogy
 ha azért akkeppen ismerünk, akkor
 mindent megh-fogunk ismerni az I-
 stenben, és Isten által amaz világos-
 ságot. Mely *Sz. Pál* mondasábol *A-*
ugust. *goston* egy leveleiben így vigasztalt egy
 Olaf

Olaf özvegyet, hogy az mint ez életben testi bemeivel latta az ő férjét a más életben binten úgy meg-ismeri annak biver, erzekenségit, es minden gondolatit.

Ez ismeretseget kegyessen hinniünk kell, ezert hogy ez élet után a bentekek eggyesleg es ismeretsegek leben, mint az *Credoba* vallyuk, midőn azt mondgyuk: Hiszem a bentekek eggyesleg, es az örök életet. Ez életben az emberek között uralodik a veselkedes, irigység es bosszúallásnak kívánsága, imez vers berint:

*Io dolog az bosszú allás, még az élet-
nel-ü kedvesb.*

Ismet:

*A joknak harczok, es veszedelmek soha
meg nem bűnnek,*

*Es az hiyeknek mindenkör vagy on el-
lensegek, ki kel harczollyanak.*

De az örök életben a meg dicsőült *1. Cor. 15.*
testben, kiről *Sz. Pales Daniel Pro- Dan. 12.*
pheta bolnak, nem leben többé semmi
helye a gyűlöségnek, avagy bosszú-
allás-

E/a. 32. allásnak, hanem örökös bekefeg
lén.

Hogy pedig egyk test az másik-
nal fenyelel lén, mint à *Nagy Con-
stantinus Császár* testenek fenyelele-
ketleg nélkül különb lén az több
*En Ep. Császár*okenal, ez dicsőséget egyk
ad Heb. à másiknak nem íregyli, mint *Chryso-
stomus* mondgya. Es *Sz. Agoston-is.*
In Ioan. tract. 67 Nem lén valami irigysé-
g à fenye-
ségnek különbséget, mert minde-
nekben à szeretetnek egysege ural-
kodik. A *Christus* testenek fenye-
sege penigh minket annyival hallad
fellyül, à mennyivel az teremő fel-
lyül mullya à teremtet állatokat, azt
*Decogn. vera vi-
te. c. 48.* mondgya *Agoston Doctor.* Ez életbe
romlando házban lakunk, à ki vegre
ugyan el-is romol. A honnan igazan
mondotta à *Poëta* :

*Az föld alkotmatlan háza az mi lel-
künknek,*

*Fellyeb bősültetett à mi állapotunk.
A ki ez földet, es az el-mulandokat
selettebb szereti*

Meg

Megcsalatik, mert masut à mi hazák.
*Szamki-vetettek vagyunk mi itt, es
 az nehez Solgalatnak igaja alat,
 Keresünk mas orszagot.*

Tudgyuk penigh az mas életben,
 hogy midőn à testnek földi hayleka
 elrontatik, fel-epittetik az Istentől,
 de nem emberi kez által, hanem ö-
 rökke valo lehen az egekben, az hol
 fel-ölteztetünk dicsőségben es halha- *2. Cor. 3.*
 tatlanfagban, el-romolvan ez mi földi
 haylekunk. Mert az Anyaszent-
 egyház, mint *Tertullianus* mondgya, *in Apo-*
 tudgya hogy ő ez földön buydoso, *loget.*
 de nemzete, feki, remensege, ked-
 vessege es méltosaga az egekben va-
 gyon. Ez életbe fűlettetünk az rod-
 hadando öröksegre, ez élet utan pe-
 nig uyjonnán fűlettetünk az romol-
 hatatlan meg maradando öröksegre, *1. Pet. 1.*
 mely minékünk az örök életben tar-
 tatik. Mikeppen az emberek, vala-
 kik ez életben élnék, lathattyak à na-
 pot: így à bodogoknak testek lathat-
 tyak az Christust, es eggyik à másik-
 nak nin-

nak nincsen akadallyara à bámos sok-
 kaság miatt, mert à Christus örökse-
 ge, melyben örökösök vagyunk, nem
 kissebbedik meg à lakosoknak sokasá-
 gával, es az örökösöknek bő voltával
 meg nem kevesedik, hanem fíntén
 annyi à soknak, mint à kevesnek, an-
 nyi egynek, mint köszönségeffen min-
 deneknek, mint egygút mondgya *Sz.
 Agoston*. Ez életben búkólkódunk e-
 tel es ital-nélkül, à mas életben nem
 búkólkódunk. Mert az Istennek or-
 sága nem etelből es italból való, ha-
 nem igazság az, es bekefeg, es öröm
 à *Sz. Lelekben*, mint *Sz. Pal* bol. Ot
 nem forgalmatoskodunk azon, mit
 együnk; mert Isten lehen à mi eledel-
 ünk, az ki egyedül elegit meg, es el-
 nem fogy, mint *Sz. Agoston* mond-
 gya. Nem lehen ot semmi kívánsága
 az eledelnek, sem az éomjúságnak
 meg-epefítése. Mely etelt es italt es-
 lardul iger az öveinek Paradicsom-
 ba à *Törökös Alcorannya*, mert min-
 deneknek etel es ital lehen à Christus
 es az

es az Sz. Haromságnak látsza, mint
 Sz. Agoston írja. Es noha Christus bi- *de Tripl.*
 zonyittya, hogy el-rendelte, hogy az *habit. c.*
 ő orvágába együnk es igyunk az ő af- *4.*
 talarol; mindazáltal az Christus bá- *Luc. 22.*
 vaic csak hasonlatosságg es lelki értelē
 ferint kell érteni, mikeppen *Salamon* *Prov. 9.*
 ír a bölcseségről: hogy az ő borat
 meg elegyítette, es áfralat el kebitet-
 te, kik a bölcseseghez nem járulhat-
 nak, holot annak lelki természetē va-
 gyon. Így a Christusnak etelről es i-
 talról való bávaic-is, az Istennek ís-
 meretiről, az mennyei dolgoknak
 buzgo beretetiről, es az Istensegnek
 jelen letéből bármazot örömről kell
 érteni. Ezek gyönyörűseges etel es
 ital gyanant lefnek jóvendőbe az hi-
 veknek, mint *Agoston Doctor* magya-
 razza. *De Civ. Dei lib. 20. c. 20.*

A más életben nem lefnek búkfe-
 ges az el-múlt dolgokrol tudakoskod- *Esa. 43.*
 ni, mert el-múltak a regiek, es min- *Apoc. 21.*
 denek megh uyjultak. Örökkő valo
 es ugyan azon egy örömöök lefnek az *2. Cor. 5.*
 hivek.

*Apoc. 12.**Esa. 9.**Luc. 1.**2. Co. 3.
in fine.**Philip. 3.
in fine.**Sap.**Marc. c.*

1.

híveknek mindenkoron. Ott az hívek uralkodnak az Christussal mind örökke, mert az Christus orfaganak (ugy mint főnek orfaganak) soha vege nincsen. Mikeppen azért halhatatlan az Isten, es üres minden nyomorúságtul; ugy az ember-is halhatatlan lehen az ő természetivel egyűt, es minden keserűsegektül üres, mint *Sz. Pal* bol: Mindnyajan fel-feddett orczával az Urnak dicsőseget mint egy tükörben látvan, az Christusnak azon ábrázattýara el-változtatunk dicsőségből dicsőségbe, ugy mint az Urnak lelketül. El változatattya az mi alazatos testünket, hasonlatossá teven az ő dicsőseges testehez az ő hatalma berint, mely által mindeneket az ő birodalma alá verhet. Az mikeppen Angyalok lesnek az eghben, ugy lesnek bentek-is, kik az fel-tamadásnak dicsősegevel meguyjítatvan, à halálnak mindē felelme, es à rothadásnak bennye-nelkül, az Istennek örökke való látásával clinek, mint

mint *Beda* bol, mert à mas életben ha-
 sonlok leszünk az Angyalokhoz, nem *Math. 22*
 hogy Angyalokká, az az, mennyei
 lelkekke változtatnának az mi teste-
 ink, hanem hogy Angyali gyorsasá-
 gunk legyen, úgy hogy valahol az mi
 lelkünk kivan lenni, testünk-is azon-
 nal ott legyen, mert nem mondotta:
 hogy Angyalok lesznek, hanem mint
 az Angyalok, és hogy az embereket
 megh-tartana, nem vette el azoknak
 allatnyat, kinek az hasonlatosságot-is *In l. de*
 tulaydonyittya, úgy mond *Tertullia-*
anus: Az hasonlatosság meg engedte-
 tik, de à test meg nem változik, azt *Ad Eu-*
 mondgya *Ieronymus*. Oly serényse- *lochium*
 get kel hinnünk az hivekben, hogy
 ha akarják, minden kesedelem és aka-
 dály nélkül, megh gondolatoknak
 gyorsaságot-is mindenben el követ- *In fest.*
 hetik, mint *Bernard D.* mondgy. Mert *omn. scilicet*
 à mi testeink az fel tamadas után lel- *serm. 4.*
 kiek lesznek, nem hogy testek nem
 volnának, hanem hogy az megh-ele-
 venítő lelek által megh erősítetnek,
 mint

in loco mint azon *Tertullianus* es *Sz. Agoston*
citat. de mondgyak.

Civ. Dei
l. 13 c. 22.

A fel-samadas utan a test nem ne-
 heziti meg a lelket ollyan álommal, a
 mioeműt *Epimenides*re avagy *Endy-*
*mion*ra fogtak, hanem az test tereh es
 nehesség nélkül, sereny es gyors le-
 ben, semmi akadályokkal megh nem
 kesedelmeztetik, latasa es hallasa hat-
De resur hato leben, el-érkezven mindenekre
Christi. valamellyeket akar, ide-fova el-jut
 bantas nélkül, ugymond *Cyprianus.*
 a mi testünk hasonlo leben a *Christus*
 1. *Cor. 13* meg-dicsőült testehez az fenyesse-
sub fine. gere nézve. Atyam akarom, hogy az
Ioh. 17. hol en vagyok, azok is en velem le-
 gyenek kiket nekem adtal, hogy las-
Matth. 18 sak az en dicsőseget, melyet ne-
 kem adtal. A mint azért az Angya-
 lok lattyak az örök Atya Istennek fi-
De Civ. net, ugy mi is meg lattuk mind ö-
Dei l. 23 rökke, mint ezt *Agoston D.* bizonyít-
sap. 29. tya. Mely megh-dicsőites, az ő fe-
 nyessegevel es világozlagával megh
 az csillagokat is fellyül haladgya,
 [minc

mint *Basilius D.* iteli. En igazságban
 meg-latom az te orczadat, megh e- *Pfal. 17.*
 legedem, midőn fel-kelek az te á-
 brazatoddal, ugymond *Szent Da-*
vid. Holott az *Propheta* sol az
 bűn nélkül el-vegeztetett igazságról,
 mert midőn azt az ábrázatot megh *De tēp.*
 lattuk, többé immar sem cseleke- *serm 49.*
 dettel, sem gonos kivanással nem
 verkezünk, mint azon *Sz. Agoston* *Pfal. 42.*
 sol. Ezt az orczat kívánta latni az ō *88.*
Sz. David midőn így szól: Szomjuho-
 zot az en lelkem az élő Istenhez, mi-
 kor jutok oda, es meg-latom az en I-
 stenemnek orczáját. Az mely lataf-
 ra keficsük mi-is magunkat hittet, tíf- *Ioh. 11.*
 ta fivel, es megh tēressel, mikeppen *Matt. 6.*
Agoston D. int: mely *Sz. Agoston* mō- *Heb. 12.*
 datat meg erősítik *Sz. Iános, Sz. Ma-*
the, es *Sz. Pal.* Míg ez világban buy- *2. Cor. 5.*
 dosunk, hit által járunk mind addig,
 míg az Isten ō magát nekünk bīnről
 bīnre megh jelenti. Most az hivek-
 nek csak neminemű izit es zalagat
 nyujtja a tellyes es meg fontolt örö-
 met pe-

In orat. met pedig az más életben adgya, azt
Naxiāz. mondgya *Nicetus*. *Sz. Agoston* is így
de Péter szól: A Christus talál minket ez életben, de az mennyei házában meg elegit. Mert most, hogy el ne fogyatkozzunk, azért taplaltatunk; Mert szükség, hogy mind addig ehezünk, míg meg nem elegítettünk.

Szanakozásra méltó dolog pedig,
Ad pop. hogy az emberek nem ohaytyak latni
Antioch ez illyen örömeket, hanem ez tisztalan
hom. 47. világbán akarnak élni, mint a bogarak az ganeybā, ugymond *Chrysostomus*, mely emberek balgatagsága nem ok-nélkül hasonlittatik az *Æsopus* *Kakassához*, ki egy buza semet az dragalatos gyöngynel fellyebb bőcsüli, kihez még az *Cleopatra* gyöngyöt sem hasonlithatni, mivel a *Cleopatra* gyöngye romlando volt, de az mennyei gyöngy örökre való es meg romolhatatlan.

Nagyob reşe az embereknek csak ez világiakat emlegeti, az örök élet-ről pedig soha nem, avagy igen ritkán gon-

kan gondolkodik, sőt alig-is hiszi hog
 örök élet legyen, à mint *Leo Papa* írja,
 ki az első *Maximilian Császár*
 idejében élt: Midőn egykor ennek
 ábrát két Philosophusok az örök
 életéről vesékednenek egy mással, es
 mind ketten őtet bírálják meg, mel-
 lyik mondana igazabbat: azt felele
Leo Papa: Ugy vagyon igazat mond
 à ki az örök életet állattya, csak hog
 ez illyen vallas az emberek elmeje-
 ben bomorúságot hoz, es meg-veset
 vert nemz; Annakokaert kedvesb
 az mássnak velekedese, es az embe-
 reknek örvendeztetesere alkalmatos-
 sab, mint ezt *Luther M.* elő hozza. *In Gen.*
cap. 19.
 Valoba ssep itelet, mellyet illyen bi-
 ro tett ez vesékedő emberek között!

Talaltatnak ma sok meg csufolók, *2. Pet. 3.*
 kikről *Sz. Peter* jövendőlt, kik köz-
 zúl nemelleyek örömesben beszélnek
 az pokolról, hogy sem mint az meny-
 orságról; Nemelleyek à *Geták* mod-
 gyára azt mondgyak, hogy az megh-
 halt emberek *Zamolxishez* mennek,

H

ki Py-

lib. 4.

ki *Pythagoras*nak oly bentes halgatoja volt, hogy holta után az Őveitől Isten gyanánt tiszteltetett, mint *Herodotus* írja. Nemelleyek akar mit költenek es gondolnak, es azokról irattatott im-ez közönseges vers.

Elhidgyetek, hogy az kik az földieket kívannyak, nem ohaytyak azok az mennyieket.

*De imit.
Christi
l. l. c. 22.*

Sokan munkajokkal es kuldulásokkal is aligh tehetik bűkségeket, mindazáltal ha ez vilagon öröкке el-hetnenek, az Istennek orfagával sem-mit nem gondolának, mint *Gerson* mondgya. Mert mennel inkább szeret-nek valamit az emberek, annal ne-hezzebben szakadnak el attul.

Sat. 6.

Ez élet-beli jok nem töltik bé em-bernek kívánságot, az ki akar mely nagy jokkal bővelkedgyek-is, de bűn-telen többeket es nagyobbakat kívā, mint *Nagy Sándor* halvan hogy több világ-is volna, azokat-is maga biro-dalma alá kívannya vala haytani, kí-ról *Iuvenalis* így ír:

Ez vi.

Ez világ sem elég az iffiu Sándornak.

Ez egez világ sem töltheti bé az
 fiunek kívánságot, mivel ez világh
 kerekded formaju, az fiu pedig ha-
 rom fegeletű. Egyedül csak az meg
 oldhatatlan Sz. Haromság tölti bé
 az ember fiunek mélyseget, kiből *Iob. 14.*
 lakó helyt berez az Atya, a Fiu, és a
 Sz. Lélek Isten, mint *Agoston Doctor*
 mondotta. Az Istennek larsában pe-
 nig a más világon, mely lehen igaz-
 ságban, kiről az meg mondott 17. Sol-
 taról, midőn azt mondgya: En i-
 gaságban es örömben meg latom a
 te orczaodat; azzal az larsással akkor
 meg-elegítettünk tellyessegeffen, né
 kívánván egyeb jokat, amaz leg főb
 joval az Istennel egygyűt elven sem-
 tül semben, ki az mi kívánságunkat
 es akaratunkat az ő orczájával töke-
 letesen be-tölti, kinél vagyon az elet-
 nek kut feje, es az kinek vilagossága- *Psal. 36.*
 nal meg-lattjuk a vilagosságot, kiről
 Sz. *Agoston* így szól: Mert te vagy az *Augu.*
 a vilagosság, kinek vilagosságánál

BODOG KI-MULASNAK
meg utallyak azok a jelen valokat, es
az jövendőkre lietnek.

Nincs ez földön semmi bekessegh, ha-
nem mindnyajan az menyorszá-
got kívannyuk.

In Ióh. I.
8. c. 26.

Mert a kik az örökke valokat nem
keresik, az romlando jokat az idővel
eggyüt el-vestik, mint Gergely D.
irja.

8. Ióh. I.

Kivankozzunk amaz bodog vila-
gosságra, melyben nincsen semmi se-
tetleg, az mely nagy világosságh kő-
rül mi tapsolva örvendezven, csak i-
gen kicsiny világosságnak tetűnk,
mint Nazianzenus mondgya; ki az ő
verseiben, minden híveknek dicse-
retes példajokra, ő magát ekkeppen
solittya meg:

Nazian-
zenus.

Oda fel nézz o en elmem, vesd el az
földi gondokat,

Es az vak test ne vonnyon teged go-
nosz vetkekre.

Rövid es nyomorult ez élet, es hason-
lo az álmhoz,

S. az irigy allapatok sok felé vonssak
az elmét.

De

De az örök életnek csak egy bizonyos
 módgya van,
 Melyben élni, egyedül való főb jo-
 nak kell tartani.

Ennek az idő berint, es örökre
 való életnek egyben hasonlításáról
 így ír Agoston Doctor: Az Anya-ent-
 egyház két utat ismer magának Isté-
 tül adattatni es prædicaltatni, kik
 közzül eggyik az hitben, másik a re-
 menységben áll: eggyik az buydo-
 fásnak idejében, másik az örökre va-
 losagnak lakásában van: eggyik
 a munkában, másik az nyugodalom-
 ban: eggyik az útban, másik az ha-
 zában: eggyik a cselekedetnek mun-
 kajában, másik az jutalomnak szemle-
 leseben: Eggyik el távozik a gonos-
 tul, es jot cselekedik, a másikbá nints
 semmi, az mitül a gonoszt el távoztat-
 hassa, hanem nagy jo van abban,
 mellyel elhessen: Eggyik az ellen-
 seggel tusakodik, másik ellenseg nel-
 kül utalkodik: eggyik erős az ellen-
 kezésekben, a másiknak nints semmi

In Ioan.
 tract. ult.

ellenfele: eggyik az testi bujaságo-
kat megh zabolazza, az másik lelki
gyönyörűségekkel mulatoz: eggyik
a győződelem felől forgalmatosko-
dik, másik az győződelemnek beke-
bekeségevel batorfagos: eggyik az
kísértetekben segittetik, a másik min-
den kísértetek nélkül a segítőben ör-
vendez: eggyik az sűkölködőt se-
gíti, a másik ot vagyon, az hol semmi
sűkölködő nem talaltatik: eggyik
másoknak vetket meg bocsattya, hog
az ő vetkei-is megh bocsattassanak,
az másik senkinek meg nem bocsat,
nem-is cselekedik olyat, az mi neki
meg bocsattathatnek: egyik nyáva-
lyakkal ostoroztatik, hogy fel ne fu-
valkodgyek az jokban, az másik oly
jonak tellyes voltaval űzi el a nyáva-
lyakat, hogy az kevelységnek min-
den kísérteti nélkül a leg főb joval la-
kozik: egyik az jo es gonosf kőzöt
tesen valaszt, az másik csak azokat
latta, mellyek egyedül jok. Ezek
SZ. Agoston tavai.

Azon

Azon *Agoston D.* az mennyei örömről való befedet mint egy csomóban kötven, így fejezi be ; Az igaz es örökke való öröm somorusag nélkül lefen, melyben örökös vigasag vagyon, az hol faydalom nélkül való egesseg, munka nélkül való élet vagyon, es feretseg nélkül való világozsag, az hol a feretet soha meg nem lankad, az öröm meg nem kissebbedik, az hol soha faydalom nem ereztetik, suhaytas soha nem hallatik, semmi somorusagh nem lattatik, az hol mindenkor vigasag lefen, ellensag soha nem lefen, mivel ott az legh főb jot fogjak birni, hanem nagy es bizonyos batorsagh, batorsagos csendesseg, csendes gyönyörűseg, gyönyörűseges bodogsag, bodog örökke valóság, örökke való dicsőség, dicsőséges Sz. Haromsag, Sz. Haromsagnak eggyessege, eggyeslegnek Istensege, es Istensegnek bodogh látasa lefen, mely a te Uradnak Istenednek öröme. O minden örömek felett való

Öröm, kinek nincsen-is több öröm!
 mikor megyek te beled, hogy lássam
 az en Istenemet, ki te benned lakozik,
 es ott latom meg ezt a nagy latást.
 Micsoda az, az ki engem meg tartoztat?
 Jay ennekem, mely igen meg hobbabbittatott az en földi lakasom!
 Jay, meddigh mondgyak azt ennekem;
 Hol a te Istened? Meddig mondgyak neken:
 Várjad, várjad. Es micsoda az en mostani várásom?
 Nemde nem te vagy-e, en Uram Istenem?
 Várjuk az mi Idvezítő Urunk Jesus Christust,
 ki megh változtattya a mi alazatos testünket,
 az ő dicsőséges testének ábrázattya-ra.
 Várjuk az Urat, midőn meg tér az lakodalomból,
 hogy be-vigyen minket az ő lakodalmában.
 Jőy el Uram, es ne keffel, jőy el Uram Jesus Christus,
 jőy el minket latogatni békességben,
 jőy el es vigy ki minket ez siralomnak tömlőczéből,
 hogy örülhessünk te előtted tökeletes fível.
 Es eddig legyen elég az híveknek menyeyei

nyei örömökről bolani. A' pokolnak
büntetésiről pedig, es à gehennaról
bollok à harmadik es utolsó részében.

Ha pedig valaki ez élet nyomorú-
ságinak, es à más világhi örömeknek
óvé hasonlításáról többet akar érte-
ni, olvassa meg ezen *Agoston* irását, *De Civ. Deil. 22. cap. 24.*
az hol ez dolgot igen ekebben ma-
gyarazza. Olvassa meg *Franciscus Petrarcha*-is, az hol à *Poëta* az em-
ber életének nyomorúságát, es az *In triumpho de temp. & de aternitate.*
mennyei életnek örömit ssep *Olasz*
versekkel meg írja.

I M A D S A G.

IÓvel en idvőzitém, mutasd meg ne-
kem à te orczadat, es idvőzülők, vidd
ki lelkemet az en testemnek tömlőczé-
ből à te orságodba, hogy lassam à te fi-
nedet, es amaz nagy ki mondhatatlan es
meg határozhatatlan világoffagot min-
denkor es vég nélkül örömmel nezhes-
sem. Tavoztasd el tülöm, az mit à rom-
lot természet meg rútitott, es tarts meg
naíam, à mit à te kegyelmed szerzet ben-
nem, ne uralkodgyek többé à bűn az en
testemben, hogy így az kegyelemnek
orša-

BODOG KI-MULASNAK

orſágában moſt ſolgalhaſſak teneked, es
 jövendőben à dicsőſégnek orſágában.
 Engedd meg nekem o Vram, hogy laſ-
 ſak villagoffagot à te világoffagodban,
 mint David-is könyörögezett, es ne-
 heſſelek tegedet az uy egekben, es ne-
 ked à te Anyaſent-egyhazadnak amaz é-
 nekét, mind örökke, minden valaſtot.
 takkal, tellyes ſível es ſayjal, uy nyelvé
 enckelheſſem: Iővetek el őrvendez-
 zünk az Urnak, Es: Teged Iſten dicső-
 rünk. Iſmet: Szent, Szent, Szent à Se-
 regeknek Ura Iſtene, tellyes az égh es
 föld à te ſeſſeges dicsőſeggeddel. O Uram
 Iſtenem, ki lattad az en forma-nélkül-va-
 lo ſáromat, meg minekelőtte anyam me-
 heben formaltatnam, az honnan te hoz-
 tal ki engemet, te látod hogy en moſt-is
 nehez nyavalyában vagyok, kiből, ha
 akarod meg-ſabadithatz engemet, es é-
 letemet akaratod ſerint meg-hoſſabbít-
 hatod; ha penig ezt nem akarod cſele-
 kedni, kerlek tegedet, engedd meg ne-
 kem, ki ideigh az halandoknak ſomorú
 földén laktam, hogy te veled-is ör-
 rökke éllyek az előknek ör-
 vendetes orſágában.

AMEN.

HARMA-

HARMADIK ES U- TOLSO RESZ.

AZ HALALROL, ES AN-
nak rettegetesi ellen valo vigas-
talasokrol.

SZ. Agoston à Pelagius Eretnek ellen *lib. 1.*
 Sirvan, az halalt az mardosastul
 mondgya neveztetni, ezert, mert
 Adam Paradijsomban à mérges kí-
 gyonak, az az, az ördögnek mint eg
 mardosasa miat holt vala megh. Es
 közönsegeffen, csapásokert es nyo-
 moruságokert vetetik. Innen mond-
 gyá Pharaoh Moysesnek es Aronnak: *Exod. 10.*
 Kérjétek à ti Uratokat, hogy tavez-
 tassa el túlem az halalt, à fások által
 valo csapásarol folvan. Tulaydon-
 keppen penig az halat, az életűl va-
 lo meg-fosztas, mellyel az lelek nehe-
 zen valik el az testűl, mely az halat
 miatt meg-öblattatik. Mert nincsen
 nagyobb fővetseg, mint az test es az
 lelek között, mellyet az halat megh
 öblat. Es mivelhogy az halalban az
 Isten

Isten haragjának mi-volta erebsterik,
ezokaert termeseti berint faydalmat
es rettegest berez, holot egyebkep-
pen mindenek, kiknek eletnek vagyon,
termeset berint felnek a meg oblatta-
tastul. Mert az mit Euripides az Ve-
nekről mondott, tudni-illik:

*Semmi az, hogy az Venek gyakorta
kivannak az halalt,*

*Es az Venseget nehez tereh gyanant
tartyak,*

*Mellyet az halal kesedelmes volta-
val sulyosit.*

*Mert eljoven az kivannak, halalt, ot-
tan meg csendesednek,*

*Es az kinek az Venség nehezségere le-
ven meg akar halni,*

Immar senkit latni többbe nem kíván.

Azon mondaft minden embe-
rekre méltan fahatni. Mert mind-
nyajan termeset berint az eletnek
feretoi vagyunk, es imez sententiat
nem csak tudgyuk, hanem javallyuk-
is, melyben ez mondatik: Rövid az
elet, de igen edesleges. Honnan így
fol

fól *Aristoteles*: Minden nyomoru-
ságoknál rettenetesebb az halál.

A' Sz. Atyák és Doctörök penig
sokféle nemeit fiamlallyak elő az ha-
lálhoz, mint *Origenes*nel és *Ambrus* *In Ep. ad*
*Doctör*nal meg láthatói, mindazáltal *Rom. 5.*
közönsegeffen csak kétféle halálért *l. de bo-*
vefők, úgy hogy, eggyik idő berint, *no mor-*
másik örökke való legyen. Idő be- *tis c. 1. 2*
rint való halál az, kit minden embe-
rek meg költenek, mely az veletlen
esetek miatt minden nap fiamlalk e-
lőtt forog, és az életnek rövid volta
miatt soha nem távozhatik messze,
kire nevezve az okos embernek nem
kell túle rettegni, és így a ki az ha-
laltul nem fél, nagy segedelmere le-
het ő neki a bodog életre, azt mond- *Tu/c. q.*
gya *Cicero*. Mellyet az fent iras-is *l. 1. c. 2.*
bizonyít: Ne félj az halálhoz itele-
tül, hanem megh emlekezel arról, *Ecclesiasti 41.*
hogy az Isten így vegezte ezt el *(ub finis)*
minden emberek felől, mind az el-
multakról, s mind a kövérkezendek-
ről. Ne félyünk az halaltul, hanem
Jinkab

3. Reg. 17

Act. 9.

C. 20.

3. Reg. 19

2. Pet. 1

Philip. 1

In Epist.

ad Hebr

lib. 7. c.

55. 83.

Iulius C

sar.

Ovidius

inkab kivannyunk meg haloi, mint a
 Szentek cselekedtek: kik noha ok-is
 halottakat tamaftottak, mindazalal
 kivantak meg halni, így tamafta fel
 Illyes a Sarepta-beli özvegynek gyer-
 meket, Sz. Peter Thabitat, es Sz. Pal
 amaz Eutychnus nevű iffiat, mindazal-
 tal Illyes, Peter es Pal kivannak az
 Christussal lenni. Ezen kívánságunk
 es akarátunk legyen minékünk-is az
 halál felől, mint Chrysostomus mond-
 gya. Senkinek nem adatik az élet kú-
 lomben, hanem hogy azt halál kő-
 vesse, mégh pedig semmi bizonyos
 nap arrol nem adattatik. Így, lattuk
 hogy sokan veletlenül es hirtelen
 holtak meg, mely hirtelen halálban
 bodogságot itelt lenni Plinius, mint
 ezt sok példakkal megh mutogattya.
 Ezen értelemben volt Iulius Csaßar,
 mint ő felőle írjak. Ovidius is bizo-
 nyittya ezt, mikor így koll:
 Könnyebben hal megh, az ki hirtelen
 seggel borittatik az vízben,
 Hogy nem mint az ki sokáig farasztja
 karjait az uszással. Kiról

Kiról vetekedgyek, az ki akarja :
 régi az Keresztyeneknek imez imad-
 sagok : A' véletlen es hirtelen halál-
 tul ments meg minket Ur Isten : ezt
 kövessük , es az halált naponként fo-
 ranként bemeink előtt visellyük , ho-
 lott csak egy napon , es egy oraban
 sincsen attul batorisagunk , mint im-
 ez vers mondgya :

*Bizonyos az halál, de annak napja
 es oraja bizonytalan ,*

*Annakokaert minden orat utolso o-
 radnak tarts.*

Isidorus írja, hogy Constantinapol- *Isidorus.*
 ban sokas volt az uy Kiraly valasta-
 saban, hog egy kő-vago, márván kő-
 veket mutatott az Kiralynak, es beme-
 ben meg-kerdötte, minemü finú kő-
 ből akarna magának koporsót csinál-
 tatni : nevezven a bölcs mondasára : *Syrac 10*
 Ma Kiraly , holnap halott. *Socrates*
 midőn halalan volna , es venne ebe-
 ben , hogy az vele valok sirnanak ,
 mondta : Mi dolog ez , avagy most
 sirtok : Nem tudtatok-e megh ez e-
 I lott

BODOGKI-MULASNAK

lött, hogy búletese napjatul fogva
halalt habort en előmben a termeket:

Uti tarsa embernek az halál, es őtet
mint egy árnyék úgy követi,

Es a halál egy úton jár az emberrel.

Ambator ember erős vassal es fegy-
verrel borítsa bé magát,

Mindazáltal abba is ki feytegeti őtet

*Proper-
tius.*

az halál, azt mondgya *Proper-*

tius. Metrodorus Philosophusnak is ne-

vezetes értelme nagyon erről: Min-

den egyéb ellenkező dolgok ellen,

ugymond, találhatunk valami orál-

mat, de az halál ellen mindoyaján ke-

ritetlen Varasban lakunk. Annako-

kaert az miképpen minket az halál

mindenút vár: úgy nekünk is min-

denkor kell őtet várnunk, azt mond-

*Bern-
bardus.*

gya *Bernard D.* Es, ez világból sem-

mi nem vißen ki többet az gazdag

Croesus, mint a begeny *Irus*. Minde-

neket könnyen semminek tarthat a-

zert, az ki arról gondolkodik, hogy

meg kellyen ő neki halni.

Ez idő berint való halál első halál-

nak mon-

nak mondatik; az örökke való halál
 pengig, az lelki ismeretnek vegetlen
 retteggetesi az Istennek haragja miatt,
 mellyel örökke el-vetretnek az Isten-
 nek tiszteletétől minden poenitentia tar-
 tatlanok, mely a második halál, es az
 hitetleneknek örökke való karhozat-
 tyok, kiknek fergek soha megh nem
 hal, tűzők meg nem alufik, es kik ki-
 v vannak meg-halni, de az halál el-me-
 gyen ő előtttek, kiknek retek a tűz-
 zel es kenkövel gerjedező tóban va-
 gyon, mint *Sz. Iános* es *Esaías* irjak.

*Apoc. 20.
 13.
 Es. cap
 ult.*

Mind a két halálról kell azt érte-
 nünk, a mit Isten *Adamnak* monda az *Gen. 2.*
Paradicsomba: Valamely napon e-
 jendel az megh-tiltorfanak gyümöl-
 cseből, halállal haló meg.

Ez első es második halál között
 mindazáltal igen nagy külömbfegh
 vagyon, kiről soha nem kell el-felet-
 kezni; Mert az híveknek első hala-
 lok, kik az *Christusban* való hit, es
 igaz poenitentia-tartás által multanak
 ki ez vilagból, életnek meg-uyju-
 lása,

Prudentius.

Iob. 5.

De Senectute.

Gen. 25.

35. & 49.

Num. 27.

Serm. 4.

Íása, mint *Prudentius* írja, es az halálból életre való által-menetelek, miképpen *Christus* esküvéssel bizonyította, mondván: Bizony, bizony mondom tieknek, à ki az en befedemet halgattya, es hisen annak, à ki engemet el bocsátot, örök életre vagyon, es nem megyen iteleltre, hanem az halálból életre ment által.

Ez halált, mellyet halhatatlanságh

követ, nem kell íratni, mint *Cicero*

sípen mondotta. Így kölközött *A-*

craham az ő eleihez, *Isák, Jakob, Moy-*

ses hasonloképpen, es *Aron* az ő at-

tyafia. Ha hisünk à *Christusban*, es

az ő ígeretinek es befedének hitelt

adunk, tudni-illik, hogy az földie-

ket mennyetek, à kicsinyeket nagy

dolgok, es az el mulandokat örökre

valok követik: Micsoda forgalma-

toslagunk lehet ez világban? Kicsoda

retteg es bomorkodik itt, hanem à

kinek hiti es remenleghe nincsen?

Mert annak kel az haláltul felni, az ki

à *Christushoz* nem akar menni, azt

mondgya *Cyprianus D.* Az

Az hiveknek, es minden poenitentia-tartó emberek halalanak ilyen tulajdonsága vagyon, hogy azoknak lelkek mihelyen az testül el-válnak, mindgyarast az Istenhez jutnak, es annak latásával clinek, mint az Ur mondá a Lacornak: Ma Paradicsomba lesés en velem. Kit az Lazar es Gazdag példaja is meg mutat, mond- *Luc. 23.*
 azaltal ragadta ezt az *XX. Iános Pa-*
pa, ki az után a kürtöles közben ken- *Luc. 16.*
 serítették viséa mondani értelmet, mint ő felőle *Gerson* bizonyította. De *in Conc.*
 az hitetleneknek, es azoknak kik ez *de Pasch*
 életben meg-terni es poenitentiat tartani nem akarnak, mindeneknél nyomorúságosb halaiok vagyon, mint az *Gerson*
Jeronymus fordítása szerint az 34 *Sol-*
tarban olvassuk. Mert ez halalt örökke való kárhozat követi, mivel *Ioh. 3.*
 az Istennek haragja marad azokon. Az Istentelenekre haragh követke- *Rom. 2.*
 zik, midőn meg jelenik az igaz ítelet. Nem leszen bekecségek az Istenteleneknek, azt mondgya az Ur. Fel *Esa. 48.*
 I 3 serken

Dan. 12.

Olympi-
odorus.

Psal. 49.

Math. 25

9. Marc

9.

2. Pet. 2.

Math 26

ferkennek az Istentelenek az gyalá-
zatra, hogy mindenkor keménseget
es örökre való gyalazatot szenved-
gyeek. Az hitetlenek ki üzettettek
az Istennek kezéből, azt mondgya
Olympiodorus, à 88. Soltart hozvan e-
lő, holott így szól Sz. David: Ki ü-
zettettek ők à te kezeidből, örökre
nem lának világosságot, az az, sem
az Istent nem lattyak, sem meg nem
vigasztaltatnak, sem könnyoknak kón-
nyebülete örökre nem lehen, hanem
az gehennara es örökre való tűzre
mennek, kiknek meg tartatik à setet-
ségnek temerdek homalya mind ó-
rökre. Az Istenteleneknek fel-tama-
dása, kik ez életben poenitentiat nem
tartottak, az utolsó ítéletnek kemén-
segere tartozik, nem az irgalma ssag-
nak jo-tételere, kiknek jobb volna ha
fel nem tamadoznak, mint az Ur
mondotta az arulo Iudasnak, hog job
volt volna neki, ha nem bűletet volna.

Melto, hogy à kik az Istent jo-te-
temenyi által nem akartak megh is-
merni

merni, ismerjek meg az gyötrelmek
által, mint *Ieronymus* mondgya. Az *Ierony-*
bűnben heverő Istenteleneknek lel-
kek azért, ki-mulvan az testből nem
lattyak a Seregeknek Istenet, hanem *Matth 9*
a feteleségben es kinokban lesnek. Az *22.*
Istent pedig nem latni, fellyül hallad
minden pokol-beli kinokat, mint *Ber-*
nard D. mondgya. *de dom. interior. cap. 20.*

A mi a Gehennat illeti, iras va-
gyon az O Testamentumban az *En- Ios. 15 &*
non vagy *Hinnon* völgy feől, mely *4. Reg. 23.*
Jerusalem mellet volt, kiből a rette-
neter balvanyozas, es az *Molochnak* *Ier. 7. & 19. &*
tiszteleti vala, mivel ott áldoztattak *Esa. 30.*
es égettettek megh az emberek. Ez
utalatos tűzről kezdett neveztetni a
Gehenna, azért az helyert, melyben
az Istentelenek örök kinokban gyö-
trednek, mint *Ieronymus* mondgya. *Ierony- mus. Apoc. 19. & 21. Math. 5. 10. 18 23. Marc. 9. Luc. 11. & alibi.*

Az mennyei latásban tűzes es ken-
köves tónak neveztetik. Mely Ge-
hennának örökke valo gyötrelminek
bűnteteseéről (kiről Christus ő maga-
is emlekezik,) olvasd meg *Chryso-*
stomus.

Hom. 31. must. De azt mondd, hol es micsoda helyen lehen à Gehennar? Mi gondot arra? Mert azt kell tudakozni, hogy vagyon, es nem azt, hol legyen. Ne tudakozzuk azért hol legyē, hanem inkább mikeppen kerülheisük azt el. Azon *Chrysostomus* így bolt: Nincs semmi oly hasznos dolog, mint à gehennarol elmēlkedni, es befelgetni. Mert nem engedi azt Isten à gehennaban esni, az ki arrol igaz meg-terres által gondolkodik, mivel azért is ferzette azt, es fenyőgetőzik vele, hogy attul félven meg-jobbullyunk, es abban ne esünk. Ne nevesük azért à gehennat, hanem poenitentiát tartvan forgalmatoosan féllyünk attul. Ha az viz-őzönnek idejen, kiről *Moyfes* emlekezik, az emberek poenitentiát tartottak, es à viz-őzöntől valóba féltek volna, el nem vésstek volna. A ki semminek veli à gehennat, nem kerüli azt el, à ki penig azt seme előtt viseli, nem esik abban. Ezeket monda *Chrysostomus*. *Cyprianus*-is

in Ep. ad Roman.

Gen. 7.

In Ep. 2. ad Theß.

us-is így szól: Ez legyen, ugymond,
 a mi fegyvereknek kebitése, ez le-
 gyen eyjeli es nappali elmélkedé-
 sünk, hogy feneink előtt visellyük,
 es mindenkor elmeinkben es érze-
 keseginkben forgassuk az hitetle-
 neknek gyötrelmit, es az igazaknak
 jutalmat, tudni-illik, micsoda bünte-
 tessel fenyegeti Isten az hitetleneket,
 es az hiveknek minemű dicsőseget i-
 gerjen.

Az első halálról így szól *Sz. Iános*:
 Legy hiv mind halálig, es teneked a-
 dom az életnek coronáját. Es ismer *Apoc. 2.*
 azt mondgya: Az ki győződelmes
 lehen, nem árt annak az második ha- *Apoc. 21*
 lal. Egy summában, a második halál-
 nak, ki örökre valo, es soha vége
 nem lehen, semmi hasonlatossága nem
 lehet, nem is gondoltathatik az első
 halállal.

Mindazáltal ha valaki egybe ha- *De Civ.*
 sonlításokat kívannya, olvassa meg *Deil. 19.*
 az mit arról *Sz. Agoston* tanít. Es no- *cap. 28.*
 ha az kárhozottak nyomorúságiban

es büntetéseiben kisebbleg es nagyobb-
sag leßen, mint Christus mondgya;

Math. 11. Tyrusnak es Sidonnak, ugymond, kön-
nyeb leßen állapattya az ítelet napjá.

Luc. 12. Ismet, A' folga tudvan az ő Uranak
akarattya, es azt nem cselekdöven,
nagyobb büntetéssel büntettetik meg,

De Trin. mint Sz. Agoston is tanittya: mind-
1. 21. c. 16 azáltal bizonyos, hogy azoknak bün-
tetések, kik az gonossagban holtak
meg, örökre valók leßen, es soha
meg nem bűnnek, Mert a' tűzes tó-
ban vettetnek, es örökkön-örökre,
eyjel es nappal gyötrettetnek, mint
Apoc. 20 Sz. Iánosbol es *Esaíasbol* meg tessék.

Esa. 34. Holott penig az Istentelenek felől
azt írjak, hogy holtok után tűzzel
gyötrettetnek, mint a' bent írásnak
fok helyei bizonyittyak, főkeppen
penig az Christustul mondor senten-
Matt. 25 tia, mikor így szól: Mennyetek el en
tőlem átkoztak az örökre valo tűz-
re, mely meg keñtettetett az ördög-
nek es az ő Angyalinak, az hol azon
reßenek utollyan ez is hozza tetetik:

Es el-

Es el-mennek az hitetlenek az örök-
ke való győtrelemre, az igazak pe-
nig az örök életre. Az ő tűzek meg
nem aluszik, es az ő férgek meg nem
hal, gyalazatosok lesznek minden test
előtt, azt mondgya *Esaias*. Az ge-
hennara vettetnek az meg othatat-
lan tűzre, à hol azoknak férgek meg
nem hal, es tűzek megh nem aluszik.
A' polyvat meghi othatatlan tűzzel
égeti meg. Fellyük azért ezt az ha-
talmas es igaz Urat, az ki mind tes-
testül lelkestül gehennara vetheti az
embert.

*cap. ult.
in fine.
Marc. 9.*

Luc. 3.

Matt. 10

Ez tűzről es gehennarol vetelked-
nek az Sz. Áryak es Doctorok, ha e-
zek à mondasok az valóságos eltető
tűzről értette ssenek-é, avagy nem?
Nemellyek az tűzet es férget à lelki-
ismeretért veszik, mert mindent az
maga lelki-ismereti vadol az önnön
vetkejert. Nem-is leben egyeb vado-
lod renaked, hanem az tennen csele-
kedetid, mellyek külön-külön for-
makban jelennek meg; az parazna-
szg, lo-

*Basilus
in P. 48.*

BODOG KI-MULASNAK
 sag, lopas, kurvalkodas, etésakajaval,
 modgyaval, es tulaydonfagival vet-
 tetnek elődben, kik minden vetkeket
 mint egy uyjal, s tulaydon helyegek-
 kel ki-mutatnak, mint *Basilius D.* írja.

Mely gehennarol es tűzről, mi-
 csoda, es hol legyen, lásd megh *Sz.*
lib. 3. de Genes. Agostont, az Gazdagnak es Lazarnak
ad liter. cap 5. peldajat, es à mit en az Vasárnapi E-
Luc 16. vangeliomokra irtam. Mi azokrol,
Dom. 1. mellyek elmenk felett-valok, ne tu-
post Trin dakoskodgyunk. Mert à ki az Isteni
 felfeget vizsgállyá, meg-emeftetik an-
 nak dicsősegetül, azt mondgya *Sala-*
Prov. 15. mon. Hanem tartfuk az Isten igeje-
 hez magunkat, es ne ketelkedgyünk
 benne, hogy az Istenteleneknek s az
 őrdögöknek igazfagos bünteteselek bi-
 zonnyal, es nagy kemenséggel megh
 nem lennének, am bator az őrdökre
 valo tűz, minemű, es hol legyen, s-à
 győtrelmeknek modgyait ne tudhaf-
 sük is. Legyünk inkább azon, hog ez c-
 letbé jo vitezseget vitezkedven, à hí-
 tet, es jo lelki ismeretet meg tartvā, a-
 zokat

zokat a györmeket vég nélkül való veszedelmünkkel meg ne kóltolyuk.

Vegezetre, vedd ebedbe ez halálnak megh különböztetéseben azt, hogy az emberek, kik az első halaltul félnek, gyakorta az második halálban esnek, mely az lelket el-ákaftya Istentől, holott a leleknek élete az Isten; halála pedig a bűn. Senki azért ne féllyen az első halaltul, hanem a ki a második rettenetes halálra akar *In Ps/48* által menni, azt mondgya Sz. Agoston.

Holott pedig az halál minden embert rettent, ki mindazáltal csak rothaság, es féreg, mint Sz. Iob mond. *cap. 25.* gya, es innen vagyon hogy az ő testet mint egy örökösül hadgya holta *Ecclesiast. 10.* után a kigyoknak es férgeknek, mint az femmel látott dolog bizonyította, es holott az halálnak harcza nehez, es annak emlékezeti keserves legyē, es az emberi gyarlo természetnek búksége legyen a lelki fegyverre, es az halálnak rettenetes ábrázattya ellen való vigasztalásokra, mely fegyver az

- ver az hitnek payfa, es az leleknek e-
 les töre, mely az Istennek igeje, mint
Eph. 6. Sz. Pál tanit. Annakokaert az halál-
 nak rettegteseti ellē, az Istennek ige-
 jeből kell vigasztalást venni, mely ige
 az lelket meg vigasztallja, mint Sz.
Psal. 94. David mondgya: Az en szívem fay-
 dalminak sokasaga berint, à te vigaz-
 talásid örvendeztettek megh az en
 lelkemet.

Platonak, Plutarchusnak, Seneca-
 nak, Ciceronak es egyéb tudos embe-
 reknek befeledi nem vigasztallják meg
 à lelkeket, mert azoknak nincs sem-
 mi hathatóságok, az folyos betegse-
 gekben es az halálnak orajan, es mint
 à füst csak el-mulnak. Mert az mi-
 keppen az ábrázatok à zavaros vi-
 zekben ide-fova haboznak, es az
 emberi elmetül valósággal s-alhata-
 rossan meg nem fogathatnak: így
 à világi bölcsék írásból bizonyos es
 hathato hittel megh nem mutattat-
 hatik es meg nem ismertethetik az ő-
 rök élet. Most azért végre, az halál,
 es an-

es annak sok fele rettegtetési ellen való alhatatos és tökéletes vigasztalásokrol bollyunk valamit.

Az ember Istentől teremtetett, es lelekkel fel ruhaztatott, nem csak az végre, hogy az égre es Napra nevezzen, mint *Anaxagoras* itelte; hanem hogy az Napnak es Egnek teremő Istent, tiszta es tökéletes bivel tisztelje. Mert azért adatott csak ő neki á bolarának ajandeka, es az ő gondolati-
nak tolmácsa á nyelv, hogy az Urnak feleleget hirdethesse, azért-is vetett mindeneket hatalma alá, hogy az ő teremő Istene-
nek ő is alaja vettessenek, mint *Lactantius* mondgya. Ez az Isten ke-
pere teremtetett ember, az regi kigyónak család-
sága es tanat-
sa álcál meg rutithatta ezt az Isten-
nek képet, de megh nem uyjithatta,
azt mondgya *Beda*. Kiert midőn ha-
lalt erdemlet volna, az Isten, csudala-
tos irgalmas-
ságabol ez első vigasztal-
ást teve Paradicsomban *Adam*-nak es
Evanak, s nekünk is mindnyajan, így
bolyan:

*Anaxa-
goras.*

*De vero
cult. l. 6.
c. 2. &
de ira
Dei c. 14
Gen. 1. &
Sapient. 2
Sup. c. 4
ad Eph.*

Gen. 3.

Ísolyan: Az Ábonyi-allatnak magva meg-töri az kígyó fejet. Mely ígeret által az mi első bűleink az halból meg elevenedtek, es abban az jóvendő magban, az az, à meg-tesztelendő Christusban hiven, idvezül-tenek, az miképpen mi-is az el-jött

Gal. 4.

In Ioan.

tract. 45.

Act. 13.

Esa. 43.

E

Jer. 31.

Ose. 13.

Esa. 2.

E 26.

Christusban hiven idvezülünk, mint Sz. Agoston írja. Mert egyedül csak az Christus által igazittatik megh minden, valaki ő benne hiven. Azon Isten kinel nincsen több Isten, nyilvan mondotta à Propheta által; En vagyok, ugymond, en vagyok az Ur, es nincs több idvezítő en nálammal; En vagyok, en vagyok az, ki el-törlem à te álnoklagidat en magamert, es à te bűneidről többbe meg nem emlekezem. Megh váltom őket az halból. Elnék à te halottid, es az ő testekben fel-tamadnak.

Ide tartozik à Propheta latása, az Eze. 37. meg-saradot es à mezőkön el-hintett csontoknak megh-elevenítése es őve foglalása felől, mely az mi testünk

tünk fel-tamadásnak igen szép és világos ábrázattya.

*Latta Ezechiel az mezőben a cson-
toknak ősvé-foglalását,*

*Mellyek az Istennek hatalmas sava-
ra meg-elevenedtek.*

Sz. Iob, kit az Patriarchak Iakob Iób, 19.
veinek mondtak lenni, ekkeppen
fől: Tudom hogy el az en meg vál-
tom, es fel-tamadok az utolsó napon,
es ismer meg-ujjittatok az en cson-
taim, es ezen testemben megh-latom
az Urat. Ez remenységben vala *Sz.* 1. Reg. 21
David is az ő fiaok halálában. Amaz
hét atyafiak is ez remenységben vol- 2. Macc.
tak, midőn rettenetes kínokat kel va- 7.
la nekik az igazságert szenvedni. Az
en testem remenységben nyugtík, az
az, az fel-tamadások remenlegeben, Psal. 16.
azt mondgya *Sz. David*. Kiről *Cle-*
mens Alexandrinus így főll: Azt a Clemens
Alexan-
drinus.
fel-tamadást *David*, kiről főll, az meg
holtaknak első sengejere az Christus-
ra víbi, kiről az több emberekre is
fármazik az fel-tamadas, es az kivel
K ha eg-

2. *Tim.* 2. ha egyyút meg holtunk, egyyút meg-
 2. *Mal.* 18. is elevenítettünk. Nem halok meg,
 hanem élek, es hirdetem az Urnak
 dolgait. Mely *Sz. David* bavaít *Eu-*
thymius es többek az fel-tamadárol
 értik. Minekünk tellyes életünkben
 kövernünk kell azoknak nyomdokit,
Coloß. 3. kiknek életük most el rejtetett à *Chri-*
stussal az Istenben. Az élőknék föl-
Psal. 116. debben jaro az Ur előtt, azt mond-
 gya *David*. Te megh hagyod halni
Psal. 90. az embert, es azt mondod, terjetek
Psal. 22. megh embereknek fiait. Dicserik az
 Urat kik őtet keresik, es az ő fivek
 örökön-örökke él. Szükség azert,
 hogy azok fel-tamadratvan, megh is
 elevenitessenek. Sokan azok köz-
Dan. 12. zül, kik földnek porában nyugosnak,
 fel serkennek. Mely *Daniel Prophe-*
tiajara nezett *Christus*, midőn azt
Iohan. 5. mondotta: Mindnyajan kik az ko-
 porfokban fekűnek, meg hallyak az
 ő bavat, es ki jönnek, à kik jot csele-
 kedtek az életnek fel-tamadására, az
 kik pedig gonost cselekedtek, az ite-
 letnek

letnek fel-tamadására. Vagyon U-
runk, ki meg szabadít az halálból. *Psal. 68.*

Az halottak fel-tamadásáról ide
fel megh-mondot bizonyosságokkal,
kösse össze az kereszttyen ember a kö-
vetközendőker-is, tudni-illik azt,
mellyel Christus ő maga is erősíti a
fel-tamadást, es az Moyses második *Exod. 3.*
könyvében megh-irattatott. En va-
gyok az *Abrahamnak*, *Isaknak* es *Ia-
kobnak* Istene; Az Isten pedig nem
az holtaknak, hanem az élőknak I-
stene. Annakokaert noha *Abraham*, *Matt. 22.*
Isak es *Jakob* meg holtak, mindazáltal
élők. Szükséges azért, hogy *Abra- Marc. 12.*
ham, *Isak* es *Iakob* nem csak főb re-
szekre, az az, lelkekre nevezve ellye-
nek, hanem hogy testekben-is fel ta-
madgyanak, es lelkekkel megh eg-
gyesüllyenek. Mert, holott az *Abra-
ham* lelke tulaydonkeppen bolvan,
nem lehet ő maga *Abraham*, hanem
csak része; Szükséges hogy az *Abra-
hamnak* Istene, az *Abraham* élő lelke-
nek es testének Istene legyen. Mert

noha az választottaknak élete még
nem tökéletes; mindazáltal immar
ugyan élnek az Istennek, kik idővel
Luc. 20. fel is tamadnak. Mert azok mind-
nyajan élnek az Istennek. *Sz. Pal.* is
az ő Istenes értelme szerint, ez fel-ta-
madásról való hitünk ágazattya, az
1. Cor. 15. *Corynthus* beliekhez írt levelében tö-
1. Theß 4 keletessen és világosan magyarázza,
az hol ez dolognak kiválteppen va-
lo helye is vagyon. Mely fel-tama-
De verb. dasról *Agoston Doctornak* emlékeze-
Apost. tes mondat is meg kel jegyezniük,
Serm. 34 midőn így szól: A ki teneked az
meg-holt és rothadott magot még
eleftri, kivel ez világon élhets; an-
nyival inkább te magadat fel-tamadt,
hogy örökre élhets.

Az Új Testamentomban ez test-
nek fel-tamadásról sok bizonyítá-
gok vannak, kik között kiválteppen az
Isten Fianak befedere kel figyeimez-
Iohan. 11 niük, az ki így szól: En vagyok az
fel-tamadas, és az élet, valaki hisz
en bennem, még ha meg hal-is, él.
Es

Es minden, a ki el es hísen en bennem meg nem hal örökke. Senki nem ragadgya ki az en juhaimat az en kezemből. Ezt a Nemet orfagi Anya-bent-egyház is így enekli, mondván: Christus az út, a világosság, kapu, igazság es élet, az ő Atyjának tanácsa es örökke való igeje, kit nekünk otzmul adott, hogy ő benne bátorsággal hidgyünk, es ezért semmi hatalom minket az ő kezéből ki nem ragadhat. Az ki Istenben veti remenfeget es bizik ő benne, soha az megh nem segyenítettik, mert a ki ezen az köbiklan eppit, ha sok nyomoruságokat szenved-is, mindazalval nem lattam hogy el-hagyattatott volna az, a ki bizik ő benne. Mert minden híveket meg segít es meg szabadit.

Vannak az bent irások más bizonyfagi-is ez fel-tamadafrol, melyeket az Isten Fia mondott, úgy mint: Ez annak akarattya az ki engem el bocsatott, hogy valaki lattya az Fiut, es hísen ő benne, örök élete

es en sel ramastom őret az utolsó na-
Johan. 5. pon. Ismet: El-jő az ora, es most
 vagyon, melyben az halottak megh
 hallják az Isten Fiának szavát, es az
 kik meg-hallják, életnek. Es ugyan ott
 azt mondgya: Bizony, bizony mon-
 dom titektek, a ki halgattya az en
 befedemet, es hisen annak, az ki en-
 gemet el-bocsátot, örök élete va-
 gyon, es nem megyen az ítéletre, ha-
 nem az halálból életre költözik. Ha

Johan. 5.

*én 8. To.
mo Ienē.
fi fol. 333.
cum seq.*

Johan. 11.

Joh. 14.

Johan. 6.

mondasat *Luther M.* maga jó értelme
 berint jelessen es sok ízben meg-ma-
 gyarazta, es annak hátnat megh-mu-
 togatta, mint ezt meg lehetni. Így
 jól Christus masutt-is: Valaki hisen
 en bennem, ha meg-hal-is, él. Ismet:
 Elek en, es ti is életnek. Ismet: Az ki
 hisen en bennem, annak örök élete
 vagyon, ne féllünk azért az idő be-
 rint va-

rint való haláltul. Mert mikeppem az halál a mi fejünkön az Christuson *Rom. 6.* többbe nem uralkodik: ugy mi raytunk-is, mint ő tagjain, nem urakodhatik.

A nagy es hatalmas urak, ugy vagyunk királyi ajandekokat adhatnak, de nem adhatnak örök életet, mint ezt az *Nagy Sándor* historiaja bizonyította, ki midőn a *Babyloniai* győzödelem után sok Királyi ajandekokat osztogatott volna az embereknek es a *Philosophusok*at meg feddette volna, hogy azok ő tüle tellyességgel semmit nem kernenek, s vegre erősen ugyan meg is parancsolna, hogy ők-is valamit kernenek ő tüle, írják hogy a *Philosophusok* ezt felelték *Sándornak*: Uram Király, adgy halhatatlanságot minékünk. Mely felelettel meg gunyolák *Sándort*, mivelhogy ő is halando volna, es senkinek halhatatlanságot nem adhatna. Az ember *Christus* penig, a ki Királyoknak Királlyá, es Uraknak Ura, a mi testünk-

1 *Pet. 5.*

nek es lelkünknek orvosa, pásztor és
 fejedelme, egyedül ő adhat halhatat-
 lanságot, mint ő maga mondgya: Az
 en juhaim hallyak az en homai, es en
 örök életet adok nekik. Ez Christus
 igeretiben bizzunk, mert egyedül
 csak ő vezet el minket a bodog nyu-
 godalomnak es csendességnek helye-
 re, mint az Nemet-orfagi Anyaszent-
 egyház enekli, mondvan: Orvos a-
 datott minékünk, ki az élet. Chri-
 stus mi erettünk meg-holt, es egyé-
 dül berzette meg nekünk az örök é-
 letet. ő maga-is azt mondgya az Ur:
 En vagyok a te orvosod, avagy mint
 Ieronymus fordittya, az te megh gyö-
 gyitőd. Annakokaert alhatatossan
 kell hinnünk, hogy az mi testünknek
 fel-tamadása az Ur Iesus Christus fel-
 tamadásának fényes papjatul vilagos-
 kodik, mert az mikeppen hogy az mi
 fejünk fel-tamadott; ugy mi-is az ő
 testének tagjai fel tamadunk. Az ki
 fel-tamasztotta a Iesust, ugyan az fel-
 tamast minket-is a Iesus által. Az
 Chri-

Ioh. 10.

Exod 15.

Eph. 5.

2. Cor. 4.

Christus fel-tamadása, az mi fel-tamadásunknak közönseges kezelse, *Theodoretus.* azt mondgya *Theodoretus.* Egyedül à Christus szerzett minékünk életet az ő halálával, fel-tamadásával pedig örök igazságot. Mert à Christus néven kívül, nincs több név, az melyben nekünk idvezűnünk kellene. Valakinel az Christus vagyon, annak örök élete vagyon. Mert az Iesus Christus az Istennek Fia, ez az igaz Isten, es örök élet, mint *Sz. Iános* mondgya. Midőn azért az Christus *1. ep. 5. in fine. Philip. 3.* à mi életünk es igazságunk megjelenik, akkor mi-is ő vele meghjelenünk à dicsőségben.

Ezeket, es több bizonyoságit à sent írásnak hasznal hog' előtted visellyed, mikor az ördögh es az Istentelenek az ő okoskodásokkal gyanussá akarnák tenni te előtted à testnek fel-tamadását, es azt akarnák veled elhitetni, hogy az Istennek nincsen hatalma az holtaknak meg-elevenítése-re es fel-tamadására, mint ezt *Plinius* *l. 2. c. 7. & l. 7. c. 55.*

nyilván írja, es megh vallya hogy ez az ő értelme. Mert azt mondgya, hogy ő azokkal egy értelemben vagy on, kik az halottak fel-tamadását tagadgyak. A' kiben *Pliniusban* nem annyira csudalok, mint amaz Orvos *L. II. c. 14. Galenusban*, ki az emberi tagoknak háborúiról is írvan: Ha, ugymond, az Isten hirtelen embert akarna a kőből teremteni, nem cselekedhetne, az *Kereftelő Iános* nyilván való tudománya ellen, ki azt mondgya: Hogy az Isten megh az kővekből is *Abraham* fiait teremphet. Effele megh csufolok felől így áll *Tertullianus*: *in lib. de resurr. carnis.* Senki nem el inkább test verint, mint a' kik az testnek fel-tamadását tagadgyak. Mert a' kik az büntetést tagadgyak, meg-vetik az fenyítéket is.

Esembe jut itt ennekem amaz ekes historia, kit *Sz. Agoston* ír egy Orvos felől, ki az testnek fel-tamadását, es a' leleknek halhatatlanágat ketségeslé tési vala. Ennek álmában megjelenik egy fep iffiu legény, es barát-ságos

sagossan bolvan neki, kérdi, ha isme-
ri-e őtet? kit midőn az Orvos tagad-
na, miódazáltal megh-vallana hogy
lattyá őtet, es befedet-is hallya.
Mond az iffiu: Mikeppen latz en-
gemet holott semeid be zaroltattak?
Mikeppen hallod befedemet, ha
nincsenek nyitva; hanem alufol?
Mely historiat *Luther Marton*-is hoz
elő, kinek ő imez mondaft utanna
veti: Tanuld meg azért es hidd el,
hogy vannak mas lelki semek, kikkel
larnak az Christusban hívő emberek,
ha sinton az halál által resti semek
be-zaroltatnak, avagy inkább tellyes-
séggel el-oltattatnak-is.

*In Gen.
cap. 15.*

A' Sidok között azt tanítottak az *Ad. 23.*
Sadduczusok, hogy semmi fel-tama-
das nem leßen. Azont cselekedtek
Hymenæus es *Philetus*, es a mi időnk-
ben *Porphyrius* es *Polycronius*. Így
csufoltatek meg *Sz. Pál* az *Athena*- *Ad. 17.*
beliektől, midőn az testnek fel-ra- *U 24.*
madásáról prädikállana, es hasonta-
lan befedőnek nevezetetek; ki megh-
vallor.

Act. 26. vallotta à *Felix* nevű *Tisztartó* előtt, hogy mind az igazak s mind az Istételenek fel-tamadnak, mellyet *Festus* na is *Agrippa* Királynak es feleségének *Bernicenek* jelen-letekben bátor-sággal megerősített.

Ha azért az ördög à te elmedben ilyen gongolatokat akarna öntöni, es te veled az fel-tamadásnak ágazat-tyarol akarna vetekedni, s hitedet próbálá, te az Sz. Irasbeli elő sam-lalt bizonyosságokat vessd ő ellene igaz hit által, es megh-győződ őtet, mint à mi fejtünk az Christus à Sz. I-rasnak erős bizonyossággal győze meg es űze el magatul. Nem engedi Isten hogy fellyeb kísértéssel annal, az mint el-víselheted, hanem azt cselekedni hogy el-senvedhesse, mert ő megh-babadithat tegedet à kísértetből. Ne fogadgyad azt, az mit te benned az test szoll, sem à mit az emberi okosság es à Sathan tanacsol. Mert semmit egyebet hihetetlen-ségnel, es kétség-ben való efével nem szoll teneked, hanem

hanem azt halgassad à mit az Ur be-
fel, ki az ő Szentinek bekefeget es *Sup. Ps.*
örök életet íger, mint *Chromatius* föl. 85.

Igazak az Sz. Irasbol elő-hozott
bizonságok az testnek fel-tamadása
felől, mint *Tertullianus* ez fel tama- *l. 5. & l.*
dast az *Marcion* es több eretnekek el- *de resurr.*
len állattya: à hol azt tanittya, hogy *carnis.*
az halottak fel-tamadása, à keresztve-
neknek bizodalma, es meg mutattya,
hogy ez világí vissza-fordulo min-
den rendek, nyilván valo bizonsága
az halottak fel-tamadásának, s. vegre
igy rekesü bé mondasat: Holott I-
sten kezdetben földből teremtetete az
embert, ugyan őtet ismét fel-tamast-
hattya az földnek porabol, mert sok-
kal nehezebb azokat teremteni, mel-
lyek nem voltak, hogy sem mint
meg-ujjítani, à kik az előtt voltak;
mint *Gergely D. írja.* *6 moral.*

Epiphanius egy *Oratiojában*, mely *Epipha-*
*Ancratust*nak neveztetik, azt mond- *nium.*
gya: Fel-tamadnak mindazáltal, ha
nem akarnak-is, es minden teremtetett
állatok

allatok meg-hamisítottak őket, kik minden napon az fel-tamadafnak á-brazattyat mutogattak. Mert az Nap el-nyugoszik, és álom által jelen-tyűk az halottak állapotát. Fel-kel ísmet azon Nap, ki minket fel ser-kentven az fel-tamadaft mutogattya. Le-faggattatnak a gyűmölcsök, és minden dolgoknak folyása el-mulik, hogy a mi innét való ki-költözésünk azokból ábrázoltassék. Az föld be-vetterik és meg-viragzik, mivel az meg törettetet dolgok a fel-tamada-utan meg uyjulnak. A faska meg-hal, s-az ő tenyészit a földben mint egy egy el-assa, és azt idővel a föld meg adgya. Az magok el vetteinek, és elő-fer meg-rodhadvan, úgy eleve-nítettnek meg. Mert ha megh nem rodhadnanak, meg nem elevenített-nének. Jelenlegeket tett Isten mi-nekünk a mi husz kórmeinkben, kik bi-zonyfagot tesznek az mi fel-tamada-sunknak remenlege felől. De az mi hajunknak mint egy coronaja által is
meg

meg jelents az mi fel-tamadásunkat. Mert az mi meg-holtnak tartbik az mi testünkben, az az, hajunk fálai el metőetven ismet ki-nőnek, meg mutatván à fel-tamadásnak remenőset. Ezek *Epiphanius* szavai.

Irjak hogy *Nero*, ki à Romai Császárok között ő ferteztette megh leg előser magat az keresztényeknek öldöklésével, kárhoztatta ez keresztényi tudományt, mely tellyes à fel-tamadasról es örök élettről való vigasztalásokkal, mint *Eusebius* elő hozza, *l. 2. c. 25.* mely tudományról mindazáltal minden *Confessorok* es *Martyrok* vérekkal es halalokkal-is bizonyfagot tettenek, hogy az örök életre meheszenek. Szolottunk à testnek fel-tamadasáról es annak bizonyfagirol, ez vagyon hatra, hogy az halál, es annak rettegtetési ellen-is valamit mondgyunk.

I.
Első vigasztalásod azért, az halál, es annak rettegtetési ellen ez legyen teneked, hogy ezt mondhaszad: Tudom megh keli halnom, es az en testemnek

Gen. 3. Stemnek à földbe kell tenni, az hon-
nan kezdetben vetetett. Ellenben
Isa. 26. tudom azt-is, hogy az en testem nem
marad az halalban, hanem fel-tamad
az földnek porabol. Mert vagyon
Psal. 68. oly Uram, ki engem az halalbol meg
szabadit.

Nem félek azért az halaltul, mert
Isa. 41. az Ur vagyon en velem, mint à Pro-
pheta mondgya: Ne fély, mert en
te veled vagyok. Ismet: El-vette az
Ur à te büntetésidet, ki-üzte à te el-
lensegidet. *Sophon.* 3. Az Ur vagyon te veled,
nem rettegsz többé à gonosztul.

Jússon eszedben az Angyalnak vi-
gasztalo befeje, mellyet nem csak à
pastoroknak, hanem minden embe-
reknek jelentett, mondvan: Ne fél-
lyetek, mert született nektek az megh-
válto Christus. Vallom az testnek
fel-tamadását az en hitemnek ágazá-
siban, mikor azt mondom: Hiszem
az testnek fel-tamadását. Mely hit
ágazattyanak szavait à régiek az kő-
zönseges gyülekezetekben, fel-emelt
kezzel

kezzel, magok saját testet mutatván,
nem csak úgy bókta vala el-mondani
mint à *Credoba* vannak, tudni illik:
Hisem az testnek fel-tamadasat, ha-
nem hozza rebik vala ez iger, *Ez*,
s azt mondottak, Hisem ez testnek
fel-tamadasat, jelentven az ő tulay-
don testeknek, es nem mások fel-ta-
madasat, mint *Cyprianus* írja. *Sz.*
Pal-is mint egy ujjal mutatván ez *1. Cor. 15.*
fel-tamadaft, azt mondgya: Szűkség
hogy ez romlando test romolhatat-
lanlagot öltözzek fel. Senki közzü-
lünk maganak nem el, sem maganak
nem hal megh. Mert ha élünk-is, az
Urnak élünk, ha meg halunk-is, az
Urnak halunk meg. Akar ellyünk a-
zett, akar hallyunk, az Ure vagyunk.
Mert à vegre holt meg, es tamadott *Rom. 14.*
fel à Christus, hogy mind eleveneké,
s mind holtakon uralkodgyek. Nye-
reség ennékem az halal, mert à Chri-
stus az en életem. *Philp. 1.*

Egy summaban, erős hittel kell
azt hinned, hogy valamin Christus

L

Caper-

Capernaumban a lairus leányát, Ná-
 imban az özvedgyenek egyetlen
 egy fiát, es Lazart Bethaniában fel-ta-
 madtatra egy bavaival; ugy tegedet-
 is fel-tamadt az utolso napon. Mert
 az mint ez három személyekkel csele-
 kedek, ugyan azont az Anyaszent-
 egyházban be-teltyesíti az közönse-
 ges fel-tamadaskor. Mert akkor az
 Christus bavaara mindenek fel-tamad-
 nak.

Job. 5.

II.

Masodik es kivaltkeppen valo vi-
 gasztalas, vagyon az Istennek hoz-
 zaunk valo bereteben, hogy az ő Fi-
 at mi erettünk emberre lenni, fen-
 vedni, es megh-halni akarta, hogy
 minket-is fiaiva, es az örök életnek
 örökösive tenne. Ez beretet a töke-
 letes vigasztalásnak kút feje, es erős
 kő vára, nem csak minden nyomoru-
 saginkban, hanem az halálban-is, hog
 tudgyuk hogy ő beret minket, hozza
 fogad, es még halgat, es az örök élet-
 tel meg-ajandekoz, az ő Fiaert az mi
 t. ep. 4. Közben-jaronkert, mint Sz. Iános
 mond-

mondgya: Abban jelent meg az I-
stének bérétereti mi hozzaak, nem hog
mi béréttük volna ötet, hanem hogy
ő bérérett minket es el bocsátotta az
ő egyyetlen egy Fiat ez vilagra, hog
áldozat lenne az mi bűneinkert, hog
ő általa életünk lenne. Ígyen béré-
rett minket az ő bérelmes Fiában,
meg ez világ fundamentomanak fel- *Eph. 1.*
vetése előtt.

Szemünk előtt visellyük azért a-
maz vigasztalással tellyes mondaft: *Ioh. 3:*
Ugy béréte Isten ez vilagot, hogy az
ő egyyetlen egy Fiat érette adta,
hogy minden valaki ő benne hisen,
el ne vessen, hanem örök élete le-
gyen. O Istennek csudalatos es ki-
mondhatatlan bérétereti, mellyet egy
ember sive sem foghat meg! Egy
földi atya sem adná az ő fiat mas vet-
kejert halatra, mint az mi Mennyei
Atyánk cselekedet, ki az ő Fiat ez
vilagh bűnejert adta, hogy minden
valaki ő benne hisen, el ne vessen, ha-
nem örökke ellyen. Hogy folgajac
L 2 meg

Bern-
hardus.

Ose. 11.

Rom. 8.

meg valtsa, nem kedvez fiának, azt mondgya Bernard D. Sokkal nagyobb külömbsege vagyon azért az Isteni szeretetnek, hogy nem mint az emberi szeretetnek, mint ő maga az Isten mondgya az Propheta által: En Isten vagyok, es nem ember. Az Isten, ki az ő Fiaának nem kedvezett, hanem mi érettünk adta, mikeppen nem adna meg minékünk ő vele mindeneket? Szereti az Isten az embert. Mert ugyan-is mikeppen nem szeretne azt, kiert az ő egyyetlen egy Fiaat kebeleből alá bocsatta, mint *Clemens Alexandrinus* mondgya? Ezt az Istennek az emberi Nemzethez való szeretetét, mindennapi kegyes elmelkedésekkel mint egy pecsittel kel síveinkben be-irunk, kire minket az bennünk űletett atyai indulatok nem kevesse indithatnak, melyek a mikeppen az méltóságosb természetekben inkább ki-nyilatkoztatnak, es magokat világosanb előnkben adgyak: ugy el kell hinni, hogy azok az be-

az szeretetnek indulati az Istenben
 sokkal nagyobbak és buzgoságosbak,
 holott senki nem tagadhattya, hogy
 a szerző ok méltóságosb nem volna
 annak munkájánál. Kiből meg tetbik,
 hogy a szeretetnek indulati annyival
 buzgoságosbak az Istenben, az men-
 nyivel ő minden ő rúle teremtetett
 teremteteknél méltóságosb, mint az
 Propheta által mondgya: Avagy el-
 felelkezhetik-e az anya az ő gyerme-
 keről, hogy ne könyörüllyő az ő
 mehenek gyümölcsen? s ha fienten
 az el-felelkeznek-is, de en nem felet-
 kezem el te rolad. Ezt azért az I-
 stennek tökeletes szeretetit magunk-
 hoz kapcsollyuk, és mindennapi kö-
 nyörgesünk által annak ismeretit, és
 a Sz. Léleknek világosítását kerjük
 Istentől, fel-kialtván Sz. Agostonnal.
 Tekints meg, mely ki-mondhatatlan
 az Isten szeretetinek hozzánk való
 nagy volta, ki minket semmiből te-
 remtett, és valaminő vagyón, ő aján-
 deka. De mivel inkább szeretűk az a-

E/4. 49.

August.

ajándékos az ajándékozónál, a terem-
tett alattott az Teremtőnél, az ördög-
nek töriben estünk, es annak fogai-
vá lettünk. De az Isten irgalmasága-
tul indítatvan, el-küldé az ő Sz.
Lelket-is, ki által a fogakat fiakká
fogadná. Az ő fiat az meg-valtasra;
Sz. Lelket szeretetinek jelére adta;
ő magát vegre a fűságra való foga-
dasnak öröksegere tartya. Így mint
kegyes es irgalmas Isten, az ember-
hez való buzgó szeretetiből nem csak
javait, hanem ő magát-is érte adta,
hogy az embert meg nyerhesse, nem
annyira magának, mint tulajdon az
embernek. Hogy az emberek Istentől
bűlettetnének, előfer Isten bűlettetek
ő túlok. Kicsoda azért oly kemény,
kit az Istennek szereteti megh nem la-
gyitana, mely oly buzgósággal előzte
megh az embert, hogy az emberert
emberre méltoztatni leoni: Szeres-
sed azért azt, a kitől ennyire szeret-
tettel. Szeressed a te teremtetet, ki-
től szeretetettel. Ezek Sz. Agoston fa-
vai.

Ez e,

Ez edelleges szeretet az nekünk ajándékozando örök életnek, es Isteni dicsőségnek bizonylaga, mely mindennel melközösb. El-valasztott *Eph. 1.* minket Isten az örök életre az Christusban, megh világ fundamentomnak fel-vetése előtt. Mint Christus *Matt. 25.* is mondgya: Jövetek el en Atyának adottai, birjatok az országot, mely tinektek meg-kefisttetett világ fundamentomnak fel-vetése előtt. Ez örök életet hisfűk, mint az *Apostoli Credoban* vallyuk. Halgals te Babylon, nemuly megh Sodoma, mert ez hitnek ágazattya nekem igen világos, így folt *Epiphanius*. Mely örök *Ep. 323.* életet megh-mutata Isten *Enochban*, *Gen. 5.* *Illyesben*, es az Ó Fiában, imez vers *2. Reg. 2.* serint:

*Hogy az hiveknek örök életek leßen,
bizonylag az Illyes,
Bizonylag Enoch, es bizonylag az I-
sten Fia.*

Ez örök élet leßen az Szombatnak *Hebr. 4.* Szombattya, es amaz veg nélkül va-

Apoc. 4.
14. & 15.

Levit. 25

lo innep nap , midőn az Istent örök-
kőn örökke dicserjük, mint a nyoltz-
van negyedik Soltarban megh iratta-
tott : Bodogok azok Uram, kik a te
házadban lakoznak , azok tegedet
mind örökke dicsernek. Kihez Sz.
Agoston ezeket hozza tefi : Az bo-
dogoknak a menyországban minden
dolgoz fogyatozas nélkül valo , es
az Istennek dicsőítése lehen , az hol
amaz uy eneket enekellyük : Szent,
Szent, Szent az Ur. Örvendetes eb-
tendő lehen akkor , mely a bűnnék es
halálnak örök folgalattya alol-valo
meg szabadulást árnyekozza, mint az
ábrázoló példa megh-mutatitja. Es
nem csak mi dicserjük az Istent ö-
rökke, hanem az Isten-is , ki minde-
nekben minden lehen , minket örök-
ke valo dicsőfeggel fel-ekesit , ugy
mint vilagossággal, bölcseséggel, i-
gazsággal , élettel es veg nélkül valo
örömmel, közölven ő magát velünk,
es hasonlókba revé minket magához,
mely dicsőseget abban az örök élet-
ben tő-

ben tökéletesen el-vetűnk. Melto-
 zert, hogy Istennek ez veghetetlen
 es ki-mondhatatlan szeretetiért mi-is
 halakat adgyunk, ötet szeressük, es az
 ő Fianak veret mellyet a mi bűneink-
 ért ki-ontott, labunk alá ne tapod-
 gyuk, ismerjük meg inkább es hid-
 gyuk el, hogy a Jesus Christus vere-
 tistit meg minden bűneink-
 ből, mint *Sz. Iános* mondgya. Ki se-
 retett minket, es meg-mosott az ő
 verevel minden bűneinkből. Nagy
 dolog, hogy meg-bocsattattak az mi
 bűneink; de nagyobb dolog, hogy az
 Ur vere által bocsattattak meg, azt
 mondgya *Chrysostomus*. Az örök c-
 let azért Istennek ajandeka, az mi
 Urunk Jesus Christus által.

1. Ep. c. ix.

Apoc. 1.

Act. 20.

Chrysostomus.

Rom. 6.

Ha Isten az embert csak savaval
 váltotta volna meg, panaszkodhatot
 volna az ördög, mint ha az Isten in-
 kab Uri hatalmával celt volna, hogy
 nem mint igazsággal, mint *Beda*
 mondgya. Mely te szeretetedért, e-
 des Istenem, halakat adok teneked,

in lib.

Iuar. q.

quast. 15

es kerlek, engedd meg azt ennekem,
 hogy ugy kivanhassalak tegedet, es
 ugy berethe llelek a mint kivanotatik.
 Te, o Istenem, tanits meg engem te-
 gedet keresni, mutasd meg magadat
 a keresőnek, mert nem-is kereshetlek
 tegedet ha te nem tanitad, megh sem
 találhatlak ha meg nem mutatod ma-
 gadat; Kereslek tegedet ohaytással,
 ohaytlak kereséssel, meg találak be-
 retven, beretlek meg találvan. Am-
 bator halljak meg Uram, hogy lat-
 hassalak tegedet, kivanok meg haloi,
 hogy lassam a te Fiadat az en idvezi-
 tómet, mikeppen sz. *Agoston-is* sok
In Ma. qual. c. 3 soval ugyan ezent kerí.

Ez vigasztalást az Istennek hoz-
 hank-valo bereteri felől, hogy az ő
 egy fűlött Fiat mi erettünk emberre
 lenni, szenvedni, es meg halni akarja,
 alhatatos hittel kell vennünk, mivel
 minket fiaiva, es az örök életnek ő-
 rókósiwe tett. Mert a ki az őnnön
 Fiának nem kedvezett, hanem mind-
 nyajunkért adta ötet, mikeppen nem
 adott

adott volna megh nekünk mindenek-
ket ő benne? Kicsoda fakaft el min-
ket ez Istennek szeretetül? Bizon-
nyal hiszem, hogy sem halál, sem élet,
sem akarmi teremtetett állat nem fa-
kaft hat el minket attul a szeretetül,
mellyel minket szeret az Isten az ő
Fiaert a mi Urunk Jesus Christusert.

Ezt az Istennek ki mondhatatlan
szeretetit, hogy nem kedvezett az ő
Fianak, hanem mi érettünk adta ő-
ter, a mi síveinkben mint egy pecset-
tel be-irjuk. Mert ezzel ajánlya mi-
nekünk Isten ez ő nagy szerelmet,
hogy ha midőn megh bűnösök vol-
tunk, az Christus megholt mi éret-
tünk, sokkal inkább most az ő vére ál-
tal meg-igazittatván, meg-fabaditta-
tunk ő általa az haragtul. Szeressük *Rom. 5.*
mi-is azt, a ki minket előb szeretett, *1. Ioh. 4.*
es függesszük semeinket az ő egy Fia-
ra a mi érettünk megh fésittetett,
meg holt, es fel-tamador. Meg-vál-
to Urunk Jesus Christusra, es ő általa
a kárhoztato törvényinek, halálnak,
bűnnek

bűnnek, es pokolnak ellene vigaztalyuk magunkat, örömmel örvendezven kellyünk fel, bizvan ez vigaztaltásban, hogy amaz ellenünk valo kez iras el tőreltetett. Vala az ördögnek az mi termesetünk ellen kez-irasa, tudni-illik az Isten törvényenek meg segefeért valo átok, es az Istennek régi sententiaja, mellyet az mi első atyaink ellen tellyes igazsággal mondot vala, ki által az egész emberi nemzetseg örökke el-kárhozott vala. Ez kez-irast Christus à kereest-fan meg-sakasztvan, el tőrelte, azt mondgya Cyrillus, mint Sz. Pál-is bizonyitgya. *Coloß. 2.* Megh szabadultunk azért Isten által *Gal. 3.* az törvennek atkatul-

Mikeppen à lo-darások megh ütközven à kőben el török fulakjokat, ugy hogy többbe senkinek azokkal nem árthatnak: így à mi ellensegink, az ördög-à bűn, halál es à pokol meg fosztattak az ő fulakjoktul es mérgektül, ezért, mert ő benne mint egy kősziklaban es segelet kőben meg ütköztök

köztek, mint *Athanasius* fejen írja. Nem árthat minekünk az halál, mert à Christus az ő halála által, el törlette azt, kivel az halálnak birodalma vala. El nyelte ő az halált à győző- *Heb. 2.* delemre. Hala legyen azért az Istennek, à ki minekünk győződelmet adott az mi Urunk Jesus Christus által, az halalon, bűnön, őrdögön es poklon, mely győződelmet az Isten nem tartott magában, hanem minekünk adta az Ur Christus által, mint *Sz. Pal* tanittya. Az mint azért *Gedon* keves magával, csak három száz *1. Cor. 15.* vitezekkel à Madianitaknak nagy *Jud. 7.* regit meg-győzte, nem fegyverrel vagy valami erővel, hanem csak az kürtöknek zengésével: Így à bűn, az halál, es pokol minden erejekkel meg győzettetnek, csak az Isten igének harfogásával, es à könyörgéssel ha igaz hitből tármazik, mely által el-veffük az mi lelkünknek idvef-seget. Es miképpen *Eliseus* à mezei *1. Pet. 1.* sári tókból főzött pépnek keferése. *4. Reg. 4.* get, ke-

- get, keves létel meg edesítette, úgy hogy abban nem lenne többé az halál: Ugy Christus az halálnak keserű seget maga bebedével mint egy edes mezzel meg elegyítette, mint az á-
- Psal. 19.* brazolo pelda mutatja, úgy hogy á
- Exod. 15.* kik ő benne hisznek, nem kostolják
- Joh. 8.* meg az halált. Hanem á miképpen az ál-orczasoktól nem félünk, minek-utánna az ál-orczát le-tettek: így á bűntől sem félünk többé, mert azon Christus el vette á mi bűneinket, es á
- 1. Pet. 2.* kerest-fao á maga testen viselte azokat. Így mikor ez romlando test romolhatatlanságot veszen ő magára, es ez halando test halhatatlanságot öltőzik fel, nem rettegünk akkor az haláltul, sőt ezt mondjuk ő neki: Hol vagyon most á te fulakod, oh halál! Mert ez Christus az Istennek amaz
- Joh. 1.* baránya, ki el-vette ez vilagnak bű-
- 1. Joh. 2.* neit, az ő vere tisztít meg minket minden bűneinkből, úgy hogy feje-
- Psal. 51.* bek legyünk az honal. ő viselte á mi
- Esa. 53.* fájdalminkat, hogy minékünk beke-
- segünk

legünk lenne. Azt a ki bűnt nem is-
mert vala, bűnne tette mi érettünk, <sup>2. Cor. 5:
in fine.</sup>
hogy mi ő benne Istennek igazsága-
vá tetettünk.

Mivel penigh az irgalmas Isten
mindnyajunknak bűneit az ő Fiara
vetette, bizonyara ő igaz Isten le-
ven, nem kivan két fele bűntetést,
eggyiket az ő Fiaut, es mi rúlunk a
másikat, mert egyedül a Fiu fizette
meg halálával elegendeskeppen a ke-
rest-fan az válságnak árrat, midőn
igy kiálta: Be-telleyesedett. A Chri- <sup>Iob. 19:
Eph. 1.</sup>
stus által vettük el bűneinknek bo-
csanattyat, ki fel-tamadasával megh-
rontotta a poklot. Ha valaki vetke-
zendik, vagyon Szó-bolunk az Atya- ^{1. Iob. 2:}
nal a Jesus Christus, es ő aldozat a mi
bűneinkert, es nem csak a mienkert,
hanem ez egész világ bűneiert is. Bi-
zony befed, es méltó hog' telleyeseg-
gel el-hidgyük, a Jesus Christus azért ^{1. Tim. 1:}
jött ez vilagra, hogy a bűnösöket id-
vezitené, kik közzül en vagyok első. ^{Matt. 18}
Az embernek Fia a Jesus Christus, a-
ZERT

zert jött hogy idvezítse az mi el-ve-
set vala. Erről minden Propheta
bizonyfagot tesznek, hogy az ő neve
ben bűnőknek bocsanattya veszik
mindenek, valakik ő benne hisznek.

Az. 10. Mond az Ur a Propheta által is: Ha
az ti bűneitek olyanok mint a' bar-
sony, meg-fejerítettnek: es ha ollya-
nok is mint a' Scarlat, fejerekre te-
tetnek mint a' gyapju. Hidgyunk e-
zeknek es egyeb Sz. Iras beli bizo-
nyságoknak, es hogy az keserteteket, a'
halálnak faydalmat es retteggetesit
meg-győzhessük, ezt mondjuk Sz.

Psal. 26. *Daviddal:* Megh-környikeztek en-
gem az halálnak faydalmi, es a' po-
kolnak borongatási elől találtak en-
gemet. Oh Uram, szabadíts meg az
en lelkemet. Az en bívem a' te befe-
dedet veti elődben, tudni-illik: Az
en orczamat keressetek. Keresem U-
ram a' te orczadat; Ne fordíts el a' te
bínedet en túlem, en segítségem legy
te, ne tavorzzal el túlem, es ne hadgy
el engem, en idvelességemnek Istene.

Mivel-

Mivelhogy az en atyám és anyám az halálban és minden nyomorúságokban hadtak engemet, te pedig felvetel engemet, az az, velem voltal minden szenvedésimben, hogy a nyomorúságoknak sokaságátul elborítottvá kegyelmedben ne essem. Tegy jól Uram az en lelkemmel, hogy térhesen az ő nyugodalmára, (mint *Babylas Martyr* feől írjak hogy könyörgött midőn halálra vitettetnek,) hogy járassak te előtted az előknek földébe.

Harmadik vizsgálatod ez legyē, III.
 hogy tudgyád, hogy a Christus te éretted és a te idvellegetédért állott le a menyből, és te éretted halált szenvedett, eltemettet, fel-tamadott, és hogy a koporsóban hadta és temette el a te bűneidet. Mert az ő halála, eltemetése, és fel-tamadása által töröltöte el amaz kez.írást, mely te ellened vala, többé azért az te bűneidről Coloss. 2.
 megh nem emlékezik. Mert azokat Ier. 31.
 szenvedésenek idején megh-ostoroztatvan, be-fedezte az ő véres palas- Mat. 27.
 M styaval

Esa. 11. Istyával, es fel-tamadvan dicsőseges
Psal. 32. koporsojában hadta. Bodogok pe-
 nig kiknek az ő veskők be-fedeztet-
 tek. A' Christus viselte à bűnöket,
 es hatalmával meg-győzte az halalt,
 kiert az Isten minden te bűneidet az
 tengernek melysegeben vetette, hog
 többbe elő ne jőhesse nek, es neked ne
 árthassanak, hanem örökre meg-holt
Mich. 2. es el-temettetet bűnök gyanát legye-
ult. in nek. ő az ördöget az vilagnak feje-
fine. delmet ki rekesztette, es annak tarsait
Iob. 12. pokolra vetette, hog az iteletre meg
2. Pet. 2. tartatvan gyötrettessenek. Ezekről
 az ő jo tetemenyiről el ne felerkez-
 zel, mert könyörülő es irgalmas az
Psal. 103. Ur; nem cselekedet mi velünk à mi
 bűneink berint, sem à mi álnokságink
 berint nem fizetett, mert valamely
 tavoly az egh à földrűl, ugy meg so-
 kasította az ő irgalmassagát minden
 őtet felőkön. Mely messze Nap-ke-
 let Nap-nyugathoz, oly messze vetet-
 te tőlünk à mi álnokságinkat, mert ő
 látta à mi erőtelenségünket, meg em-
 lekez-

lekezvén róla hogy mi porból-valók
vagyunk. Ezzel az Istennek irgal-
masságával, és a Christusnak érdeme-
vel méltan erősítette es vigasztalta
magat *Nazianzenus*, el vetven min- *Nazian-*
den ő jó cselekedetiben-valo bizo- *zenus.*
dalmat, mikor így szólott:

*A' dezma adásban, avagy a' törvény-
ben idvességemet nem keresem,*

*Es az cselekedeteknek csaldard bizo-
dalma semmi remenfeget nem ad
ennekem az menyország felől,*

*Hanem taplalengemet csak az te ke-
gyelmed,*

*Es sebeimet az te vérednek csöppögesi
gyogyittak meg,*

*Mellyek ennekem, es minden bűnő-ök-
nek egyedül valo remenfegünk.*

Negyedik vigasztalásod ez legyē, IV.

hogy az halál által edes álmra jutz, Ioh. 10.

mint Christus bizonyittya az *Lazar*
halála felől, midőn így szól: *Lazar a'*

mi atyánk fia alufik. A *Jairus* megh- Math. 9.

holt leányáról hasonlóképpen. *Sz.*

Pal-is azt mondgya, hogy alufnak

M 2

à halot-

Dent. 31. à halottak. Az Ur így szól Moysesnek: Eljő à te időd, es meg haló, es el-alusol à te atyáiddal. *David is* azé

Psal. 16. mondgya: Az en testem remensé-
ben nyugóik, tudni-illik, az fel-tama-
dásnak remenségeben, batorfagos le-
ven az örökke - valo rohdadástul.

Mely remenséget *Sz. Agoston* magara
tudra sabni, mikor azt mondgya: A
mi bizodal munknak tellyes remensé-
ge, à Christus halalaban, fel-tamada-
saban, es dragalatos vereben helya-
hezttettettett. Holott penig az halál
csak álom, méltan nem kel túle irtoz-
nod, mert tudod, hogy te megh nem

Psal. 118. haló, hanem elő abban az álomban,
mint *David* mondgya: Nem halok
meg, hanem élek, es hirdetem az Ur-
nak dolgait. Az te tested à koporfo-

1. Theß. 4 ban nyugóik, es lelked az egekben elő
itelet napiaigh, à mikor testestül es
lelkestül mindenkor az Urral lesés.
Mikor azért veszed ebédben életed-
nek veget, meny bé à te ágyas há-
zadban, es zard be utannad az aytor,
es tedd

es tedd övé labaidat ágyadon avagy *Isa. 26.*
nyosolyadon, es kerjed az Urat, hogy
el alhaſſal, mint *Iakob Patriarcha* is el *Gen. 49.*
alutt vala.

Ötödik vigasztalásod legyen ez, V.
hog' noha à te tested kezdetben föld-
ből teremtetven, halando, es ismet *Gen. 2.*
földe kell lenni; Mindazalral halha- *Gen. 3.*
tatlan à te lelked, es nem marad az
földben, ambator *Lucretius* sok erőf- *Lib. 3.*
segekkel, es *Plinius* ugyan erről írt *l. 7. c. 55.*
könyveben állalſak is. Az el-temet-
tetett embernek ábrázattyarol gon-
dolkodgyunk, kiről *Sz. Agoston* be- *Ad frat.*
pen ír, mikor így áll: Mennyünk *in Ere-*
be à koporsókban, s-lassuk megli mit *mo serm.*
talalunk ott, ha meg-tekintjük, holt *48.*
embernek fejet, veseit es beleit ta-
lalunk à főkben főkdőő varas beka-
kat, kik à velőből lettek, az veselekben
kigyokat, à belekben sántalan sok
férgeket talalunk, kiket látvan az lel-
kes ember, annyira írtozik effele la-
tástul, hogy csak egy eszaka sem ki-
van ilyen helyen mulatni, oly igen

BODOG KI-MULASNAK
 iszonyu dolog az holt testet bemlelni.
 Ezek sz. *Agoston* éavai.

Ugy vagyon meg kell vallani, hog
 az holt test meg-rodhad, es lassan-lat-
 san meg emebretik, es párakeppen az
 eltető egre ki terjed, mindazáltal
 hogy azon test az ítelet napján fel
 nem tamadna, nem kell vállalni, mert
 fel tamad à romolhatatlanságra, mely
 1. Cor. 15. feltamadaft hitűük az Apostoli Cre-
 do szerint, de annak modgyat nem
 tudgyuk. Minekokaert *Lucretius*nak
 es *Plinius*nak pogányi, hamis es hitet-
 len veledésekert tellyességgel megh
 vetven, az Isten ígejenek igazsága
 megh-mozdulhatatlan; tudni illik,
 hogy à test az honnan vetetett vala,
 meg tcr à földben, az Lelek penigh
 Eccles. 12 az Istenhez megyen, az ki őtet adta
 Cyrillus. volt, mint az Bölcs tanította. *Cyillus*
 illyen fokkal mondgya hog ezt hín-
 nűnk kell: Minekutanna az bente-
 nek lelkek az testől el-válóak, à men-
 nyei Atyának kezében jutnak; mert
 azért adta Christus az ő lelket A-
 tyának

tyanak kezében, hogy attul es az ált-
 tal eredetet veven bizonyos remen-
 segünk legyen arról, hogy az halál u-
 tan à mi lelkünk is az Urnak kezében
 leben, es az Christussal örökre el.
 Mert sz. *Pal* is azért kíván meg öb-
 lattatni, es à Christussal lenni. Eze-
 ket monda *Cyrellus*. Amaz het íffiu
 Martyrok annya így bõll: Nem en *2. Mace.*
 adtam tinektek à lelket, es egygyitek-
 nek sem formaltam ábrázatot es ta-
 gokat, hanem az Isten ki ez világot
 es minden benne valokat teremtet-
 te, es az embert formalta, mindeneknek
 dolgait vizsgállyá, ó adgya megh nek-
 tek à ti lelketekeket nagy irgalmasága-
 bol. Ez leleknek halhatatlanságát bi- *Matt. 10.*
 zonyítja Christus ó maga is, ezt
 mondvan: Ne félljétek azoktul kik
 az testet meg-ölik, az lelket penigh
 meg nem ölhetik. Ismer, az keresit-
 fan meg terti tolvajnak azt mondgya: *Luc. 23.*
 Ma velem lebeé Paradicsomban. Ha
 à lelek ki-mulvan az testből vele eg-
 gyütt el-veéne, nem lehetne Christuf-

sal Paradicsomba avagy az örök életben. Az Christus pedig örökre él: a te lelked is azért mind örökre él.

Luc. 8.

Olvassuk az *Jairus* megholt leánya felől, hogy az Christus bávara megh. tért az ő lelke. Bizonyára ha annak lelke tellyesleggel el-vehető es megholt volna, nem térhetett volna vissza. Így az megholt gyermek felől is, kit *Illyes* fel-támasztá, olvassuk hogy meg tért az ő lelke.

8. Reg. 17

Ezekből es több fantalan sok bizonyágiból a Sz. irásnak meg bizonyosodik, hogy az lelek halhatatlan, kit az okosb *Philosophusok*nak velekedés is erősítnek a pogányok között, úgy mint *Platoe*, *Aristoteles*e, *Ciceroe* es az nagyobbik *Catoe*. Mely vetekedéseknek summait es erőslegit forgalmatoson össze fedte, es tudosan magyarázta *Chytræus David*.

de morte
& vita
aeterna,
Tit. Se
immort.
anima.

Ez tökéletes vigasztalásban, hogy az te lelked halhatatlan, halalod ora-jaig alhatatos hittel meg-maradgy, es ne legy arról forgalmatos, hova men-nyen

nyen az te lelked holtod után, mint
Ælius Adrianus Csaßarrol írjak hogy
 ketelkedett felőle, ki megh akarvan
 halni ilyen verseket eneklett:

En bizelkedő, s-büzdoso lelkecskem,

Testemnek vendége, es uti-tarfa,

Hova mégy mostan?

Sarga, hideg meztelen vagy,

Es sokasodjBerint immar néjadzodol!

Mert à te lelkednek lako helye az
 Meny-orfag lehen, az hol Christus az
 ő Sz. Attyanak jobban ül, ot lehen à
 te lelked-is, es ő vele örökkön-örök-
 ke el, mint halála orajan te eretted es
 mindnyajunkert könyörge mondvá:

Atyam akarom, hogy az hol en va- *Ioh. 17.*
 gyok azok-is ott legyenek, hogy lal-

sak az en dicsősegemet. Bizonyara
 nincsen senkinek semmi köz helye, à
 kiben lehetne, hanem csak az őrdög-

nek, ki nincsen az Christussal, azt *De pecc.*
 mondgya *Sz. Agoston.* Ne veteked- *merit. &*

gyel arrol te magadban, ha à te lelked *remiss. l.*

Purgatoriumba megyen-é, melyben, *1. c. 18.*

ugy álmodozzak, hog à lelkek mind

M 5

addig

addig tűzzel egettetnek, míg az bű-
nőknek hatra maradt mocskaitul a-
vagy bennyeitül meg tisztítottak, ki-
ról áll az *Gratianus Decretoma*. Pla-
to is binten úgy magyarázza a *Purga-*
toriumot, mint az *Papisták*. Kit köve-
tet *Virgilius* magyarázvan az *Purgato-*
riumot, mikor így áll:

Mindazáltal a nyavalyas lelkeknek
nem minden nyavalyájok s-testi
keسرűsegek fog el,

Hanem tellyességgel sügseges, hogy
régül fogva saporodot nyavalya-
jok nevekődgyenek őraytok.

Büntettetnek azért, es elebbi gonosz-
ságokert kínoztatnak,

Nemellyek az éltető-égben fel-füg-
gesztetnek,

Nemellyek a mélyseges örvenyekben
tisztítottak gonosságokeul,

A vagy tűz elégettetnek, ki-ki
az ögyötrelnét szenved, &c.

Nagyob réfre bevételet ez po-
ganyi revelgés a *Purgatoriū* felől a
Nagy Gergey D. *Dialogussábol*, az ho-
lott

Cö. Qua

lis de

stinēt. 25

Plato.

Virgil.

Lib. i. c.

40.

Origen.

lott vol az ő kertészeről. Ezt követte
Origenes, ki felől írják, hogy ez ál-
 modozást ő hintegette előtör a ke-
 rektyen Anyaszent-egyházban. Sz.
Agoston, ki maga felől azt írja hogy
 a *Plato* bölcseséget igen követte, so-
 hol sem tébolyogh inkább értelmében,
 mint az *Purgatorium* felől, mint ez
 az ő kezben-viselő könyveből es e-
 gyeb írásból-is meg tessék.

De fid.
& oper.
c. 16 &
de Civit.
Dei l. 2.
cap. 25.

Te pedig tudgyad, hogy valamit
 az *Purgatorium* felől írnak, avagy
 mondanak, mind az csak emberi-köl-
 tés, noha a régi időkben az *Purgato-*
rium-beli tűz felől-valo vélekedést
 be-vették volt, mindazáltal ez mai
 napon azok a kemencse fűtők, kik az
Purgatorium tűznek kemencset csi-
 naltanak, az *Evangelium*nak meg tíf-
 sított világoſſágában immar sokak-
 tul hatalmasan megh győzettek ;
 Mert a *Purgatorium*nak semmi erős
 fundamentoma nincsen az Isten ige-
 jében. Valami pedig a *Sent Irah*nak
 meſtöſága, kívül mondatik, ſinten oly
 kón-

*Ierony-
mus.*

könnyen megh-vettethetik, à mely
könnyen be-vevettett, mint *Ieronymus*
mondgya.

Az fent Írás bizonyította, hogy e-
gyedül à Christus tett valósággal e-
leget fennvedesével es halálával min-
den te bűneidert, az vétekre es annak
külső büntetéseire nevezve, es hogy te
Hebr. 10 az ő vérevel minden bűneidből meg
1. Iob. 1. tisztítottál; ő büntettetett meg, hog
Éf. 51. teneked bekefeged lenne. Holot a-
zert immar Christus eleget tett à te
bűneidert, ne keress te, men-is keres-
hetz más es nagyobb elég-tetelt, hanē
mond ezt az 116. Soltárban: Meg-fa-
badította az en lelkemet à halálból,
femeimet az köny-hullatástul, labai-
Éf. 65. mat az esettől, járok az Úr előtt az
2. Pet előknök földében, az hol uy égh es
3. uy föld lefen. Sz. Pál-is fepen int
1. Cor. 15. minket, hogy egy-mást az ő befede-
1. Theff. vel vigasztaljuk. Nyugodgyal el a-
4. zert csendesen à Christusban, ki à te
Iob. 11. cletted es fel-tamadafod.

In Mat.

hom. 29.

Ép. 9.

Nem buydoshatik többé à lelek ez
vila-

világon el-távoztán az testül, mint *In cont. de Lazaro & de vite.*
 ezt *Crysoftomus* igen bemen taníttya
 es meg-mutáttya. Sz. *Agoston*-is ef-
 fe jelenéseket ördögi csudáknak ne-
 vez: mert az igazaknak lelkek Isten
 kezében vannak. Holott azért az te
 lelked ez halando testből ki-költöz-
 vén Isten kezében leszen, nem kell
 immar többbe annak állapotjáról bor-
 galmatoskodnod, mellyet az Ur ke- *Ioh. 10.*
 zében ajánlottál, kinek kezéből sen-
 ki azt ki nem ragadháttya.

Hatodik es utolsó vigasztalásod ez *VI.*
 legyen, hogy az Isten, a ki nem ha-
 zud, örök életnek reményeget ígert *Tit. 1.*
 te neked világh kezdetinek előtte,
 mint benn Pál mondgya, es hogy ő
 tegedet halottaiból akar, es fel-is tá-
 maszthat az örök életre, mint Sz. Da- *Psal. 68.*
 vid sol: Az Isten minekünk Istenünk
 az idvellekre, es az Ur a mi Urunk
 ki-hoz minket az halálból. Mely fő-
 nak mondásában írják hog meg holt
Lutter M. az ő hazájában Islebiában,
 életének hatvan harmadik, es a Chri-
 stus

BODOG KIMULÁSNAK
 stus születésének 1546. évbenében,
 Bóyt elő honak 18. napján.

Melty vigasztalashoz járul az-is,
 hogy te az Istennek kegyelméből, in-
 gyen, az által à váltógh által, mely
 az Christu ban vagyon, meg-váltat-
 tal, es örök élettel megh ajandekoz-
 tattal. Örök életet adott teneked az
 Isten, es ez élet az ő Fiában vagyon.
 Valakinél vagyon à Fiu, élete vagy ő
 annak: à kinél az Fiu nincs, annak
 élete sincsen.

Ez penig az örök élet, hogy meg
 ismerjük az igaz Isten *Iesus Christust*,
 kit az Atya el-bocsátott. Ez Iesus
 Christust hijad segítségül halálod
 nak oraján, hogy tegedet az ő Nevé-
 ert részesse tegyen az örök életben.

Mert nem adatott több nev égh alatt,
 mely által idvezülhetnél es örökke-
 elhetnél. Egyedül à Christus ad éle-
 tet, mint ő maga mondgya: En ő-
 rök életet adok ő nekiek. A' ki az I-
 stennek Fiában à Iesusban hisen, an-
 nak örök élete vagyon, az ki penigh
 nem

nem hísen à Fiubā, nem lattya az az
 örök életet. Ez az ő igéreti, melybē ^{1. Ioh. 2.}
 ígerte nekünk az örök életet. Senki
 mas fundamentomot nem vethet a-
 zon kívül, az mely vetterett, mely
 az Iesus Christus. Annakokaert eb-
 ben az Iesus Christusban hidgy, es
 neki ajánlyad lelkedet, es hogy az ő
 jo-tetemenyiről meg emlekezhessél,
 es az te erőtelen elmedet azokkal ot-
 ran ottan vigasztalhassad, haónal az
 meg-fesítetett Christus kepet semed
 előtt tartani, né babonáfa mindazáltal,
 ha nem hogy tegedet emlekeztesse
 arra, hogy ő az keresztfán függven,
 győződelemnek es örök életnek bi-
 zonyos jele legyen, mert ő teneked
 harczolt, győződelmet vett, es örök
 életet szerzet, s-csak az végre tartad
 előtted, hogy az te igaz hitednek se-
 mei arra vigyazzanak es függéstes-
 senek, mint Bernard D. mondgya. Er- ^{Bernard}
 re int bent Agoston-is, midőn azt ^{du De}
 mondgya: Tekincs megh az keresztfán ^{virginis}
 függő Christusnak sebei, az meg
 halo-

BODOG KI-MULASNAK
halonak veret, az meg-váltonak ár-
rát, es az fel tadonak seb-helyeit. Fe-
jet le-függesztette az meg csokolafra;
bívet meg nyitotta az feretetre; ki-
terjesztette kezeit az hozzá fogadáf-
ra, es egész testet az megh váltáfra
adta.

Ezt az jövendő örök életet bizo-
nyosan hidgyed, es ez vallásban haly
meg, mint az te hitednek ágazattya-
ban vallod, mondvan: *Híjsim az örök
életet*, az hol lehen oly öröm, kiben
teneked ezer estendő rövidnek
tetszik, mint ez világi életben egy
nap; mint sent Peter bizonyította.
Mert ott oly örömet lats, mellyet
sem nem látott, fül nem hallot, es
embernek bíve megh sem gondolt.
Melly örök életnek örömiben, hogy
te es en a Christusnak minden hívei-
vel eggyút részefülhessünk, kerjük az
Istent az minden kegyelemnek At-
tyát, es az ő Fiát az Iesus Christust,
az ő sent lelkevel egyetemben, hogy
mind azokat mi nekünk kegelmeből
ajan:

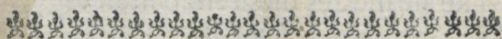
a. Pet. 3.

Es. 46.

es 1. Cor.

2.

ajandekozza, es velünk közöllye, ki-
nek legyen tiszteleg, dicsiret
es birodalom, mind örök-
ke Amen.

I M A D S A G H.

Mellyet halálunk előtt kell mon-
dani

Az Atya Istenhez.

ÖRÖK mennyei Atya UR Isten, ki a
te Fiaddal es f. lelkeddel az embert
földből teremtetted, megh határozta
az ő életét, melyet által nem hághat.
Imé en te hyarló terített állatot, érzem
hogy el közelített életemnek vége; An-
nokokaért teneked edes Teremtőm-
nek, hogy engem testel es lélekkel meg
ajanbekoztál, iffiuságomtól-fogva táp-
laltal, es ez mai napigh kegyelmesen
meg-tartottál a te fent igednek ismere-
siben, ezekert es minden velem tett jo-
tétemenyidert hálakat adok teneked, ki
minden könyörületességednel kifib va-
gyok: es kerlek teget, hogy az en vén-
legemben-is, midőn erőm meg-fogyat-
kozik, ne hagy el engemat, hanem en-
N gedgyed

B O D O G K I - M U L A S N A K

gedgyed hogy az utolsó napon elhessék
te veled amaz örökke-valo világoſság-
ban, melyben te lakozol à te Fiaddal es
ſzent Lelkessel, es minden ſzent Angya-
liddal es válaſtottiddal egygyütt, ki örök-
ke áldando es dicsirendő Iſten vagy,

A M E N.

A Z F I U I S E N H E Z.

*O Chriſtus ki engem gyermekſégemben es if-
ſuságomban meg-tartottál,*

Tarcs megh ezen erőtelen veſségem-
ben-is.

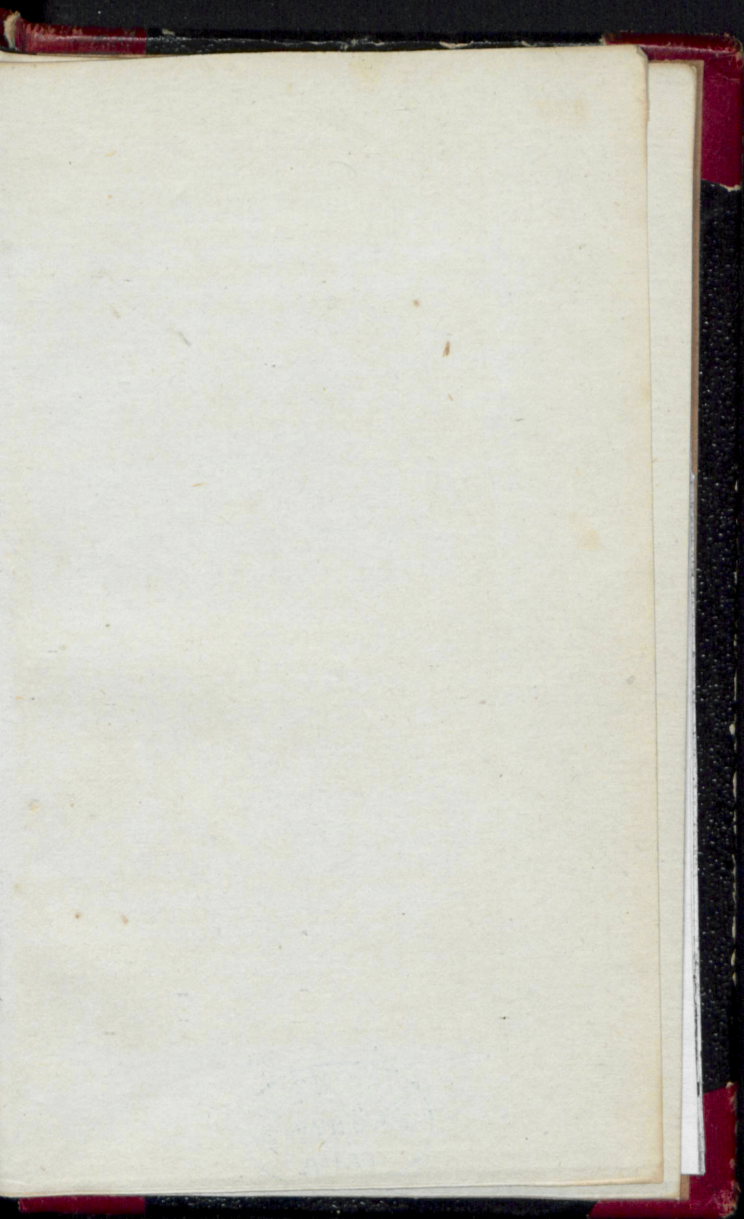
O I E S U S Iſtennek Fia, könyörűly ray-
tam, ki azt mondottad: hogy valaki
en bennem hiſin, meg ha meg-hal-is el,
en te benned hiſek, de igen gyengen?
őregbicsed azért az en hitemet, hogy à
bűnnek es halálnak rettegtetési es ſzelel-
mi küzzűl ki-menekedvén, te benned
en meg-váltomban csendesen ki-mul-
haffak, es fel-tamadván veled egygyütt el-
hessék à te dicsőſeges orſágodban, Amē.

A Z S Z. L E L E K I S T E N -

hez.

Szent Lelek Ur Iſten, kinek ſegitſége
nélkül az mi könyörgéſink haſontala-
nok es heaban-valok, teged kerlek o
eggyetlen-egy vigasztalom, legy velem
az en halalomnak oráján, vedd oltal-
mad alá az en lelkemet az Sátán ellen,
es cse-

RMK I. 689

Xenx - Riezenit's a
budapesti Pianista
Könyvtár példánya
alagján.

B O D O G K I - M U L A S N A K

gedgyed hogy az utolsó napon elhessék
te veled amaz örökke-*valo* világoſság-
ban, melyben te lakozol à te Fiaddal es
ſzent Lelkeddal, es minden ſzent Angya-
liddal es válaſtottiddal egygütt, ki örök-
ke áldando es dicsirendő Iſten vagy.

A M E N.

A Z F I U I S E N H E Z.

O Chriſtus *ki engem* *gyermekſégemben es if-*
ſuſagomban meg-tartottál,

Tarcs megh ezen erőtelen venſégem-
ben-is.

O I E S U S Iſtennek Fia, könyörűly ray-
tam, ki azt mondottad: hogy valaki
en bennem hiſin, meg ha meg-hal-is el,
en te benned hiſek, de igen gyengen!
Öregbicsed azért az en hitemet, hogy à
bűnnek es halálnak rettegteréſi es ſzelel-
mi küzzűl ki-menekedvén, te benned
en meg-váltomban csendeſen ki-mul-
haffak, es fel-tamadván veled egygütt el-
hessék à te dicsőſeges orſágodban, Amē.

A Z S Z. L E L E K I S T E N -
hez.

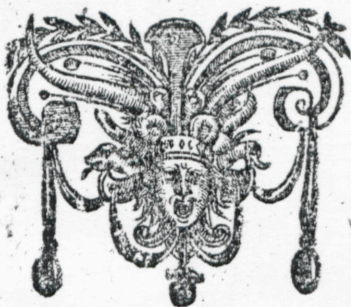
Szent Lelek űr Iſten, kinek ſegitſége
nelkül az mi könyörgéſink haſontala-
nok es heaban-valok, teged kerlek o
eggyetlen-egy vigasztalom, legy velem
az en halalomnak oráján, vedd oltal-
mad alá az en lelkemet az Sátán ellen;
es cse-

és cselekedgyed, hogy te veled élhes-
sek, Amen.

O Szent Háromság, es örök eggyes-
ség,

Ne hagy el engem halalomnak orajá.

V E G E.

MUTATO TABLA.

Ez könyben valo Réseknek es Regulaknak rendi.

I. ELSŐ RESZ.

Mely neminemu Regulaknak meg-tartasáról tanít, hogy
jól halhasson meg az ember, es ez életből meheessen az örök
életben. Pag. 7.

I. REGULA. Az Isten igejét szeressed es az U-
rat sellyed. Pag. 8.

II. REGULA. Iozanon ély. Pag. 19.

III. REGULA. Pœnitentiat tarts. Pag. 24.

IV. REGULA. Az Ur Vacsorajával gyakor-
tagly. Pag. 47.

V. REGULA. könyörögy Istennek hogy badog
ki-mulásod legyen ez világból. Pag. 55.

S Z O M B A T - N A P I

könyörgés.

Ez életből valo badog ki-mulásért. Pag. 60.

II. MÁSODIK RESZ.

Ez világi nyomorúságokról, es az örök életnek örömiről.
Pag. 67.

III. HARMADIK ES

Utolsó rész.

Az halálról, es annak rettegetési ellen- valo vigasztalá-
sokrol. Pag. 125.

M A D S A G H.

Meilyet Halálunk elöt kell mondani.

Az Istenhez.

Pag. 193.

Az Istenhez.

Pag. 194.

Az Istenhez.

Ibidem.

